

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARTIŞMACI(MÜZAKERECİ) DEMOKRASİ
İŞLEVSELLİĞİNİN SOSYAL MEDYA YOLU İLE
DENEYİMLENMESİ:
KADIKÖY BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan

MAHİR GÜN

Tez Danışmanı

DOÇ. DR. ASSİYE AKA

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**TARTIŞMACI(MÜZAKERECİ) DEMOKRASİ İŞLEVSELLİĞİNİN SOSYAL
MEDYA YOLU İLE DENEYİMLENMESİ: KADIKÖY BELEDİYESİ ÖRNEĞİ**

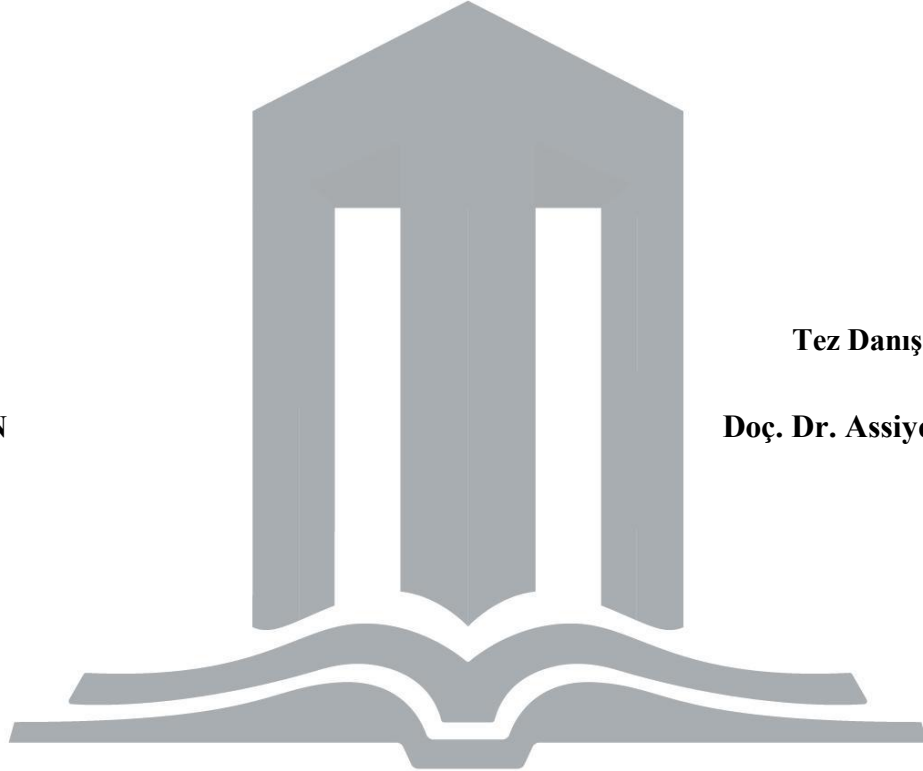
Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan

Mahir GÜN

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Assiye AKA

Çanakkale – 2018

TAAHHÜTNAME

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Tartışmacı(Müzakereci) Demokrasi İşlevselliğinin Sosyal Medya Yolu İle Deneyimlenmesi: Kadıköy Belediyesi Örneği” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

02/07/2018

Mahir Gün

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Mahir Gün'e ait **Tartışmacı (Müzakereci) Demokrasi İşlevselliğinin Sosyal Medya Yolu İle Deneyimlenmesi: Kadıköy Belediyesi Örneği** adlı çalışma, jürimiz tarafından Kamu Yönetimi Anabilim Dalı **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Üyeler

İmza

Prof. Dr. Aylin
GÖRGÜN-BARAN

Doç. Dr.
Assiye AKA
(Danışman)

Dr. Öğr. Üyesi
Alper BİLGİLİ

Tez No : 10196577
Tez Savunma Tarihi : 18/06/2018

ONAY

Doç. Dr. Serif KORKMAZ
Enstitü Müdürü
18/06/2018

ÖZET

TARTIŞMACI (MÜZAKERECİ) DEMOKRASİ İŞLEVSELLİĞİNİN SOSYAL MEDYA YOLU İLE DENEYİMLENMESİ: KADIKÖY BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Demokratik toplumlarda devletlerin vatandaşlarıyla doğrudan iletişim kurabildiği en etkili yol kitle iletişim araçlarıdır. İleri teknolojiye hızlı gelişim ve değişim, sosyo-kültürel değişimlere yol açmış ve bu değişimlerde, sosyal medyanın rolü tartışılmaz öneme sahip olmuştur. Sosyal medyanın (Twitter) haber alma ve bilgi edinme sürecindeki rolü, yerel yönetimlerde vatandaşların sorunlarına çok çabuk ve etkin cevap verilebilecek bir yer olması tartışmacı demokrasinin etkililiğini artırır niteliktedir. Bu yüzden projenin; yerel yönetimlerde halkın yönetime aktif katılımını kolaylaştıracak araç olan sosyal medya ile tartışmacı demokrasinin işlevselliğinin önemi önemli bir konu olmuştur. Doğrudan demokrasiyi benimseyen devletlerde vatandaşın aktif katılımı demokrasiyi güçlendiren bir unsur olarak görülmektedir. Vatandaşlara en yakın birim olan yerel yönetimler ise demokrasinin okulu olarak literatürde benimsendiğinden dolayı bu noktada yerel yönetimlerin tavrı doğrudan demokrasinin pratikte uygulunaşını etkilemiştir. Çalışmada kitle iletişim araçlarının gelişimi ile birlikte değişen vatandaş tutumları doğrultusunda özellikle sosyal medyada yatay iletişimin unsurları olan vatandaş- vatandaş, vatandaş-yerel yönetim arasındaki demokratikleşme çabalarının özellikle sosyal medyanın Habermas'ın kamusal alan olarak tabir ettiği yeni bir alan yaratarak müzakereci demokrasiyi geliştirip geliştirmede Kadıköy Belediyesi örneği üzerinden incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Demokrasi, İletişim, Kamusal Alan, Müzakere, Sosyal Medya, Yerel Yönetimler

ABSTRACT

DELIBERATIVE EXPERIENCE OF DEMOCRACY FUNCTIONALITY WITH SOCIAL MEDIA: KADIKÖY MUNICIPALITY EXAMPLE

Most efficient way to establish direct communication with citizens by governments in democratic communities is mass media. Fast development and change in advanced technologies has leded socio-cultural changes and role of social media has incontestable significance in such changes. The role of social media (twitter) in news hearing and information receiving as a place that enable local managements to respond problems of citizens very quickly and efficiently has a nature enhancing effectiveness of contentious democracy. .Thus social media as a means to facilitate active participation of people to management into the projects of local managements became a significant subject on importance of effectiveness of functionality of contentious democracy . In states adopting direct democracy active participation of citizens is considered as an element enhancing democracy.

As local managements, the closest units to citizens are considered as schools of democracy in the literature the attitudes of local managements has affected application of direct democracy in practice. In the study, in line with changed attitudes of citizens along with development of mass media, especially whether democratization efforts between citizen –citizen, citizen – local management which are horizontal communication elements in social media have developed deliberative democracy or not by creating a new area called as public area by Habernas is inspected over Kadıköy Municipality example.

Key words: Democracy, Communication, Public Area, Deliberation, Social Media, Local Managements

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında büyük payı olan ve yüksek lisans eğitimim boyunca tecrübelerinden yararlandığım değerli danışman hocam Doç. Dr. Assiye AKA'ya teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Tez çalışması ve yaşamım boyunca beni her zaman destekleyen, benden özverilerini ve maddi manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen çok değerli babama, aileme ve nişanlıma sonsuz teşekkürler...

Mahir Gün

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR.....	vii
TABLolar.....	ix
ŞEKİLLER.....	xi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KÜRESELLEŞME, DEMOKRASİ VE İLETİŞİM

1.1. Küreselleşme	3
1.1.1 Küreselleşmenin Tarihsel Gelişimi.....	4
1.1.2. Küreselleşme Üzerine Yaklaşımlar	8
1.2.Demokrasi	12
1.2.1. Özgürlük ve Eşitlik.....	14
1.2.2. Siyasal Temsil	15
1.2.3. Siyasal Katılım	16
1.2.4. Haklar	16
1.2.5. Demokrasi Kuramları	17
1.2.6. Günümüz Demokrasi Kuramları.....	18
1.3. Müzakereci Demokrasi.....	23

1.4. İletişim.....	27
1.4.1. İletişim Dünden Bugüne	31
1.5. İletişim ve Demokrasi Kavramlarının İlişkisel Boyutu	34
1.5.1. Siyaset.....	34
1.5.2. Siyasal İletişim.....	34
1.5.3. Kamusal Alan	35
1.5.4. İletişimsel Eylem.....	39

İKİNCİ BÖLÜM

ENFORMASYON TOPLUMU, YENİ MEDYA VE YEREL YÖNETİMLER

2.1. Enformasyon Toplumu.....	42
2.2. Yeni Medya.....	50
2.2.1. Yeni Medya ve İnternet.....	52
2.2.2. Sosyal Medya ve Twitter.....	60
2.2.2.1. Web 1.0.....	61
2.2.2.2. Web 2.0.....	62
2.2.2.3. Web 3.0.....	65
2.2.2.4. Sosyal Medya.....	69
2.2.2.4.1. Twitter	77
2.2.3 Sosyal Medya Kamusal Alanlığının Demokratikliği	84
2.3. Kamu Yönetimi ve Yerel Yönetimler	97
2.3.1. Bürokrasi	97
2.3.2. Yeni Kamu Yönetimi ve E-Devlet.....	101
2.3.3 Yerel Yönetimler	108

2.3.3.1. Türkiye Yerel Yönetimleri Tarihçesi.....	111
2.3.4 Yerel Yönetimler ve Demokrasi	115
2.3.4.1. Yönetişim	123
2.3.4.2. Yerel Yönetimler ve Teknoloji Kullanımı	129

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM VE BULGULAR

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	132
3.2. Veri Toplama Yöntemi	133
3.3. Yöntem	134
3.4. Bulgular	135
SONUÇ	153
KAYNAKÇA	158
ÖZGEÇMİŞ	171

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ADSL	: Asimetrik Sayısal Abone Hattı
AOL	: American Online
ARPANET	: Gelişmiş Araştırma Projeleri Dairesi Ağ
DM	: Direct Message
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
FF	: Follow Friday
GPRS	: General Packet Radio Service
HTML	: Hiper Metin İşaretleme Dili
IBM	: Uluslararası İş Makineleri
İTÜ	: İstanbul Teknik Üniversitesi
KAYA	: Kamu Yönetimi Araştırma Projesi
M.Ö.	: Milattan Önce
M.S.	: Milattan Sonra
ODTÜ	: Orta Doğu Teknik Üniversitesi
RT	: Retweet
SMS	: Kısa Mesaj Hizmeti
TDK	: Türk Dil Kurumu

TODAİE	: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü
TRT:	: Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu
TT	: Trending Topic
ULAKBİM	: Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
UNİV	: Üniversite
WWW	: World Wide Web
Y.Y.	: Yüzyıl

TABLO LİSTESİ

Tablo 1.1. Küreselleşmenin Üç Dalgası	6
Tablo 1.2. Küreselleşmenin Kavramsallaştırılmasında Üç Eğilim	10
Tablo 1.3. Burjuva Kamusal Alanın Toplumsal ve Tarihsel Şekillenışı.....	37
Tablo 1.4. Habermas'ın Evrensel Pragmatik Konuşma Genörneği	40
Tablo 1.5. Habermas'a Göre Davranış Tarzları ve Bağlılıkları	41
Tablo. 2.1. Endüstri Sonrası Toplumun Yapısı ve Problemleri	44
Tablo. 2.2. Endüstri Toplumu ve Bilgi Toplumu Karşılaştırılması.....	46
Tablo. 2.3. Yeni Medya ile Geleneksel Medya Arasındaki Farklılıklar	54
Tablo 2.4. Web 2.0 Teknolojileri	63
Tablo 2.5. İnternetin Dönüşümü.....	66
Tablo 2.6. Sosyal Medya ve Geleneksel Medyanın Temel Ayırıcıları	72
Tablo 2.7. Demokrasinin Gerekleri ve İnternetin Özellikleri.....	92
Tablo 2.8. E-Devletin Hizmetleri ve Katkıları.....	104
Tablo 2.9. Geleneksel Devlet / E-Devlet Karşılaştırılması	107
Tablo 2.10. Yerel Yönetimlerde Katılım.....	118
Tablo 2.11. Yönetişim Tabanlı Yerel Yönetim ile Klasik Yerel Yönetim Karşılaştırması.....	126
Tablo 2.12. Yönetişimden Demokratik Yönetişime.....	127
Tablo 3.1. Yerel Yönetim ile İletişim Arasındaki Kod Matrisi İlişkisi	137
Tablo 3.2. Yerel Yönetim ile Müzakereci Demokrasi Arasındaki İlişkiler Matrisi	140
Tablo 3.3. Yeni Medya ile Enformasyon Toplumu İlişkiler Matrisi.....	145

Tablo 3.4. Yerel Yönetim İle Sosyal Medya Kamusal Alanlığının Demokratikliği İlişkiler Matrisi	149
Tablo 3.5. Belge Gruplarının Kodlarla Olan İlişkisi Matrisi	150

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1. İletişim Süreci.....	29
Şekil 2.1. Dünyanın En İyi 10 İcadı İnfogramı	51
Şekil 2.2. Web 1.0'dan Web 3.0'e.....	67
Şekil 2.3. Web 1.0'dan Web 3.0'a İnternet'in Değişimi	68
Şekil 2.4. Küresel Dijital Kullanım.....	76
Şekil 2.5. Türkiye'de Sosyal Medya Kullanımı	76
Şekil 2.6. Türkiye'de Sosyal Ağ Platformlarının Kullanım Oranları.....	77
Şekil 2.7. Twitter Giriş Sayfası	79
Şekil 2.8. Twitter'daki İletişimsel Alanların Katmanlandırılmış Modeli	80
Şekil 2.9. Twitter Kullanıcı Anasayfası Görünümü	80
Şekil 2.10. Tweet Yazma Arayüzü ve Karakter Sayacı	82
Şekil 2.11. Arnstein Katılım Basamakları	116
Şekil 2.12. Yönetişimi Geliştiren İlkeler	127
Şekil 3.1. İletişim Kod-Teori Modeli.....	136
Şekil 3.2. İletişim Kod- Alt Kod Bölümler Modeli.....	136
Şekil 3.3. Demokrasi Kod-Teori Modeli	138
Şekil 3.4. Demokrasi Kod-Alt Kod Bölümler Modeli.....	138

Şekil 3.5. Müzakereci Demokrasi Kod-Teori Modeli.....	139
Şekil 3.6. Müzakereci Demokrasi Kod-Alt Kod Bölümler Modeli	139
Şekil 3.7. İletişim ve Demokrasinin İlişkisel Boyutu Kod-Teori Modeli	141
Şekil 3.8. İletişim ve Demokrasinin İlişkisel Boyutu Kod- Alt Kod Bölümler Modeli.....	142
Şekil 3.9. Enformasyon Toplumu Kod-Teori Modeli.....	143
Şekil 3.10. Enformasyon Toplumu Kod- Alt Kod Bölümler Modeli.....	143
Şekil 3.11. Yeni Medya Kod-Teori Modeli	144
Şekil 3.12. Yeni Medya Kod Alt Kod Bölümler Modeli	144
Şekil 3.13. Yerel Yönetim Kod Teori Bölümü.....	146
Şekil 3.14. Yerel Yönetim Kod Alt Kod Bölümler Modeli.....	147
Şekil 3.15. Sosyal Medya Kamusal Alanlığının Demokratikliği Kod Teori Modeli	148
Şekil 3.16. Sosyal Medya Kamusal Alanlığının Demokratikliği Kod Alt Kod Bölümler Modeli.....	148

GİRİŞ

Küreselleşme ile birlikte özellikle 19.yy'dan itibaren demokrasinin olmazsa olmaz unsuru vatandaş kavramı dönüşmüştür. Dünyanın 'küresel bir köy'e dönüşmesinde teknolojik gelişmelerinin devletleri ve sosyal yaşamı etkilemesiyle bilgiye ulaşımın kolaylaşması sağlanmıştır. Klasik demokrasi kuramları, dönüşen vatandaşın taleplerini karşıyalamaz hale gelmiş ve bunun sonucunda temsili demokrasinin ve liberal demokrasinin meşruiyet krizi yaşanmış; bu krizin çözümü olarak ise müzakereci demokrasi kavramı ortaya atılmıştır.

Bu çalışmanın amacı; enformasyon toplumu olarak tanımlanan dönüşen vatandaşın devletlerin sınırlarını zorlamasına ön ayak olan teknolojik gelişmeler neticesinde yeni bir iletişim ortamı sunan internet üzerinden sağlanmasıyla aktif vatandaş katılımının, ortak bir alanının, sorunların sonucu yerine çözümüne giden süreçlere önem veren müzakereci demokrasinin önemini artırıp arttırmadığını incelemektir.

Demokrasinin en önemli unsuru olan halka en yakın birim olan ve devletlerin taşra teşkilatında yer alan yerel yönetimlerin demokrasiye bakış açısı ve pratikte uyguladıkları şüphesiz ki genel anlamda topluma ve devletin merkezi yapısını da etkilemektedir. Halkın birarada olduğu alanlara genel olarak kamusal alan denilmektedir. Günümüzde iletişim olanaklarının gelişmesiyle internet mecrasında sosyal ağların yeni bir kamusal alan yarattığı düşünülmektedir. Buradan hareketle özellikle vatandaş-vatandaş, kurum-vatandaş arasında yatay iletişimin pratikte gözlemlendiği twitter üzerinden bir inceleme yapılmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde; küreselleşme ile birlikte değişen dünya düzeninin sosyal,siyasi,ekonomik ve kültürel anlamda etkiler yaratmasıyla hem devletleri hem vatandaşları etkilemesi sonucunda siyasal boyutta demokrasinin önemine ve günümüz demokrasi kuramlarından tezin kavramsal çerçevesini oluşturan müzakereci demokrasi kavramı işlenmiştir. Yine birinci bölümde iletişim kavramı incelenmiş ve internet

mecrasının doğuşuna ve sosyal medya yolu ile deneyimlenmesinin temelini oluşturan bu kavram ile birlikte özellikle demokrasi ve iletişim kavramlarının ilişkisel boyutu; siyaset, siyasal iletişim, siyasal katılım ve müzakereci demokrasi kuramının anahtar kavramlarından kamusal alan ve iletişimsel eylem kavramları incelenmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde; küreselleşme ile birlikte iletişim araçlarının gelişmesiyle ortaya çıkan bir kavram olan enformasyon toplumunun yarattığı yeni vatandaş tavrı ile beraber kitle iletişim araçlarından teknolojinin gelişmesiyle yeni medya kavramı çerçevesinde yeni bir iletişim alanının oluşması ve bu alan içinde internet tabanlı iletişimin vatandaşlara en yakın birim olan demokrasinin okulu olarak adlandırılan yerel yönetimler kavramı incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KÜRESELLEŞME, DEMOKRASİ VE İLETİŞİM

Tarih boyunca insanlar çevresiyle iletişim kurmak, bilgi alışverişinde bulunmak ve öğrendiği bilgiler neticesinde hayata ve çevresine yön verme yeteneğine sahip olmuşlardır. Bu bilgiler ve iletişimin gücüyle insanlar kendi medeniyetlerini kurmuşlardır. İnsanoğlu tarihin başından bu yana ihtiyaçlarından doğan icatlarla yeniden ve yeniden dünyamızı değişime sokmaktadırlar. Bu değişimlerin teknolojik, ekonomik ve siyasal olgularla birleşimi ortaya dinamik ve kendini sürekli yenileyen küreselleşme olgusunu yaratmıştır. Küreselleşme, iletişim teknolojilerin sürekli gelişmesine bağlı olarak yeni alanlar yaratarak demokratik kazanımların da yeniden yaratılmasına neden olmuştur.

Çalışmanın bu bölümünde küreselleşme kavramının tanımı, tarihsel gelişimi, boyutları, olumlu ve olumsuz yaklaşımlarına değinilecek, demokrasinin tanımı, gelişimi, çeşitleri, iletişim ana damarı üzerinden küreselleşmenin de toplum ve devletin üzerindeki etkisiyle demokrasiye bağlı kavramların betimlemesi yapılacaktır.

1.1. Küreselleşme

Küreselleşme veya globalleşme kavramının kökü, İngilizce “globe” kelimesinden evrilmiştir. Globalleşmenin Türkçe karşılığı olan “Küreselleşme”, ekonomik içerikli bir kavram olarak ortaya çıkmıştır (Tezcan, 1996).

Küreselleşme üzerinde ortak bir tanım olmasa da ilgili tanımlardan birisi Amerikan Ulusal Savunma Enstitüsü küreselleşmeyi “malların, hizmetlerin, paranın, teknolojinin, fikirlerin, enformasyonun, kültürün ve hakların hızlı ve sürekli bir biçimde sınır ötesine akışıdır” şeklinde tanımlamaktadır (Öymen, 2000). Anthony Giddens’a göre;

Küreselleşme, fazlalaşan karşılıklı bağımlılığı aktaran genel bir terimdir. Dünya'daki ülkelerde yaşam artık diğerinden tamamen ayrılmış değildir (Giddens , 2000b: 67).

Küreselleşme, sermayenin uluslararasılaşması, enformasyon devrimi, “teknolojik dönüşüm bağlamında zamansal ve mekânsal mesafelerin sıfırlanması” (Bauman, 2006: 26). Robertson’a göre, dünyanın tek bir mekana küçülmesidir (Balcı, 2006: 31).

Geniş tanıma bakılırsa; kimilerine göre küreselleşme; tarihsel bir çılgır, soğuk savaş döneminin sonlanması ile ortaya çıkan yeni bir siyasi ve ekonomik düzenin başlangıcıdır (Aydoğan, 2011: 7). Küreselleşmenin ekonomik, siyasi, kültürel ve sosyal ayrı ayrı tanımlamalarına ek olarak Devlet Planlama Teşkilatı’nın yapmış olduğu tanım önemlidir: “Küresel bütünleşme, ülkeler arasındaki iktisadi, siyasi, sosyal ilişkilerin yaygınlaşması ve gelişmesi ideolojik ayrımlara dayalı kutuplaşmaların çözülmesi, farklı toplumsal kültürlerin, inanç ve beklentilerin daha iyi tanınması, ülkeler arasındaki ilişkilerin yoğunlaşması gibi farklı görünen ancak birbirleriyle bağlantı olguları içerir”(DPT, 1995: 23). Bu tanımdan hareketle küreselleşmenin çokboyutlu olduğunu iddia edenlerin yaklaşımına göre küresel çokboyutlu dünyayı, King beş boyutta açıklamıştır bunlar; etnomanzaralar (turistler, göçmenler, mülteciler), teknomanzaralar (çokuluslu şirketler), finansmanzaralar (borsa ve döviz manzaralar), medyamanzaralar (gazete,dergi ve televizyonlar), ideomanzaralar (küresel süreçteki karşıt gruplar) (Çımrın, 2009: 75).

1.1.1 Küreselleşmenin Tarihsel Gelişimi

Küreselleşme kavramı ilk kez 1970’li yılların başlangıcında küresel çevresel olguların giderek daha da artan sınır aşırı tehdidini adlandırmak amacıyla kullanılmış ancak zaman içinde anlam değiştirerek yeni bir çağı ve geleceği işaret eden bir kavrama dönüşmüştür.(Gümrükçü, 2003: 6). Bireysel anlamda küreselleşme kavramı ilk kez George Modesky tarafından 1972 yılında kullanılmış ve Avrupa Ekonomik

Topluluğu'nun, diğer devletleri kendine bağımlı kılma temelinde genişlemesi olarak ifade edilmiştir (Sınıf Pusulası, 1999: 57).

1980'lerin sonlarında, Sovyetlet Birliği'nin dağılması sonucunda komünist rejimler yıkılmış; doğu ile batı arasındaki ilişkilerin yumuşamasıyla birlikte ise küreselleşme hızlanmıştır (Koçak, 2009: 136).

Kazgan'a (2005: 10) göre; Küreselleşmenin tarihsel süreci üç basamaklıdır. İlk basamağını oluşturan Rönesans'taki coğrafi keşifler ile önce yer kürenin her yanının tanınması, ikinci basamağı Birinci Sanayi Devrimi, üçüncü basamağı İkinci Sanayi Devrimi'dir.

Küreselleşmenin tarihçelendirilmesini yaparken bu çalışmada sosyal hareketler temelinde çalışmalar yapan Foucault tarafından ortaya konan ve Negri'nin geliştirdiği tarihçelendirme modeli esas alınmıştır. Bu modele göre küreselleşmenin toplumsal tarihi üç aşamaya ayrılmıştır. Bu aşamalar, birinci, ikinci ve üçüncü endüstri devrimi dönemi olarak adlandırılmaktadır (Negri, 2004: 93-94).

1-Birinci Endüstri Devrimi Dönemi (- 1848): Egemenlik paradigması olarak da anılan ve kapitalizmin ilk aşaması olarak kabul edilen dönem, ilkel birikimden endüstri devrimi dönemine kadar geçen süreci kapsamaktadır. Yani başlangıçtan 1848'e kadar. Aynı minvalde Arslanel ve Hamdemir'e (2007: 12-23) göre; küreselleşmede birinci dalgayı, Batı Avrupa'nın kapalı tarım ekonomisinden (feodalizmden), ticari kapitalizme geçişi oluşturduğu belirtmişlerdir. Bu dönemde sömürgecilik dış politikada tek prensip haline gelmiştir (Uygun, 2017).

2-İkinci Endüstri Devrimi Dönemi (1848-1968): Disiplinci paradigma olarak anılan ve kapitalizmin büyük ölçekli sanayi aşaması olarak da kabul edilen bu dönem, 1848 ihtilalinden 1968 devrimine kadar uzanmaktadır. Bu dönemin sonu 1968 Devrimi ile gerçekleşmiştir. 68 Devrimi ile sosyal hareketlerin bağımsızlığını ilan ettiği ve

küreselleşme sürecininin başlatıcısı olduğunu iddia edilmektedir (Touraine, 1998: 255). Bu minvalde Sander’a (1999: 201-207) göre; 19.yy’da sömürgecilik, dış politikada yerini emperyalizme bırakmıştır.

3-Üçüncü Endüstri Devrimi Dönemi (1968 -): İletişim paradigması olarak da anılan bu dönem, neo-liberal küreselleşme olarak adlandırılan bir dönemdir.Özellikle bilgi teknolojilerin ön plana çıktığı, tüketimin hızla yayıldığı, çokuluslu şirketlerin gündeme gelmesi gibi birçok olguyu beraberinde getirmiştir.Üretimi yeniden organize etme, biçimlendirme, toplumsal ve ekonomik dönüşümü gerçekleştirme noktasında, 1980-2000 zaman aralığında “bir araç olarak” bilgisayarın yadsınamaz bir etkinliği olmuştur (Balkanlı, 2002: 18).Çalışmamızın kavramsal çerçevesini oluşturan “yeni medya” olgusu üzerinde bu dönemin üzerinde durulacaktır.

Buna göre Baskın Oran’ın (2001: 50) tablolastırdığı bu üç dalga aşağıdaki gibidir:

Tablo 1.1. Küreselleşmenin Üç Dalgası

	Birinci Küreselleşme	İkinci Küreselleşme	Üçüncü Küreselleşme
İtici Güç	Denizcilikteki gelişmeler, Merkantilizm.	Sanayileşme ve doğurduğu gereksinimler	1) 1970’lerde Çokuluslu Şirketler, 2) 1980’lerde İletişim Devrimi, 3) SSCB’nin yıkılmasıyla,1990’larda Batının rakibinin

			kalmaması.
Yöntem	Önce kâşifler, sonra askeri işgal.	Önce misyonerler, sonra kâşifler, sonra ticaret şirketleri, en sonra işgal.	Kültürel-ideolojik etki. Böylece ülkenin her yanı (ekonomik, siyasal, sosyal) kendiliğinden etkileniyor.
Haklı Gösteriş	Putperestlere Tanrı'nın dinini götürme.	“ Beyaz Adamın Yükü”, Uygarlaştırıcı Görev”, ırkçı teoriler.	“En yüksek uygarlık düzeyi”, “Uluslararası topluluğun iradesi”, “Piyasanın gizli eli”, “Küreselleşme herkesin ortak çıkarınadır”.
Sonuç	Sömürgecilik	Emperyalizm	“Globalleşme”

Kaynak: Oran, 2001: 50.

1.1.2. Küreselleşme Üzerine Yaklaşımlar

Küreselleşmenin ekonomik, kültürel, siyasal, hukuksal ve sosyo-kültürel etkileri olan çok boyutlu bir süreç olması bu kavramın tanımlanmasını zorlaştırmakla beraber beraberinde birçok yaklaşımı da getirmiştir (Hamdemir, 2007: 13). Buradan hareketle küreselleşmenin taraftarları ve karşıtları olmak üzere farklı yaklaşımların sergilendiği görülmektedir.

Held ve McGrew'e (1999: 3-10) göre küreselleşmeye yönelik 3 farklı sınıflandırmayı belirtmektedirler:

- 1)Aşırı küreselleşmeciler (Hiper-küreselciler/ Hyperglobalist)
- 2)Kuşkucular (Küreselleşme karşıtlar/ Skeptical)
- 3) Dönüşümcüler(Transformationalist)

Aşırı küreselleşmeciler:

Aşırı küreselleşmecilere göre küreselleşme, geleneksel ulus devletlerin özünü yitirdiği ve küresel ekonomide işlevsiz bir hale geldiği yeni bir çağı ifade eder. Aşırı küreselleşmeciler, ekonomik küreselleşmenin uluslararası üretim, ticaret ve finans ağları oluşturarak ulus ekonomilerinin yapılarını bozduğunu belirtir.Aşırı küreselleşmecilerin çoğu ekonomik küreselleşmenin yeni formlarda sosyla örgütler meydana getirdiğini ve bunlar aracılığıyla da geneleksenl ulus-devletlerin yerie aldığı kabul ederler.

Aşırı küreselleşmeci bakış açısına göre, uluslararası sınırlar eskiye göre önemsiz hale gelmiş ve dünya tamamen sınırları olmayan bir ekonomiye doğru evrilmiştir. Kenichi Ohmae'ye göre (2001: 18-19); bu evrilmenin nedeni insanların küresel bakış açısı kazanmasını sağlayan yoğunlaşan sınır ötesi iletişim, seyahat ve tüketimleridir.

Kuşkucular:

Küreselleşme karşıtları olarak da anılan kuşkucular denilince akla ilk gelen isimler, Noam Chomsky, Grahame Thompson, Paul Hirst, Joseph Stiglitz, Micheael Hardt ve Immanuel Wallerstein' dir. Kuşkucular her konuda küreselleşmeye kuşkuyla yaklaşp olumsuz eleştiriler getirmişlerdir (Giddens, 1999: 12). Kuşkucular bugün bütünleşmiş bir dünya ekonomisinin olmadığını, daha çok ulus ekonomilerinden oluşan uluslararasılaşmanın söz konusu olduğunu ifade ederler. Küreselleşmenin yeni bir süreç olmadığını vurgulayan kuşkucular, küreselleşmenin, refah devletini yok edecek minimal devlet ve hükümeti amaçyalan çevrelerin sık sık kullandığı bir terim halini aldığını iddia etmektedir (Kızılçelik, 2002: 15)

Kuşkucuların bakış açısına göre, küreselleşme üzerinden dünya ekonomisi içerisindeki eşitsizliğe dikkat çekerek bunun dünyada neoliberallerin dediği gibi, küresel bir uygarlığın doğuşundan ziyade, köktencililiğinin ya da saldırgan milliyetçiliğin doğuşuna yol açacağını savunuyorlar (Bozkurt, 2000: 20).

Dönüşümcüler:

Dönüşümsel görüş, aşırı küreselleşmecilerin tersine dünyayı tek bir toplum olarak görmez. Daha çok bazı devletlerin, toplumların benzerliklerinin artarak birbirine daha fazla benzer hale geldiğini, ancak bazılarının ise yeni bir küresel seviyede yer alarak gittikçe marjinal hale geldiklerini ifade ederler. Ulus-devletin sonunun geldiğini kabul eden aşırı küreselleşmecilerle aslında bu konuda hiç bir şeyin değişmediğini kabul eden küreselleşme karşıtlarına karşın, dönüşümcüler yeni bir egemenlik rejimi ileri sürerek her iki grubun değerlendirmelerini reddederler. Bu yeni egemenlik rejimi, geleneksek, mutlak, bölünmez, coğrafi halka açık olmayan ve sıfır toplamı kamu gücünün yerini almaktadır. Bu bağlamda bugün egemenlik daha az coğrafi sınırlarla tanımlanmış ve daha karmaşık uluslar üstü ağlarla biçimlendirilmiştir (Held'den aktaran Cebeci, 2009: 23). İletişim devrimi sayesinde anında haberleşme imkanına kavuştuğumuzdan beri, eski yapılar yıkılmaya, eski alışkanlıklar unutulmaya ve kültürler dediğer kültürlerle anında temas edebilmeye, karşılıklı etkileşime girmeye başlamıştır (Bozkurt, 2007).

Küreselleşmenin kavramsallaştırılmasında üç eğilim Tablo 1.2.'de gösterilmiştir:

Tablo 1.2. Küreselleşmenin Kavramsallaştırılmasında Üç Eğilim

	Hiper-küreselciler	Kuşkucular	Dönüşümcüler
Yeni olan ne?	Küresel bir çağ	Ticaret blokları Geçmiş dönemlerden daha zayıf jeo-yönetişim(geogovernance)	Tarihsel olarak eşi görülmedik düzeyde küresel karşılıklı bağıllık
Hakim özellikler	Küresel kapitalizm Küresel yönetim Küresel sivil toplum	Dünya 1890'larda olduğundan daha az karşılıklı bağılı.	Yoğun ve derin (Thick) küreselleşme
Ulusal hükümetlerin gücü	Geriliyor ve aşınıyor	Güçleniyor ve çoğalıyor	Yeniden inşa ediliyor. Yeniden yapılıyor.
Küreselleşmenin itici gücü	Kapitalizm ve teknoloji	Devlet ve piyasalar	Modernitenin birleştirici gücü

Tabakalaşma kalıpları	Eski hiyerarşilerin aşınması	Giderek artan bir şekilde Güney'in marjinalleşmesi	Dünya düzeninin yeni mimarisi
Hakim motif	McDonalds, Madonna, vs.	Ulusal çıkar	Siyasal topluluğun transformasyonu
Küreselleşmenin kavramsallaştırılması	İnsan eylemin çerçevesinin yenidendüzenlenmesiyle	Uluslararasılaşma ve bölgeselleşme	Belli bir mesafedeki eylemlerin ve bölgeler arası ilişkilerin yenidendüzenlenmesiyle
Tarihsel yörünge	Küresel uygarlık	Bölgesel bloklar Uygarlıklar çatışması	Karşılıklı bağımlılık: küresel bütünleşme ve parçalanma
Özet	Ulus devletinin sonu	Uluslararasılaşma devletinin kabulü ve desteğine bağlı	Küreselleşme devletinin gücünü ve dünya siyasetini dönüştürüyor

Kaynak: Held; McGrow; Goldblatt&Perration'dan aktaran: Bozkurt, 2007.

1.2.Demokrasi

Demokrasi genellikle halkın onayına dayalı bir yönetim biçimi olarak tanımlansa da günümüzde demokrasinin pek çok çeşidi ve bu çeşitlerin farklı kavramsallaştırmaları vardır (Ringgen, 2010: 17). Çalışmamızın çıkış noktası olan demokrasi “halk” anlamına gelen “demos” ile “egemenlik-iktidar” anlamına gelen “kratos” sözcüklerinden oluşmaktadır (Gözübüyük, 2003: 22). Alain Touraine’e göre (2002: 25); demokrasi “en çok sayıda bireye en büyük özgürlüğü veren, olası en büyük çeşitliliği tanıyan ve koruyan bir siyasal yaşam biçimidir. Sartori’ye göre demokrasi fikri, demokrasi gerçeğini, olgusunu tanımlamaz veya tam tersi söyleyecek olursa gerçek demokrasi ile ideal demokrasi bir ve aynı şey değildir. Demokrasi, onun idealleri ile gerçeği arasındaki etkileşimden, olanla olması gerekenin çelişmesinden doğar ve bunlar tarafından şekillenir (Sartori, 1993: 9).

Eski Yunanistan sitelerinde halk bir meydanda toplanmakta ve önemli konulardaki kararlarını yöneticilere doğrudan bildirmektedirler. Çalışmada kavramsal çerçeveyi oluşturan “*kamusal alan*” kavramının doğuşunun da yine Atina’da uygulanan doğrudan demokrasi uygulamasından doğduğunu belirterek, bu yönetim tarzında, yurttaşlar demokratik hak ve özgürlüklerden yararlandırılmakta, kölelerin hiçbir hak ve özgürlüğü bulunmamaktadır. Toplantılara sadece belli bir yaşın üzerindeki erkek vatandaşlar katılabilmekte, alınan kararlar bir grup tarafından uygulanmaktadır. Atina demokrasisinde her ne kadar eşitlik, oy hakkı, söz hakkı gibi kurallar bulunmasa da, burada uygulanan demokrasi “tek kişinin yönetiğinde mutlak ve sınırsız söz sahibi olması” özelliğini taşımamaktadır (Sarmaşık, 2001: 49). Atina demokrasisinde demokratik süreçlere katılım kadınlar, çocuklar, köleler ve yabancılara kapalıydı. Antik Yunan polislerinden demokratik içerik bakımından en göze çarpanı Atina’nın toplumsal yapısının tahmini olarak 30000 erkek karşısında 100000 köleden oluşmasının gösterdiği üzere yönetim kısıtlı sayıda insana açık bulunmaktaydı (Blitzer, 1963: 522). Daha sonraki yıllarda da yönetimde tek kişinin mutlak ve sınırsız hakimiyetine son vermek için büyük bir çaba gösterilmiştir. Tek kişinin mutlak hakimiyeti, Avrupa’da önce toprak soylularının yönetimde söz sahibi

olduğu feodal sisteme yerini bırakmıştır. Feodal sistemin yıkılması ile birlikte güçlü merkezi krallıklara geçilmiş ve toprağa bağıllık yerine tarımsak yapı, zanaat ve ticaretin gelişmesi ile burjuvazi ve beraberinde işçi sınıfı doğmuştur. Merkezi krallıklar ile burjuvazi arasında uzun süren çekişmeler sonucunda monarşiler yıkılmış ve parlamentolu döneme geçiş sağlanarak klasik Batı demokrasisi doğmuştur. Diğer yandan, işçi sınıfının kendini ezdirmemek için giriştiği mücadele sonucu sosyalist akım ortaya çıkmıştır. Üretim araçlarının topluma mal edilmesi, üretimin ihtiyaçlara göre yapılması ve bunların demokratik bir usulle gerçekleştirilmesi şeklindeki görüşleri savunan sosyalist demokrasi ve-veya Marksist demokrasi anlayışı gündeme gelmiştir (Sarmaşık, 2001: 49-50).

Literatürde demokrasi “ insan hakları, çoğulculuk, sözleşme düzeni, temsil-katılım gibi temel ilkelere dayalı ve sivil toplumun devletten, görece de olsa ayrılığını kabul eden bir yönetim tarzı” olarak görülmektedir (Yıldırım,1993: 9) Buna göre, “temel insanı haklar ve siyasi özgürlüklerin sağladığı eşit saygınlık ortamında farklı iradelerin içerisinde bulunduğu alana hükmetme amacıyla adilce yarışabilirdiği bir düzen” (Minarlı, 2010: 3) şeklinde kavramsallaştırılacak demokrasi pratiğini mümkün kılacak çeşitli sosyo-politik özelliklere ihtiyaç duymaktadır.Bu noktada Robert Dahl’ın ortaya koyduğu ölçütler önem taşımaktadır.Bunlar (Diamond ve Platner, 1995: 73)

1. *Devlet politikası hakkındaki hükümet kararları üzerindeki kontrol yetkisi anayasal olarak seçilmiş organlarda toplanmalıdır.*
2. *Seçilmiş organlar, baskının nispeten nadir olarak görüldüğü, sık sık yapılan ve dürüstçe idare edilen seçimlerle işbaşına gelmelidir.*
3. *Pratik olarak bütün yetişkinler hükümetteki seçimle belirlenen organlara seçilebilme olanağına sahip olmalıdır.*
4. *Vatandaşların geniş tanımlanmış siyasi meselelerle ilgili ciddi ceaların tehdidi olmaksızın kendilerini ifade edebilme olanakları olmalıdır.*
5. *Vatandaşlar alternatif bilgi kaynaklarına ulaşma imkanlarına sahip olmalıdırlar.Bundan da öte, alternatif haber kaynakları varolmalı ve bunlar kanunlar tarafından korunmalıdır.*
6. *Pratik olarak bütün yetişkinler organların seçiminde oy hakkına sahip olmalıdırlar*
7. *Vatandaşlar aynı zamanda bağımsız siyasi oartileri ve çıkar gruplarını içine alan nispeten bağımsız kuruluş ve organizasyonları şekillendirebilme hakkına sahip olmalıdır.*

Bu şartlar demokratikleşme süreçlerinin yönünün ne olacağını tayin etmekte, demokratik gelişmenin gözlenebilirliğini ve demokrasinin yeniden üretimini sağlamaktadır. Habermas’a (2002: 24) göre: demokratik yönetim bürokratik modern devletin sadece “hukukun üstünlüğü” ilkesiyle denetlenmesi anlamına gelmemelidir. Aynı zamanda, aşağıdan denetimi sağlayan ve karar alma süreçlerine etkin katılımı sağlayacak bir “kamusal iletişim mekanının” varlığını da devlet ve toplum arasınca kurulacak bir köprü görevi gören demokratik yönetim için ön koşuldur. Demokratik sürecin gerçekleşebilmesi için devlet halkını “manevi-sosyal ve siyasi açıdan nispi ölçüde bir grup olarak kendisine neyin ait olduğunu hukuksal çerçevede ifade etme olanağına sahip olmalıdır”

Demokrasinin dayandığı temel ilkeler; başta özgürlük ve eşitlik olmak üzere siyasal temsil, haklar ve siyasal katılımdır. Bütün kavramsal tanımlamalarda özgürlük ve eşitlik zorunlu referans noktasıyken siyasal temsil, hakların ve siyasal katılımın olmadığı toplumlarda ve alanlarda tam anlamıyla bir demokrasiden bahsedilemez. Çalışmanın bu kısmında siyasal katılım tanımsal bazda irdelenip demokrasinin iletişimsel boyutunda incelenecektir.

1.2.1. Özgürlük ve Eşitlik

Demokrasinin ilk ögesi ve ortak değeri olan özgürlük bireyin eylem olanaklarının, kişinin olmak istediği gibi olmasının, yapmak istediği gibi yapmasının engellenmemesini ifade eder (Erdoğan, 1999: 180). Demokrasinin odağında hak ve özgürlüklerle donatılmış baskılardan arınmış özgür birey vardır. Her şey bu odağa göre konumlanır. Kurumların, örgütlerin, yöntemlerin, tekniklerin bütünü olan demokrasi özerklik anlamında bir değer olarak algılanan özgürlük üzerine oturtulmuştur (Selçuk, 1999: 23).

Demokrasinin diğer bir temel değeri olan eşitlik, bütün bireylerin insan olmak bakımından eşit siyasal değerde olmasını, bireyler arasında ayırım yapılmamasını, herkese eşit muamele edilmesini ve siyasal yönetim sürecine katılım konusunda bütün toplum üyelerinin eşit derecede hak sahibi olmasını ifade eder (Pustu, 2005: 122). Toplumsal –

ekonomik eşitsizlikler 19.yy.'ın ilk çeyreğinden itibaren sanayileşmiş kapitalist toplumlarda büyük, köklü, toplumsal gerilimlere ve çatışmalara yol açmıştır. İşte bu gelişmeler kapitalist toplumda özgürlük ve eşitlik kavramlarının sorgulanmasına yol açmıştır. 20.yy.'ın ortalarına doğru devletler işsizlere iş bulma, geniş yığınlar için eğitim, sağlık, kültürel olanaklar sağlama, toplumsal güvenceler oluşturma, çalışanlara grev, toplu seözleme vb. hakları salıt bir kamusal görev olmaktan çıkarıp temel hak ve özgürlükler haline getirmeye başlamışlardır (Şaylan, 1981: 109-110). Buradan hareketle demokrasinin olmazsa olmazı eşitlik ilkesi konusunda Robert Dahl'ın (2001: 39-40) olmazsa olmazı bes unsuru şöyledir:

1. *Etkin Katılım: Toplum üyelerinin, temel siyasalarının ne olması gerektiği konusunda görüşlerini açıklayabilmek için eşit ve etkin imkanlara sahip olmaları,*
2. *Oy Kullanma Eşitliği: Temel kararların ne olacağının belirlenmesinde her üyenin oy vermek için eşit ve etkin hakkı olması ve bütün oyların eşit sayılması*
3. *Bilinçli Anlayış: Her üyenin alternatif kararlar ve onların muhtemel sonuçları hakkında bilgi edinmek için eşit ve etkin imkanı bulunması*
4. *Gündemin Kontrolü: Üyelerin siyasal gündemi belirleme, gündemde hangi konuların olacağına karar verme hakları olması,*
5. *Erişkinlerin Dahil Olmaları: Bu kriterlerde ortaya konulan haklara ülkedeki bütün yetişkin vatandaşların sahip olmaları.*

1.2.2. Siyasal Temsil

Siyasal temsil kavramı demokrasi için en gerekli unsurların başını çekmektedir. Temsil kavramının siyasal alana uygulanması sonucu millet “temsil olunan kişi” , halkın seçtiği kişiler de “temsilci” olarak kabul edilmiştir (Gözler, 2001: 117). Temsil esas itibariyle doğrudan demokrasinin uygulama imkansızlığından bu yana demokratik sistemlerin başvurduğu en temel siyasal katılım metotlarından biridir. İktidarları demokratikleştirmeye yardımcı bir araç olarak hem tarihsel bir olgu, hem de eşitlik mantığının geniş ölçekli bir siyasal sisteme uygulanmasıdır (Dahl, 1996: 272-273).

1.2.3. Siyasal Katılım

Katılım olgusu demokrasinin diğer bir önemli ilkelerinden birisidir. Hem iktidar hem yurttaşlar katılım olgusuna katkıda bulunmaktadır. Esas itibariyle siyasal katılım, yönetilenlerin yönetimde söz sahibi olmasıdır.

Katılımcılıkta, toplumsal katmanlar, meslek grupları ve çalışanlar, değişik düzey ve boyutlarda örgütlenme hakkına sahiptirler (Demir, 2010: 603) Siyaseti devlet yönetimine katılım olarak gören Eroğul (1991) siyasal katılım biçimleri; oy verme hakkı, siyasal parti özgürlüğü, basın özgürlüğü olarak sıralamıştır. Buradan hareketle siyasal katılımın yelpazesinin genişlemesinin yolunun demokrasinin temel ilkerinin de genişlemesi ve hakların artırılmasından geçeceğini görüyoruz.

1.2.4. Haklar

Hak kavramı, temel hak ve özgürlükler alanında özgürlük; “insan hakları”, “kamu özgürlüğü”, “kişi hakları”, “vatandaşlık hakları”, “temel haklar”, “anayasal haklar” gibi terimlerle kullanılmaktadır. Hak hürriyetin somutta gerçekleştirilmesinin aracıdır (Kabaoğlu, 2013: 12). Ulus üstü insan hakları hukuku metinlerde haklar üç kuşak olarak uygulanır. *Birinci kuşak haklar*; klasik haklar olarak da adlandırılan bu haklar, yaşam hakkı, işkence yasağı, düşünce ve ifade özgürlüğü, gösteri yürüyüşü hakkı, örgütlenme özgürlüğü, mülkiyet hakkı gibi. *İkinci kuşak haklar*; sendikal özgürlükler, sosyal güvenlik hakkı, kültürel yaşama katılma gibi. *Üçüncü kuşak haklar*; Dayanışma hakkı olarak ifade edilmektedir bunlar; barış hakkı, gelişme hakkı, çevre hakkı, hakların kendi kaderini belirleme hakkı gibi (Gelmalmaz, 2001: 536).

Siyasal katılımın geniş yelpazede yer bulmasına olanak sağlayan ve demokratik değerlerin gelişmesini sağlayan hakların temeli yukarıdaki üç kuşak haktır.

1.2.5. Demokrasi Kuramları

“Egemenliğin kullanılmasına göre” demokratik sistemler; “Temsili”, “Doğrudan” ve “YarıDoğrudan” demokrasi olmak üzere üç ayrı uygulama biçimindedir (Teziç, 2009: 223).

Temsili Demokrasi; demokratik ülkelerde millete ait olan egemenliğin milletin seçtiği temsilciler aracılığıyla kullanılmasıdır. Seçimlerin temel araç olduğu bu modelde seçmen ile temsilci arasındaki bağ ve seçmenin katılım yolu seçimle kurulsa da dilekçe hakkı gibi usullerle vatandaşın katılımı sağlanmaya çalışılmaktadır. Bu modelin dayandığı teori ise milli egemenlik teorisidir (Tunç, 2008: 1117).

Yarı doğrudan demokrasi; demokratik ülkelerde halk “temsili demokraside” olduğu gibi bir icra ve temsil mekanizması seçer bununla kalmayıp halk oylaması(referandum) ile yasaların yapılmasına katkı sağlar. Gözler’e (2009) göre yarı doğrudan demokraside “egemenliğin kullanılması halk ve temsilciler arasında paylaştırılmaktadır”.

Doğrudan Demokrasi; halkın egemenliğini bizzat ve doğrudan doğruya kullandığı demokrasi türüdür. Doğrudan demokrasi, halkın halk tarafından yönetilmesini öngörmektedir. Bu modelin dayandığı teori Rousseau’nun sosyal sözleşme doktrinine ve egemenliğinin devredilemezliği teorisidir (Tunç, 2008: 1117) Bu modelin ayırt edici özelliği halkın kanunları doğrudan kendisinin yapması, ayrıca bir yasama meclisinin olmayışıdır (Teziç, 2009: 250). Doğrudan demokraside devlet kararları bizzat halk tarafından alındığından demokrasinin ideal anlamına en yakın halidir. Bu ideale en yakın olan deneyimler Atina demokrasisi ve kadar ulaşan ABD’nin bazı kasabalarında ve İsviçre kantonlarında oluşturulan kasaba meclisleri ile uygulama alanı bulmuştur (Lorch, 1992: 251).

1.2.6. Günümüz Demokrasi Kuramları

Temelindeki amaca göre demokrasi modelleri, günümüz demokrasi kuramlarını oluşturmaktadır. Bunlardan en önemlisi sayılabilecek altı demokrasi kuramı üzerinde durulacaktır.

Çoğulcu(Klasik) Demokrasi Kuramı; İcra hakkının çoğunluğu elde eden siyasal iktidara bırakıldığı, yaş ve uyrukluk gibi belli koşullara sahip herkese oy hakkı tanındığı, genel seçim yolu ile siyasal iktidarın belirlendiği, demokrasinin bir ideoloji değil yönetim biçimi olarak esas alındığı bir demokrasi türüdür. Amacı insandır ve her şey insanın mutluluğu içindir. Devlet ise, insanların mutluluğunu demokratik yolla sağlamakla görevlidir (Sarmaşık, 2001 :50). Çoğulcu demokrasi çıkar gruplarını yeniden değerlendirip, bu grupların rolünü önemli bulmaktadır sadece örgütsel bazda bakmayıp bireysel katılımları da olumlu kabul ederler (Schmidt, 2001: 150).

Temel özellikleri şunlardır:

Siyasal çoğulculuk

Muhalefet etme

özgürlüğü Seçim

Temsil

Çoğunluğun yönetme hakkı

Yasa önünde eşitlik

Temel hak ve özgürlüklerin korunması (Gözübüyük, 2003: 23).

Liberal Demokrasi Kuramı; Liberalizm, “bireysel özgürlüğün, bireyin hukuki savunmasının ve anayasacı devletin teori ve pratiğidir” (Holden, 2007: 7). Liberalizm siyasal olarak; siyasal ve kamusal alanda düşünce özgürlüğü, ifade özgürlüğü, basın özgürlüğü, serbest ticaret özgürlüğüdür (Yayla, 2011: 16). Buradan hareketle en genel tanımıyla, tüm vatandaşların siyasal örgütlenme ve oy verme haklarının olduğu, birey-devlet ilişkilerinin hukukun üstünlüğü ilkesiyle çerçevelendiği, demokrasinin aranan ilk

şartı olan hak ve özgürlüklerin güvence altında olduğu, hukuk devleti ilkesine sahip ve çoğulcu toplum anlayışını vurgulayan liberal demokrasi (Keyman, 1996: 98). Robert Dahl’a göre (Tunç, 1999: 191-192) şu şartlar altında işler:

- Seçilmiş görevliler
- Kapsayıcı seçme hakkı
- Özgür ve adil seçimler
- Mevki için yarışma hakkı
- İfade özgürlüğü
- Alternatif enformasyon
- Örgütsel özerklik

Atina demokrasisinin ortak çıkar vurgusunun aksine liberal demokrasi “bireylerin bireysel çıkarlarının dışında ve onlara üstünlük sağlayacak bir takım ortak çıkarlarının olamayacağı” (Şahin, 2008: 7-8) şeklinde bir vurguya bırakmasına yol açmıştır. Bu bireysellik azınlık hakları, cinsiyet ayrımcılığı, etnik farklılıklar ve kültürel sorunlar olarak başlıklardırabileceğimiz toplumsal konulara eğilememiş “atomlaşmış bireyler arasında kurduğu sadece sözleşmeye dayalı ilişkilerle toplumun derin ve güçlü anlamını zayıflatmaktadır (Sitembölükbaşı, 2005: 140).

Katılımcı Demokrasi Kuramı; Dar anlamda katılım, sandık başına gidip oy kullanmaktır. Geniş anlamda katılım, oy verme de dahil bütün katılım yöntemlerini içine alır (Kaypak 2012: 175). Katılımcı demokrasi, oy kullanma hakkına sahip olan vatandaşların katılımı artırtmak ve oy kullananların kendilerini ilgilendiren konularda da söz hakkı almasını, irade oluşturmalarını bu irade ile de katılımı yoğunlaştırma eğilimindedir (Demir 2010: 606). Aynı zamanda “siyasal sistemin kurumlarının tüm düzeylerinde, özellikle de sivil toplumdan çıkan siyasal partilerin, derneklerin ve taban inisiyatiflerinin bulunduğu ara düzeyde çok sayıda aktif yurttaşın karar akna sürecine sürekli ve anlamlı katılımına önem veren oldukça kurumsallaşmış ve temsili bir demokrasi tipidir (Bachrach

ve Botwinick, 1992; Aktaran: Meyer 2014: 25) alıntılanan Katılımcı demokrasi kuramı da diğer kuramlar gibi bazı eleştiriler almıştır. Buradan hareketle Schmidt (2001: 168) katılımcı demokrasi kuramına altı başlık halinde eleştiri getirmiştir:

1. Normatifliğin önceliği,
2. Gerçekçi olmayan insan bakışı,
3. Azınlık veya çoğunluk despotizmi,
4. Yüksek hareketlilik sebebiyle istikrarsızlık,
5. Tek boyutluluk,
6. Vatandaşın yetkinliğinin abartılması.

Güçlü Demokrasi Kuramı; Güçlü demokrasi kuramının ortaya çıkışı liberal temsili demokrasinin eleştirisidir. Burada en güçlü teori ile çıkan ise Benjamin Barber'dır. Barber, güçlü demokrasiyi, “modern siyasetin alabileceği tek uygulanabilir biçimi ve demokrasi katılımcı biçime bürünmediği sürece, mümkün kıldığı liberal değerlerle birlikte siyaset sahnesini terk edecektir” şeklinde tanımlamıştır (Barber, 1995: 24).

Güçlü demokrasi, “ilk kez özeli kamusal, bağımlılığı karşılıklı bağımlılığa, çatışmayı dayanışmaya, izin almayı kendi yasalarını oluşturmaya, ihtiyacı sevgiye ve esareti yurttaşlığa dönüştürme olanakları bir katılım bağlamına yerleştirir” (Barber, 1995: 162) böylece Barber güçlü demokrasinin siyasetin açmazlarına karşı yeterli yanıt verecek tek demokrasi biçimi olduğunu öne sürmektedir. Barber güçlü demokrasinin siyasette yer bulması için yedi adet unsura dikkat çekmiştir bunlar; (Barber, 1995: 177-180)

1. *Eylem*; “Eylemlilik güçlü demokrasinin en büyük erdemidir ve ilgi, bağlılık, yükümlülük ve hizmet –ortak müzakere, ortak karar ve ortak çalışma ayırt edici özellikleridir ”.
2. *Kamusallık*; Güçlü demokraside kamusallık cemaat, kamusal iyiler ve yurttaşlık dairesinde oluşur.
3. *Zorunluluk*; Siyasetin hızlandırıcılığı insan eylemleri biktırmadan devamlı katılıma zorunlu kılmasını öngörür.
4. *Seçim*; Bütün demokrasi modellerinde olduğu gibi güçlü demokrasi içinde özerk seçimler gereklidir .

5. *Makul Olma; Herşeyin tamamen keyfi olmaması ya da öz çıkara hizmet etmemesi için kamusal seçim ve eylemlerin makul olması gerekir.*
6. *Çatışma; Her çoğulcu demokrasi biçimi gibi güçlü demokrasi de çatışmayı siyasetin merkezinde görür. Güçlü demokrasi çatışmayla başlar fakat çatışmayla bitmez.*
7. *Bağımsız Bir Temelin Yokluğu; “Gerçek anlamda özerk bir siyaset ortaya çıkarması belki de güçlü demokrasinin en büyük ve kesinlikle onu eşsiz yapan erdemidir”.*

Güçlü Demokrasi Kuramı, Liberal Demokrasi eleştirisi ise şöyle formülize etmektedir:

Liberal Demokrasi insan doğası, bilgi ve siyaset hakkında gerçekten de liberal; fakat özünde demokratik olmayan öncüllere dayanır. Sahip olduğu birey ve bireysel çıkar kavrayışı, bireylerin ve çıkarlarının dayandığı demokratik pratikleri zayıflatır. Liberal Demokrasi bu nedenle cılız bir demokrasi teorisidir; içerdiği demokratik değerler ihtiyati ve bu nedenle geçici, seçmeye ve şarta bağlıdır; salt bireysel ve özel amaçların aracıdır. Bu şüpheli temelin üzerinde sağlam bir yurttaşlık, katılım, kamusal iyiler ya da yurttaşlık erdemi teorasının yükselmesi beklenemez (Barber, 1995: 32).

Son olarak Barber güçlü demokrasinin tarifi değil bizzat kendisini anlatan ve uygulandığı takdirde güçlü bir demokrasinin gerçekleşeceği programı şöyledir (Barber, 1995: 369-370):

1. Birden beş bin yurttaşa kadar, ulusal bir **yöre meclisleri** sistemi; bunların başlangıçta yalnızca tartışma işlevleri olabilir, fakat zamanla yerel yasama yetkisini de üstlenebilirler.
2. Yeni telekomünikasyon teknolojisinin toplumsal kullanımını düzenleyecek ve denetleyecek ve halk oylaması konularının tartışma ve müzakeresini idare edecek ulusal bir **yurttaş iletişim kooperatifi**.
3. Bilgiye ulaşımı eşit hale getirmek ve bütün yurttaşlara tam yurttaş eğitimi ulaştırmak için bir **yurttaş videoteks servisi** ve **yurttaş eğitimi haberleşme yasası**.
4. İlgili bir yerel yurttaş topluluğu aracılığıyla **suçtan arındırma ve danışman jüri sistemi** deneyimleri.

5. Çoktan seçmeli bir format ve iki aşamalı bir oy verme planıyla birlikte, Kongre'nin yasama hakkı üzerinde kitlesel inisiyatif ve halk oylamalarına olanak sağlayan, ulusal bir **inisiyatif ve halk oylaması süreci**.
6. Yurttaş İletişim Kooperatifi'nin denetimi altında, başlangıçta yalnızca eğitsel ve eğilim saptama amaçları için deneysel **elektronik oylama**.
7. Teşvikler ödeme yolunu kullanarak, yerel görevler için **kura** aracılığıyla yerel seçimler.
8. Belirlenen okullar, kamusal konut projeleri ve ulaşım sistemleri için **dahili kupon sistemi**.
9. Bütün yurttaşlar için askerlik hizmeti seçeneğini de içeren bir **evrensel yurttaş hizmeti** programı.
10. "Ortak Çalışma" ve "ortak eylem" alanında **yerel gönüllü programlar**'ın kamu tarafından desteklenmesi.
11. Ekonomik alternatifler için model oluşturan kamusal kurumlar aracılığıyla **işyeri demokrasisi** alanındaki deneylere kamusal destek.
12. Yeni bir **toplumsal ve kamusal mekan mimarisi**.

Sosyal Demokrasi Kuramı; Bu kuram liberalizmin olumsuz sonuçlarını ve kapitalizmin insana olan bakışını demokratik yollarla bertaraf etmek için ortaya atılmıştır. İlk kez, 19.yy'ın ortasında işçi-kalfa birliğinde kullanılmıştır. Her ne kadar liberalizmin karşısında duruyormuş gibi gözüксе de teorik olarak liberalizmin temel ilkeleri sayılan özgürlük ve eşitlik bu kuram içinde temel ilkelere dendir. Bu iki ilkenin yanında kardeşlik ve adalet-dayanışma kavramlarını eklemlendirmiştir.

Bu kurama göre; siyasal hak ve ödevlerin, toplumsal ve ekonomik boyutlarda yaygınlaştırıp, daha sonra hukuki hakların düzenlenmesi ce yaygınlaştırılmasıyla toplumsal tabanda sosyal devlet demokrasisi mümkün hale gelecektir (Schmidt, 2001: 155).

Ortaya çıkışı kapitalizme ve liberalizme karşı olan bu kuram işçi sınıfı partilerinin ideolojisi iken yıllar içerisinde memur partileri olma yönünde bir eğilimdedir. Sosyal demokrat partiler için öncelikli sorun ise beslendiği sanayi toplumu çağından bilgi toplumu çağına geçişteki sorunlara çözüm bulamamasıdır. Eleştirmenler, kuramın istediği demokratik modelin sağlanmasının “kapsamı sınırsız” olduğu konusunda birleşmektedirler (Schmidt, 2001: 161)

1.3. Müzakereci Demokrasi

Müzakereci demokrasi kuramının teorik olarak altını doldurmak için öncelikle nasıl alternatif bir model olarak çıktığını sorgulamak gerekmektedir? Liberal temsili demokrasinin günümüz dünyasının toplumsal sorunlarının çözümünde yetersiz kalmasıyla meşruiyet krizi yaşamasından dolayı alternatif bir model olarak çıkmıştır. Dahl’e göre liberal demokrasinin meşruiyet krizi yaşamasının nedenleri şunlardır (Dahl, 1996: 111-112);

Devlete karşı bireyin hukuk aracılığıyla korunmasına imkan veren bireysel hak ve özgürlükler, bireyin siyasi karar-alma süreçlerine katılımı ile ilgilidir. açılım potansiyeli taşımasına rağmen, bunu sağlamaktan çok, bireyin kişisel (özel) alandaki güvenliği (dokunulmazlığı) ile ilgili olmaktadır.

Yerleşik demokrasilerin kurumsal yapısı ve işleyişi, temsili kurumların ve bu kurumlar içinde iş gören örgütlerin (siyasi partilerin ve baskı gruplarının) hiyerarşik ve eşitsizlikçi (oligarşik) yapıları bireylerin siyasi sürece seslerini katmalarının önünde ciddi engeller olarak durmaktadır.

Buna ek olarak, günümüz dünyasında ortaya çıkan yeni oluşumlar da demokratik meşruluğun içinde bulunduğu krizi derinleştirmektedir. Bu yeni oluşumlar, soyut bireysel hak eşitliği anlayışına göre düzenlenmiş olan liberal-demokratik anayasal devlet düzeninin, bireylerin grup aidiyetleri esasında dile getirmeye başladıkları “ kolektif kimliklerin tabınması” taleplerinde ortaya çıkmaktadır.

“iyi yaşam” tercihlerinin kamusal (siyasi) değil, özel (bireysel) alana ilişkin olduğunu savunan ve böylece liberal demokratik devletin bu tercihler karşısında “tarafsız” dolayısıyla bu tercihlerin siyasi

yansımalarına kapalı olmasını kabul eden anlayış, çoğulculuk ve katılım gibi demokratik meşruluğun özündeki değerleri de sınırlandırmak amacındadır.

Bu sınırlandırma, engelleyici yapılanmalarla birleşmekte ve aslında, liberal demokratik devletin meşruluğu ile ilgili krizin, kökleri çok eskilere uzanan bir başka noktayla birleştiğini ortaya koymaktadır. Buna göre siyaset, ... ”iyi siyasi toplum”un ne olduğu ile ilgili bir arayış faaliyetleri bütünü olmayıp, devletin varlığı ve bakası ile ilgili kaygıların belirlediği bir teknik faaliyetler biçiminde anlaşılmaktadır.

Buradan hareketle Sitebölükbaşı'na göre liberal demokrasinin meşruiyet krizi yaşamasının nedenleri özetle şunlardır (Sitebölükbaşı, 2005: 139-144);

Liberal demokrasinin bireyseliği ve sözleşmeye dayalı olması nedeniyle toplumun tabanına inmekte zorlanıp, azınlık hakları, cinsiyet ayrımcılığı ve etnik farklılıklar gibi konularda çözüm üretememesi,

Temsili demokrasinin “seçim” anlayışı ile hareket ederek vatandaşın kararlardaki etkisinin az olmasına sebep olması, vatandaşların niyetleri ile temsiliyeti arasındaki farklılıklardan doğan sorunlar,

Uygulama biçimi olan “çoğunluk yönetimi” sosyal dengezlere yol açmaktadır.

Sivil toplum ve siyasal kurumlar içerisinde mevcut olan eşitsizlikler sosyal tercih mekanizmalarının tarafsızlığını etkilemektedir.

Eşit oy verme ilkesi çoğunluk sağlayamamış alt kültür gruplarını sistemin dışına itmektedir.

Müzakereci demokrasinin liberal demokrasiye alternatif bir model olarak ortaya çıktığı bilinmekle birlikte tam olarak kuramın ne olduğunu anlamak için “müzakere” kelimesin anlamını öğrenmek gerekmektedir. Müzakere, güç, kaynak, bağ dağıtımı ve geri bildirimi içeren insanın etkin olduğu bir süreçtir (Kertsen, 2002: 2). “Müzakereci demokrasi” kavramı ise türkçe bir kaynakta ilk kez Mustafa Erdoğan'ın (1999) *Anayasal Demokrasi* adlı ders kitabında kullanılmıştır. Kavram İngilizcede “deliberative democracy” olarak geçmesine rağmen türkçe'ye “tartışmacı demokrasi” değil de müzakereci demokrasi olarak geçmiştir. Müzakereci demokrasi açısından “müzakere”, kişilerin bir mesele üzerinde karara varmadan önce, argümanları temelinde birbirlerini ikna etmeyi ve sonucunda ortak karar a ulaşmayı sağlayacak istişare süreci olarak tanımlanabilir

(Erdoğan, 2012: 27). Müzakereci demokrasi esas itibariyle düzgüsel (normatif) bir teori ve bu düzgüsel (normatif) standartlara ulaşmayan kurumları eleştirdiğini söyleyebiliriz (Chambers, 2003: 308).

Müzakereci demokrasi kuramını “iletişimsel eylem” teorisinden ilham alan literatür oluşturmaktadır.

Habermas’a göre kapitalizmin sınıflı bir toplum yapısına sahip olduğu ve geçerli olan teknik ve bürokratik akılcılığın bireylerin yaşamları üzerinde giderek artan bir etkiye sahip olduğunu belirtir. Zorunluluk alanı olarak tanımlanan ve toplum içindeki üyelerin bilinçlerinin önemsenmediği, geçersiz sayıldığı, bireylerin araç olduğu “sistem alanı”, para ve iktidar mekanizmalarıyla yönetilmektedir. Ancak bu alan dışında onunla eşitlenemeyecek bir alan vardır ki o da “yaşam alanı”dır. İletişim, Habermas için, yaşam dünyası içinde yer alan etkinliklerin en önemlisidir, çünkü burada, ideal olarak, birey, sözlerinin geçerliliği için kabul edilmeye, tanınmaya hak kazanır. Ayrıca, burada, bu alanda, yaşam dünyasının yapısal unsurları değişikliğe uğratılabilir, yenileştirilebilir (Coşkun, 2008: 130).

Buradan hareketle kuramın temelinde olan “iletişimsel eylem” koşulları; “baskılanmamış, egemenlik ilişkilerinden ve aldatmadan, yönlendirmeden, yanıtlımdan muaf, özgür bir iletişim yoluyla karşılıklı etkileşimi esas alan katılımın eşit şartlarda, güç ilişkilerinin olmadığı bir iletişim” durumudur (Habermas, 2001; Dryzek 2000: 21-22). Habermas’a göre müzakereci demokrasi bütüncül karar alma mekanizmalarını geliştirip kolektif eylemler aracılığıyla toplumsal ve ekonomik hayata vatandaşların aktif katılımı ile beraber aynı zamanda bir bilinçlendirme görevi görüp vatandaşların bu konularda bilgisi olmalarını sağlayacaktır (Pennington, 2003: 725). Habermas’ın teorisinden hareketle müzakereci demokraside “tartışma” sonucu hangi fikrin galip geldiği önemsiz, vatandaşların birbirine dinleyip eleştirdikten sonra “ortak akıl” geliştirip o fikirleri benimsemesi ve baskı grubu oluşturarak icra gücünü eline alması önemlidir. Müzakereci demokrasi kuramının temel argümanları şunlardır (Sitembölükbaşı, 2005 :148-156 ; Cohen, 1997: 72-75 ; Greiff, 2000: 403 ; Weeks, 2000: 365);

- Müzakereci demokrasi, vatandaşların gönüllü olarak karşılıklı bilgi ve fikir alışverişi yapmasını ve siyasal katılım bağı kurmasını sağlar. Fikir alışverişi tartışma şeklinde yapılmalıdır.
- Müzakereci demokraside, müzakere herkese açıktır, tarafların müzakereye eşit olarak girme ve katılma hakkı bulunur, tarafların farklı amaç, tercih ve inançları olabilir, bu yönden çoğulcu bir yapıdadır ve müzakere sonucu oluşturulan ortak faydanın katılanlar tarafından üretilmesi sağlanmaktadır.
- Müzakereci demokraside, tarafların önceden belirlenmiş iradesinin değil katılımı ile oluşturduğu iradesi meşruluk kaynağıdır.
- Müzakereci demokrasi, mantığa dayalı uzlaşmayı amaçlar ve koşulsuz devam ettirilir. Tarafların, karar alma süreci içinde ortak bir noktada buluşmaları ve bu süreçte yer almalarıyla kararlar benimsenir. Kararlar araştırma ve anket çalışması ile değil “diyalog” temelinde alınır.
- Tarafların bireysel çıkarı değil toplumsal çıkarı gözetmelerini sağlayarak, derin görüş ayrılıkları içermeyen durumların çözümünü kolaylaştırır. Müzakereler herkesin eşit çıkarını düzenleyecek biçimde ihtiyaçların belirlenmesi, tercihlerin değiştirilmesi gibi konuları içerir.
- Müzakereci demokraside, müzakere edilen konuda güvenilir ve eşitlikçi bir sonuca ulaşılmalıdır. Alınan sonuçlar özgürlük ve adil fırsat ilkerine aykırı olmamakla beraber böyle bir sonuca varılamaması durumunda çoğunluğun kararı geçerli olacaktır.

Müzakereci demokrasi kuramının bu argümanlarına karşın kendisine bazı eleştiriler getirilmiştir. Eleştiriler, ilk olarak Habermas’ın iletişimsel eyleminin uygulanışı üzerine getirilmiş, insanların kararları kendi çıkarları doğrultusunda etkilemeye çalışmalarıyla bazı isim ve grupların güçlü görünüp müzakere sürecinin rasyonel ,tarafsız boyutunun zedeleneyeceği (Doğanay, 2013: 163), katılım olgusunun gönüllüğe dayanması taraflarda zamanla katılımın düşmeye neden olacaktır ve bu durum müzakereci demokrasinin

“kapsamlılık” ilkesine zarar verebilir, müzakerenin ortamının akılcı temelde olması ve tarafların ikna yöntemiyle sonuca varması esasına dayanması belli bir eğitim ve nitelik gerektirmektedir; bu durum da önyargılı davranmaya ve duygusal düşünmeye sebep olabilir. Aynı şekilde müzakereci demokrasi söylemde eşitliği öngörürken tarafların bazılarının siyasal müzakereye daha yatkın olması eşitlik ilkesine gölge düşürebilir (Sitembölükbaşı, 2005: 156-157). Müzakerenin amacı olan ortak akılla çözüm arayışı sonucunda tarafların kutuplaşma ihtimalinin bulunması (Bell, 1999: 73) , öte yandan Habermas teorisinin iddialı olması müzakereyi oligarşik bir konuma getirebilir (el koyma). çünkü müzakerenin aristokratik özelliği üzerinde derinlemesine düşünülmeyen tercihleri dışlama potansiyeline sahiptir (Bell, 1999: 74-75).

Müzakereci demokrasi kuramı kavramsal olarak iletişimsel eylem ve kökeni antik yunan’a kadar uzanan kamusal alan kavramıyla ilişkilendirilir.Çalışmanın kavramsal çerçevesini oluşturan müzakereci demokrasi iletişim ve yeni medya üzerinden incelenecektir.

1.4. İletişim

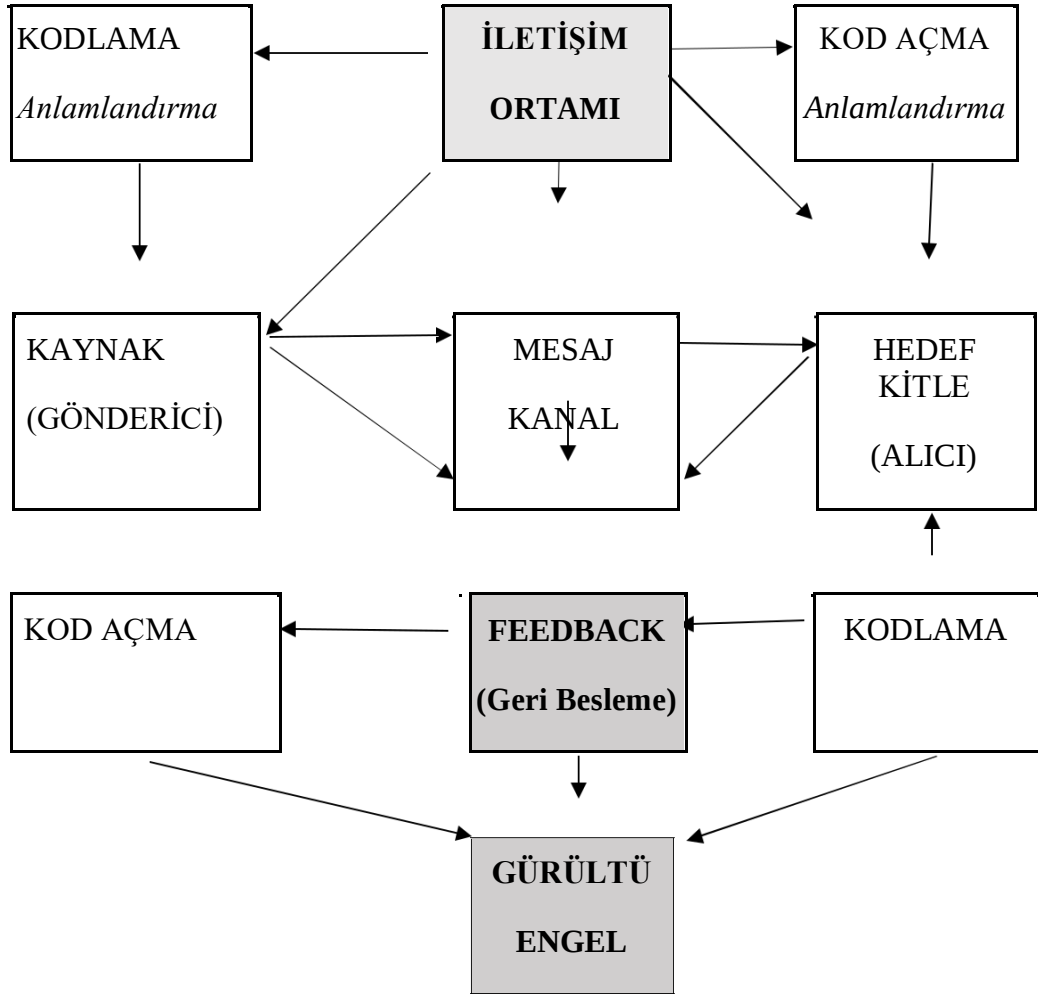
İnsanoğlu var olduğu müddetçe çevresiyle sürekli bir iletişim halindedir. Bu durum ise iletişim kavramını birçok disiplinde önemli bir konuma gelmesini sağlamıştır. İletişim kavram olarak Latince Communicatio ve batı dilindeki Communication kavramlarının çevisidir. Theodorson’a göre “*İletişim esas olarak simgeler aracılığıyla bir kişiden ya da gruptan diğerine (veya diğerlerine) bilginin, fikirlerin, tutumların veya duygularının iletimidir*” (Theodorson’dan aktaran; Bülbül, 2001: 3). Bu iletim mesajlar aracılığıyla toplumsal etkileşim olarak tanımlanabilir (Mutlu, 2005: 79). TDK’nın tanımlamasına göre iletişim hem isim(duyusal) hem de teknik(araçsal) olarak tanımlanmış (TDK, 2017)

1. İsim olarak; “*Duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme, komünikasyon*”.

2. Teknik olarak; *“Telefon, telgraf, televizyon, radyo vb. araçlardan yararlanarak yürütülen bilgi alışverişi, bildirişim, haberleşme, muhabere, komünikasyondur”*.

“İletişim öncelikle teknik değil, kültürel ve politik bir olgudur (Maigret, 2011: 20). Buradan hareketle iletişimin öncelikle toplumsal olduğu belli yer ve zamanda , belli koşulda ortaya konan bir etkinliktir. Toplumsal olarak etkinlik diyebileceğimiz iletişim kavramı, “konuşma, yazma, gösterme, bir davranışta bulunma, bir kültürel , siyasi ekonomik veya sosyal faaliyet yoluyla insanın kendini ve toplumu yeniden üretmesidir” (Erdoğan, 2007: 154). İletişim kavramı çok sayıda anlamı kapsar ve birçok tanımı mevcuttur ortak bir tanımlamasının olmama sebebi ise farklı disiplinlerce de tanımlanmasıdır. Sosyal bilimlerde olarak ise iletişim, ortak olarak “enformasyon iletimi süreci” olarak kabul görmüştür. Buna göre “ İletişim; bireyler arasında ortak bir simgeler sistemiyle gerçekleştirilen anlam ve bilgi alışverişidir”(Ana Britannica, 2004: 536). İletişimin “bilgi paylaşımı” paydasını vurgulamak üzere başka bir tanım olarak Şerif Şimsek (1999: 183), bir alıcının(kişi, kurum, grup) ve bir göndericinin(kişi, kurum, grup) olduğu ve taraflar arasında ortak bir payda üzerinde anlaşma ve uzlaşmanın esas olduğu bilgi(enformasyon), düşünce, veri(data) ve duygu alışverişine iletişim demiştir. Bu tanımlarına göre iletişim aynı zamanda bir süreci kapsar. İletişim sürecinin en temel öğeleri şunlardır: Kaynak (gönderici), ileti (mesaj), hedef (alıcı), kanal (araç), gürültü, kodlama, kod açma ve geri besleme (feedback) olarak söylenebilir. Şekil 1.1’de gösterilen iletişim süreci bu öğelerle işlemektedir.

Şekil 1.1. İletişim Süreci

Kaynak: Zıllıoğlu, 2003: 1.

Bu çalışmanın konusu gereği bir iletişim türü olan kitle iletişimi üzerinde durmak gerekmektedir. İletişimden kitle iletişime geçiş önemlidir. Kitle iletişim ile iletişim arasında temel fark kullanılan araçtır. Tanımı ise kısaca şu şekilde yapılabilir (Janowitz 1968'den aktaran Denis ve Sven, 2005: 19): “*Kitle iletişimi, uzmanlaşmış grupların geniş, heterojen ve farklılaşmış seyircilere sembollerle içerik yaymak üzere teknolojik aygıtları (basın, radyo, film vs.) hizmete soktuğu kurum ve tekniklerden meydana gelir*”. Bu

tanımdan hareketle kitle iletişimin özelliklerini maddeler halinde belirten Erol Mutlu'ya (1998: 211-212) göre;

- Kitle iletişimin kitlesi geniştir.
- Bu kitlenin üyeleri çeşitliliğe sahiptir.
- Kitle üyesi ve göndericinin önceden tanışıklığı yoktur. İletişim herkes açık yani kamusaldır.
- Kitle iletişimin araçlarının ulaştırmak istediği mesajı iletme kabiliyeti yüksektir.
- İletişim tek yönlüdür.
- Erişilmesi kolaydır.

UNESCO tarafından hazırlanan “Macbride Raporu”nda kitle iletişimin sekiz işlevi olduğuna değinilmiştir. Bu işlevler (Kaya, 1985: 15-16):

1. Haber ve bilgi sağlama
2. Toplumsallaştırma
3. Güdöleme
4. Tartışma ortamı hazırlama
5. Eğitim
6. Kültür gelişmesine katkı
7. Eğlendirme
8. Bütünleştirme

Kitle iletişimin özellikleri ve işlevlerinden hareketle iletişimi geliştirdiğini ve farklı bir yöne evrilmesine ön ayak olduğunu görüyoruz. Kitle iletişim, iletişim için bir dönüm noktasıdır; bu dönüm noktasını daha iyi kavramak için iletişimin tarih boyunca gelişimine bakmak gerekmektedir.

1.4.1. İletişim Dünden Bugüne

İnsanoğlu varolduğu günden itibaren çevresiyle iletişim halinde olarak, merak ve sürekli yeni şeyler öğrenme isteği ile güdülendiği için ya kendi başına gelenleri ya da çevresinde olan biteni başkalarına iletme gereksinimi duymaktadır. Bu gereksinim haberleşme olgusunu yaratmıştır (İnuğur, 1993: 25). Bu noktada tarihte ünlü bir olay olan Maraton Koşususu güzel bir örnektir. M.Ö. 490 yılında Maraton isimli bir Ege kasabası çevresinde gerçekleşen savaşı Yunannıların kazandığını Atina'ya haber vermek için 40 kilometrelik bir koşu yapan askerin mesajı ilettikten sonra ölmesi son derece etkileyici bir örnektir. Aynı şekilde işaretlerle uzaktan iletişime en güzel örnek; Romalıların askeri amaçla kurduğu “duman telgraf ağı” kuleleridir. Bu iletişim yöntemi ile yaklaşık 4500 kilometre uzaklığa haber iletilmekteydi (Matellart, 1994: 8). Bu iki örnekten anlaşılacağı üzere insanoğlu tüm duyularını kullanarak iletişim kanallarını kullanmıştır. İletişimin amaçlarından biri olan “enformasyon paylaşımı” yeni bir ihtiyacı doğurmuştur bilgiyi saklamak. Bilginin insan belleğinde saklanması uzun süreli olmadığından bu ihtiyacın giderilmesi yaklaşık 4000 yılda tamamlanmış ve yazının bulunmasıyla giderilmiştir.

Tek başına yazının bir anlamı olmadığı için iletişim tarihindeki önemli diğer buluş ise kağıdın bulunuşudur. Kağıt, üzerine yazı yazmak, resim, işaret ve şekiller yapmak amacıyla, türlü bitkisel maddelerden üretilen bir yüzeydir. İlk başlarda kağıdın yerine taşlar, kil tabletler, ağaç kabuk ve yaprakları kullanılsa da M.Ö. 2. Yüzyıllardan itibaren Bergama’da günümüze yakın kağıt ürünü olan parşömen kullanılmış (İnuğur, 1993: 30) bugünkü kağıda en yakın ürün ise M.S. 105 yılında Çin’de görülmüş, bu kağıt keten ve pamuk parçalarının ıslatılıp hamur haline getirilip dövülerek sayfalar haline getirilmesiyle oluşmuştur. Bu kağıt ürününün yayılması ise Çin savaş esirlerinin Araplara yapımını öğretmesiyle başlamıştır. Avrupalılar ise kağıt yapmayı müslümanlardan öğrenmiş ve kapı yapım evleri kurmuşlardır. 15.yy’ın sonlarında kağıt üretilme zirve noktasına ulaşmıştır. Türkiye’de 1744 yılında İbrahim Müteferrika tarafından ilk kez bir kağıt üretilme merkezi kurulmuştur (Gönenç, 2003: 60)

Kitle iletişimin gelişmesi için kağıt tek başına yeterli gelmemiş özellikle bilginin paylaşımı konusunda daha hızlı bir iletişim aracına ihtiyaç doğmuştur. Sanayi Devrimi ile beraber 1825 yılında William Sturgeon (1783-1850) elektromıknatısı bularak ilk geniş çaplı elektronik iletişimin temelini atmıştır. Joseph Henry (1797-1878) ise Sturgeon'un icadını geliştirerek elektrik sinyalleri ile yaklaşık 1 mil uzaklıktaki zili çaldırarak elektrikli telgrafın ortaya çıkışına ışık olmuş fakat bu icadın da gelişmesi ve son halini alması Samuel Morse'un katkısıyla olmuştur (Anderson, 1986: 129). Morse 1844 yılında özel bir alfabe kullanarak elektrik sinyallerini alıcı ve verici arasında kurulan bir kablo bağlantısıyla uzak mesafeler gönderilmesini sağlamış (Törenli, 2005: 70) ve böylece ilk uzaktan elektrikli iletişimi sağlayan yolu açmıştır. Telgraf kısa sürede iletişimin en temel aracı olmuş ve yaklaşık 30 yıl içinde toplamda 30 milyon telgraf aktarımı olmuştur (Mattelart, 2016: 20). Telgrafın bu denli etkili bir iletişim aracı olmasının yanı sıra telgraf, enformasyonu bir meta olarak görüp içeriğine bakmaksızın ticari bir mal haline getirmekteydi (Postman, 1999: 79). İnsanlar telgraf sayesinde ilk defa enformasyona doyma sorunuyla karşılaşmış, haberin değeri kalmamış ve en yüzeysel bilgiler bile paylaşılmaya başlamıştır. Bunun sonucunda telgraf bir bakıma toplumda; ilgisizlik, etkisizlik ve tutarsızlığı yaymıştır (Postman, 1999: 79-82). İletişime yeni bir boyut kazandıran telgraf ile beraber kitle iletişimin devletler tarafından önemi ortaya çıkmış gerek askeri gerek ekonomik gerekse sosyolojik olarak kitle iletişim araçlarına hakim olmanın bilgiye ve dolayısıyla dünyaya hakim olması demek olduğunu anlamışlardır. Telgraftan sonra 1876'da Graham Bell tarafından patenti alınan telefon başta özel ihtiyaçları karşılama üzere kullanılsa da kamusal önemi olan enformasyonun iletilmesinde de kullanılabileceği düşünülmüştür (Beniger, 1986: 19). Telefon ile birlikte bilgi ses ile birlikte anlık olarak aktarılma şansı bulmuş fakat kitlelere yayılması için radyo yayıncılığı ihtiyacı doğmuştur.

İtalyan Marconi, radyo dalgalarını keşfederek, 1898 yılında yaptığı deneyle pratik anlamda ilk radyoyu kullanmıştır (Radyonun İcadı, Erişim Tarihi: 05.10.2017). İlk düzenli radyo yayının başlaması ise 1920'leri bulmuş ancak 1912 yılında ABD'de Telsiz Kanunu (Wireless Act) ile beraber radyonun hem sosyal hem hukuki düzenlemesi ortak bir yapıya

kavuşur tüm ülkelerde (Çiftçi, 1992: 516). Telefonun kitlesel olmaması ihtiyacından doğan radyo, iletişime yeni bir boyut katmıştır fakat “Telefon 1956 yılında ilk yapay uydunun fırlatılmasından önce Atlantik ötesi denizaltı kablosunun hizmete açılmasıyla evrensel bir boyut kazanmıştır (Mattelart, 2016: 27). Sözel ve yazılı iletişimin farklı bir boyuta taşınması televizyonun icadıyla gerçekleşmiştir. Televizyonun ilk deneme yayınları 1920li yıllarda ABD’de başlamış, ilk düzenli programlı yayınlar ise 1939 yılında başlamıştır (İçel, 1990: 288’den aktaran; Çiftçi, 1992: 520). Televizyonun ne denli önemli bir kitle iletişim aracı olduğunu Postman (1999: 91), şöyle vurgulamıştır: “*Televizyon yeni epistemolojinin kumanda merkezidir*” . Buna göre insanlık televizyon izlemekten alıkonulamaz, kamuoyunu ilgilendiren hiçbir konu televizyonun ilgi alanına girmeden enformasyon haline gelemmez.

Kitle iletişim araçlarının teknolojik gelişmeler doğrultusunda gittikçe daha evrensel ve ulaşılabilir bir hal aldığını görmekteyiz. İletişim tarihi boyunca önemli dönüm noktaları sağlayan (telgraf, radyo, telefon, televizyon vb.) icatlar gerek devletleri gerek halk tabanlarını bilgiye daha çabuk ulaşma konusunda kamçılamıştır. 1990’lara gelirken bilgisayar ve internetin ortaya çıkması, kitle iletişim ortamlarının değişimine ön ayak olmuştur. Bu değişim alanına girene kadar ki kitle iletişim özellikleri Erol Mutlu’ya göre şunlardır (Mutlu, 2005: 212-219) :

1. Kitle iletişim, simgesel malların sabitlenmesi, yeniden üretilmesi ve metalaşmasıyla ilgili bir kurumlar alanını oluşturur.
2. Kitle iletişim, simgesel malların üretimini ve alınması arasında temel bir kopuşu kurumsallaştırır.
3. Kitle iletişim, simgesel biçimlerin zaman ve mekan olarak elde edilebilirliğini genişletmiştir.
4. Kitle iletişim, simgesel biçimlerin kamusal dolaşımını içerir.

1.5. İletişim ve Demokrasi Kavramlarının İlişkisel Boyutu

Çalışmanın kavramsal çerçevelerini oluşturan iletişim ve demokrasi kavramlarının teorik olarak altını doldurmak amacıyla bu iki kavramın birbiri ile olan ilişkisini ortaya seren; kavramlar bu başlık altında incelenecektir.

1.5.1. Siyaset

Siyaset kelimesinin dünyamızda algılanışı açısından iki farklı kullanımı vardır. Politika olarak ve siyaset olarak. Politika, daha çok batıda siyaset ise günümüze kadar doğuda kullanılan kavramlardır. Politika, günümüze kadar “devlet ve vatandaşın idaresi” gibi bir anlamda kullanılmıştır. Aristoteles’e göre politika toplumun kamuya karşı yaptığı tüm etkinliklerdir. Siyaset ise; arapça kökenli bir kelime olup, seyis kelimesinin de alakalı olduğu, “at talimi, eğitimi, bakıcılığı” anlamlarına gelen “şase” filinin kökünden gelmektedir. Günümüz türkçesinde ise siyaset ve politika aynı anlamlı kavramlar olarak görünüp genel kanı itibariyle, devlet işlerini düzenleme ve yürütme sanatıyla alakalı özel görüş veya anlayış olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2017).

Duverger’a göre ise siyaset; hem bir çatışma ve iktidar kavgasıdır, hem de toplumun bütün üyelerinin yararına bir düzen kurmaktadır (Duverger 1967, 29’dan aktaran; Yavaşgel, 2004: 141). Ulusların, iktidarların, yönetilenlerin kendileri ve birbirleriyle arasında sürekli bir iletişim ve etkileşim söz konusudur (Gezgin, 2006: 172). Siyaset ile iletişim arasındaki doğrudan ilişkinin seçme hakkının tanınmasıyla başladığı söylenebilir (Kılıç, 2013: 48).

1.5.2. Siyasal İletişim

Siyasal iletişim, gerek siyaset gerekse iletişim bilimleri tarafından değerlendirilip çeşitli tanımlamaları yapılan bir olgudur. Genel olarak literatüre bakıldığında toplum üzerinde siyasal iletişimin seçim temelli kanısına varılmaktadır. Siyasal iletişim olgusu

üzerine Erol Mutlu, “siyasal süreçler iletişim süreçleri arasındaki ilişkileri ele alan araştırmalardan oluşan disiplinlerarası bir akademik alandır” tanımlaması yapmıştır (2004: 256). Buradan hareketle siyasal iletişimi geniş yelpazedeki süreçleri ele alan siyasal iletişim, 1975 yılında Steven Chaffe’nin *Political Communication* adlı eserinde tanımladığı gibi; “siyasal süreç içinde iletişimin oynadığı rol” biçiminde genel ve öz bir tanımlama yapılabilir (Chaftee, 1975: 85’den aktaran; Tokgöz, 2008: 109). Wolton’a (1998) göre; siyasal iletişim bireysel haklar ve özgürlük için ikiyüz yıllık bir savaş sonucunda, politikacıların, gazetecilerin ve kamu yoklayıcıları aracılığıyla çatışmadan beslenen siyasal alan siyasal iletişimi doğurur (aktaran; Maigret, 2011: 264).

Yelpazesi geniş olan siyasal iletişim olgusunun genel bir tanımını yapmak gerekirse kısaca “*belli ideolojik amaçlarını, toplumda belli gruplara, kitlelere, ülkelere ya da bloklara kabul ettirmek ve gerektiğinde eyleme dönüştürmek, uygulamaya koymak üzere siyasal aktörler tarafından çeşitli iletişim tür ve tekniklerinin kullanılması ile yapılan iletişim olarak tanımlanabilir*” (Aziz, 2003: 3). Bu tanımdan hareketle ikna yönteminin önemi, siyasal iletişim ve demokratikleşme açısından altı çizilmiştir.

Siyasal iletişim olgusunun demokrasi ile ilişkisini irdeleyince karşımıza iletişimin ve siyasetin buluştuğu “ikna etme” yöntemi nedeniyle kamusal alan ve müzakereci demokrasi kavramsallaşması çıkmaktadır. Habermas, “yurttaşlar olarak ideal biçimiyle siyasal yetkeyi rasyonel otoriteye dönüştürmek amacıyla burjuva toplumunun gereksinimlerini devletten ileten bir toplumsal alan” diye tanımladığı kamusal alan (Mutlu, 204: 164) ve merkezinde siyasal görüşme, tartışmanın olduğu müzakereci demokrasi örneği verilebilir (Sitembölükbaşı, 2005: 148).

1.5.3. Kamusal Alan

Kamusal alan kavramına değinmeden kavramın temeli olan kamuoyu kavramına değinmek gerekecektir. Özbek, (2004: 40) kamuoyunu şu şekilde tanımlamaktadır: “*Geleneksel yüzyüze insan ilişkileri aracılığı aracılığı ile kurulan topluluktan farklı olarak, yüzyüze ilişki zorunluluğu taşımayan, birbiri ile mesafe içinde yaşayan insanların*

aynı sorun, fikir, olay etrafında iradi, gönüllü olarak bir araya gelmesi ile oluşan modern bir biraradalık tarzıdır...”

Kamuoyu kavramı, batı dillerindeki “publicus” ve “opinion” kelimelerin birleşmesiyle İngilizce “public opinion” olarak ifade edilip dilimize ilk kez “efkar-i umumiye” olarak girmiştir. Habermas’a göre kamuoyu, “burjuva kamusal alanın kendi işlevi hakkındaki anlayışını” ele alan önemli bir kavramdır. Bu anlayış, kamuoyu olgusunda görünür olmuştur (Habermas, 1997: 181). En genel tanımıyla kamuoyu Kapani’ye (2004: 147) göre; “*belirli bir zamanda, belli bir tartışmalı sorun karşısında, bu sorunla ilgilenen kişiler grubuna veya gruplarına hakim olan kanaatler*” olarak tanımlanmıştır. Kamusal alanın temeli olan kamuoyuna ait özellikler kamusal alanın doğasında olan özelliklerdir. Bu özellikler ise; *bilinçli bir topluluğunun, kamuoyunu ilgilendiren bir sorun karşısında* yani “ortak sorun”, *rasyonel biçimde yürütülen, aleni bir tartışma sonucu* yani “aleniyet”, *ulaşılabilir toplumsal yargı* yani “rasyonel akıl” olarak kavramsallaştırılabilir (Unat, 1988: 36). Buradan hareketle Habermas’ın tarifiyle neyin kamu neyin özel olduğunu anlamalıyız (Habermas, 2009: 58-59’dan aktaran; Minarlı, 2014: 163).

...kapalı topluluklarından farklı olarak herkese açık iseler toplantıları kamusal olarak adlandırıyoruz tıplı kamusal yerlerden veya kamusal binalardan söz ettiğimiz gibi..Kamu kendisini, özel alandan ayrı bir alan olarak ortaya koyar. Bazen de kendisini çok basit düzeyde kamu gücünün karşıtı bir alan olarak, kamuoyu alanı görünümünde sunar. Duruma göre kimi kez devlet organları, kimi kez de halkın iletişimine hizmet eden basın gibi medya unsurları kamusal organlar içinde sayılır.

Habermas’ın kamu tanımından hareketle, kamu-devlet eşittir algısına karşı Özbek (2004: 31) şöyle bir ayırım çizmiştir:

Eğer kamusal kavramını sadece devlet aygıtı ve erki için kullanırsak ve toplumu da bu anlamda “özel” sayarsak, halkın hala tebaa olduğu mutlakiyet dönemindeli kullanımının ötesine geçememiş oluruz.

Habermas, 18.yy’da, kapitalizmin başlarında devlet ile özel arasında özgür, rasyonel bir tartışma dünyası oluşturan burjuva kamusal alanından bahsetmektedir (Aydoğan, 2011: 69). Habermas (1997), *Kamusal Alanın Yapısal Dönüşümü* adlı eserinde

kamusal alanı, “bilgi ve fikirlerin serbest akışı yoluyla siyasal iradenin oluşturduğu kurumsal alan” olarak tanımlar.

Kamusal alan ilk kez Antik Yunan agorasında meydana gelmiş buradaki kamu mahkeme ve meclis gibi cereyan edeceği gibi savaş oyunları gibi ortak eylemde de oluşmaktadır. Buradaki kamu kapitalizmin gelişimine kadar temsili bir durumdadır (Habermas, 2009: 60-61).

Habermas’a (2009: 100) göre, kamusal alan ilk olarak burjuvazilerin erkek üyeleri, soyluların ve entelektüellerin edebiyat eleştirileri için buluştuğu kahve ve salonlarda meydana gelmiş, burjuva kültürünün kendi yarattığı bu kamusal alanın gitgide ticari ve siyasi çıkarlara dönüştürmesiyle yine Habermas’a (2009: 101) göre, “yargılayıcı/ hüküm verici bir kamusal topluluk”, devletin karşısına “aleniyet” kavramını sokar. Kamunun bu isteği ile de kamusal akıl yürütme medya aracılığıyla bunu yapacaktır. Tabloda görüleceği üzere burjuva kamusal alanın toplumsal ve tarihsel şekillenışı şöyledir:

Tablo 1.3. Burjuva Kamusal Alanın Toplumsal ve Tarihsel Şekillenışı

ÖZEL ALAN	BURJUVA KAMUSAL ALANI	KAMU OTORİTESİ ALANI
Sivil Toplum (Ekonomik üretim ve değişim alanı)	Politik Kamusal Alan	Devlet
Yakınlık İlişkileri Alanı (Çekirdek Aile)	Edebi Kamusal Alan	Devlet Kurumları

Kaynak: Habermas, 2009 : 87.

Kamusal alanda olması gereken özellikler ise Kahraman'a (1999:35) göre şöyledir:

- 1) Kamusal alan, belli bir alana ait ve kurumsal değil, eylemsel ve söylemseldir.
- 2) Kamusal alan, politik ve içinde olduğu toplumu son derece iyi kavrayıp çözümü inşa etme sürecidir.

Buradan hareketle Habermas'ın kamusal alanın önemli boyutlarını şöyle ifade etmiştir(Habermas,1989b: 136):

- Kamuoyunun oluşumu,
- Tüm vatandaşların erişimi mevcuttur.
- Kamu yararını güdecek sınırsız görüşme,
- Yönetim ilişkilerinin genel kuralları üzerine tartışma.

Habermas'dan hareketle postmodern toplumlarda demokrasinin uygulanabilir hale gelmesi demokrasinin temel ilkelerinden olan eşitlik ve özgürlükle beraber karşılıklı iletişime güç katan kamusal alanların oluşmasına bağlıdır. Bu ilişkiler kamusal alan temelinde çalışmada daha önce değinilen müzakereci demokraside hayat bulmaktadır. Müzakereci demokrasinin amacı olan iletişim neticesinde toplumsal uzlaşıya varılır (Durusoy, 2012: www.haydardurusoy.com).

Kamusal alanın demokratik iletişim boyutunu daha iyi anlamak için Habermas'ın devlet-toplum arasındaki ilişkide köprü görevi gördüğü “sivil toplum” ilişkisini incelemek gerekmektedir. Devlet-toplum arasındaki iletişimin demokratikleşmesi “kamusal iletişim mekanının” varlığı ile önemli bir ilerleme kaydedecektir (Keyman, 1998: 59). Habermas, kamusal alanın gerçekleşmesi için sivil toplumun başrolde olacağı liberal demokrasinin krizinden hareketle ortaya çıkan müzakereci demokrasi ile aşacağını ifade etmiştir. Buna göre;

Yöntemsel düzeyde devlet-sivil toplum karşıtlığı temelinde kurulan geleneksel toplum anlayışından “siyasal toplum/ekonomik toplum/sivil

toplum” temelinde kurulacak üç boyutlu bir toplum anlayışına geçiştir. Bu manevra Habermas’ın sivil toplumu, “özel kişiler arası Pazar mekanizması yoluyla yapılanmış etkileşim alanı” olarak tanımlayan liberal modelin dışında, sivil toplumu “toplumu bir bütün olarak oluşturan süreçlerin kurucu ögesi olarak düşündüğü topluluk nosyonu” içinde eriten toplulukçu cumhuriyet modelinin dışında tanımlamasını olanaklı kılar (Keyman, 1998: 60).

Kamusal alan kısaca, iletişime sınırsız ve bozguncu bir diyalog gücü tanıyarak, demokrasiyi zorunlu kılarak, insan evrenini maddi ve toplumsal kararlara indirgemeyi reddeder (Maigret, 2011: 273).

1.5.4. İletişimsel Eylem

Habermas’ın “*Theory of Communicative Action*” (1984) adlı eserinde üzerinde durduğu iletişimsel eylem, karşılıklı yürütülen bir yorumlamayla bir anlamayı amaçlar (Habermas, 1984: 101). Bu anlamayı yönlendiren ise toplumsal normlardır, iletişimsel eylemde toplumsal normlara aykırı davranışlar hukuki yaptırımlara yol açar (Habermas, 1993: 40). Habermas için iletişimsel eylem, “durumlarla başa çıkma” (Habermas, 2001: 559) amacıyla eylemde bulunan öznelerin alanı olan yaşam dünyasında gerçekleşir. Habermas, yaşam dünyası olgusunun kavramsal çerçevesini klasik isimlerden yararlanarak, “pragmatik çalışmalarla (özellikle Mead), sonra dil edimleri kuramıyla (Austin, Scarle) karşılaşır ve ona kendi modelini sunma olanağı veren Weber’in toplumsal eylem” kuramından hareket etmiştir (Maigret, 2011: 274). Habermas’a göre, yaşam dünyası, öznelerin nesnel, sosyal ve öznel dünyada bulunanlar hakkında tartıştıkları ve üç dünyadan birinde anlaşmaya ulaştıkları süreçleri oluşturmaktadır (Habermas, 2001: 159). Habermas için iletişimin önemi açıktır. Bu noktada yaşam dünyasında, iletişimin gerekli normlarının sağlanmadığı yerde anlama ve uzlaşma zorlanır. Bu bağlamda Habermas’ın “ideal iletişim durumu” olarak kavramsallaştırdığı iletişim normlarını şöyle maddelemek mümkündür:

- Öznelerin konuşma eylemini başlatan etkinliklerin tümünü yapma şansının eşit olması,
- Öznelerin sorgulama hakkı olması,
- Öznelerin, iletişimsel eylemde bulunurken kendi kurallarını koyma özgürlüğü (Habermas, 2009: 181).

Tablo 1.4. Habermas’ın Evrensel Pragmatik Konuşma Genörneği

Geçerlilik alanları	Gerçeklilik dayanaklarının görünüş biçimleri	Geçerlilik savları	Sözlü davranışın genel işlevleri
Dış çevre	Nesnellik	Gerçeklik	Keyfiyetin betimlenmesi
Toplum	Kurala dayalılık	Doğruluk	Kişilerarası ilişkiler
İç dünya/Doğa	Öznellik	Samimiyet	Öznel deneyimler
Konuşma/Dil	Ortak bilinç	Anlaşılabilirlik	

Kaynak: Habermas, 2001: 122-123.

Benhabib’e (1999: 53-54) göre, Habermas’ın “ideal konuşma durumu” dediği olgu aşağıdaki iki etik varsayımı içerir:

(a) Evrensel ahlaki saygı ilkesi: Yani herkese ahlaki söylemin katılımcısı olma hakkı.

(b) Eşitlikçi karşılıklılık ilkesi: Yani söyleşinin katılımcısı olan her kişinin çeşitli söz edimlerini icra etme hakkı.

Yavaşgel' göre, "iletişimsel eylemde bulunanlar, yalnızca düşünceli, yapıcı, yorumlayıcı ve sonuç çıkarıcı değil, aynı zamanda gerçeği değiştiren ve daha iyi duruma getirici katılımcılardır. Bunun için, onlar genel uzlaşma noktasına ulaşmaya kadar ayrılıklarını ve çatışmalarını, birbirlerine karşı belgelerle tartışma içinde ortaya koyarlar. Ancak bu uzlaşma noktası, mutlak bir birlik durumu olmayabilir" (2004: 28).

Tablo 1.5. Habermas'a Göre Davranış Tarzları ve Bağlılıkları

Hedefe yönelik davranış		Gerçeklik	Nesnel yaşam
Kurala dayalı davranış	dayalı	Doğruluk	Toplumsal yaşam
Oyuna dayalı davranış	dayalı	Samimiyet	Öznel yaşam
İletişimsel eylem		Uzlaşma	Her üç yaşam alanıyla bağlantılı

İletişimsel eylem kavramının tezimiz için önemi, iletişim sürecinin öznel, sosyal ve nesnel süreçlerin uzlaşımıyla bir alanda uzlaşma sonucuyla meydana gelmesidir. Bu noktada iletişimin rolünü şöyle tanımlayabiliriz:

...dayanışmanın toplumsal entegrasyon gücü –üretici güç olarak iletişim-, diğer iki yönlendirici güç olan para ve yönetsel iktidara karşı kendini kabul ettirebilecek ve yaşam dünyasının kullanım değerine odaklanmış taleplerine geçerlilik kazandırabilecektir (Habermas, 1997b: 41'den aktaran; Hasdemir&Coskun 2008: 132).

İKİNCİ BÖLÜM

ENFORMASYON TOPLUMU, YENİ MEDYA VE YEREL YÖNETİMLER

Çalışmanın bu bölümünde, küreselleşme ile birlikte iletişim araçlarının gelişmesiyle ortaya çıkan bir kavram olan enformasyon toplumunun yarattığı yeni vatandaş tavrı ile beraber kitle iletişim araçlarından teknolojinin gelişmesiyle yeni medya kavramı çerçevesinde yeni bir iletişim alanının oluşması ve bu alan içinde internet tabanlı iletişimin vatandaşlara en yakın birim olan demokrasinin okulu olarak adlandırılan yerel yönetimler kavramı incelenmiştir.

2.1. Enformasyon Toplumu

Literatüre bakıldığında enformasyon kavramının dilimize çoğu zaman “bilgi” olarak geçtiği görülmektedir. Bu çalışmada da enformasyon ve bilgi kavramları zaman zaman yer değiştirerek, özellikle enformasyon toplumu ve bilgi toplumunun eş anlamlı kullanımı karşımıza çıkacaktır. Fakat bilgi ile enformasyon arasındaki küçük farkı belirtmeliyiz .Öncelikle bilgi kavramını inceleyelim. Bilgi, Latince “informato” kelime kökünden gelmekte, “biçim verme”, “biçimlendirme” ve “haber verme anlamlarında kullanılmaktadır. Bilgi kavramı daha çok soyut bir kavramdır çünkü düşünsel ve öğrenilen şey olarak belli bir değeri olan veri olarak tanımlanabilir (Öğüt, 2007: 9). Bilginin tarihine baktığımızda enformasyon toplumuna geçişin altyapısının hazırlığını görmüş oluruz. *Bilginin Toplumsal Tarihi* adlı eseriyle Peter Burke, bilgiyi bir mülkiyet konusu olarak ilk kez Cicero tarafından dile getirdiğini ve ilk kez bilginin satılmasını öğretmen emeğinin karşılığının ödenmesi ile olmuştur (Burke, 2008: 150). Bilginin tam bir meta olarak görülmesi tam olarak 16. yy’da yayımlanan gazete ve dergilerle başlamıştır: “Bilginin

seçilmesi, örgütlenmesi ve sunulması hiç de yansız, değerlerden arınmış bir süreç değildir. Tersine, hem ekonomik hem de toplumsal ve siyasal bir sistemin desteklediği bir dünya görüşünün anlatılmasıdır” (Burke: 176). Enformasyon, daha somut ve bilgiye nazaran dokunulabilir bir yapıya sahiptir. Bilgi ile enformasyon arasındaki farkı en iyi tanımlayan Barutçugil’e göre;

Bilgi, işlenmiş enformasyon olan bilgi ile insan, çevresini algılayıp, dönüştürme, değiştirme çabası içine girer. Bilgi, kendini düşünceler, öngörüler, sezgiler, fikirler, alınan dersler, uygulamalar ve yaşam deneyimleri olarak sergiler (Barutçugil, 2002: 10).

Buradan hareketle farkı daha iyi anlamak için sınav kağıtlarının okunması örneği daha açıklayıcı olacaktır:

Sınav kağıtlarınızı görmüş olsaydınız, onların üzerinde bir sürü artılar, eksiler, rakamlar olduğunu fark edecektiniz. Bütün o işaretler sizin sınav notunuzu oluşturan işaretler olsa da, büyük bir ihtimalle o notu bir türlü anlayamayacaktınız. Bütün bu işaretler sizin sınav kağıdınıza ilişkin data'lardır. Bu datalar işlenip, onlardan sizin anlayabileceğiniz biçimde bir enformasyon, sınavdan kaç aldığınızı anlamak üzere kullanacağınız bir not üretilir ve bu sınav çizelgesine geçirilerek panoya asılır. Ancak bu aslında bilgi değildir; sadece enformasyondur. Bunun bilgiye çevrilmesi, sizin ve öğrenci işlerinin o notu, ara sınavın notu ile birlikte değerlendirip, dersten geçip geçmediğinizi ortaya çıkartması, ya da diğer sınavların notları ile birlikte değerlendirip dönemi geçip geçmediğinizi ortaya çıkartması ile gerçekleşir. Yani dersten geçmek ya da dönemi geçmek bir bilgi, sınavdan aldığınız not enformasyon, bu notun oluşması esnasında kullanılan tüm özel notasyon ise bir data olarak değerlendirilebilir (Ankara Üniversitesi Açıkders, Enformasyon Toplumun Teorilerin Eleştirisi. <https://acikders.ankara.edu.tr/mod/resource/wiev.php?id=251&redirect=1> erişim tarihi: 09.10.2017).

Enformasyon kavramının başlangıcı olarak görülen 1948 yılında *Matematiksel İletişim Kuramı* eseriyle Shannon’dır. Ona göre, “iletişim süreci içinde en başta gönderi veya gönderiler zincirini üreten enformasyon kaynağı gelir. İletişim süreci içindeki etkinliklerden sonra iletilen sinyal ile alınan sinyal farklı olabilir” (Meriç, 2013: 100).

Masuda'nın "küresel enformasyon toplumu", McLuhan'ın "küresel köy" kavramı ve Bell'in "sanayi sonrası toplumsal düzen" kavramlarıyla enformasyon toplumu kavramının zemini oluşturmuşlardır.

Daniel Bell (1973), enformasyon toplumunu, "bilgi toplumu" olarak kavramsallaştırmış, Bell, sanayi toplumundan sanayi sonrası topluma geçişteki beş temel değişimden söz eder bunlar;

1. ekonomide hizmet üretimine geçiş,
2. profesyonel ve teknik sınıfın nicelik ve nitelik artışı,
3. teorik bilginin kaynak olarak yayılması,
4. teknolojinin kontrolünün artışı ,
5. yeni entelektüel teknolojinin yaratılması (Bell, 1973: 14).

Bu sanayi toplumu sonrası toplumun yapısını ve problemleri Bell Tablo 2.1'de şöyle aktarmıştır:

Tablo. 2.1. Endüstri Sonrası Toplumun Yapısı ve Problemleri

Eksen İlke	Teorik Bilginin Merkeziliği ve Kanunlaştırılması
Temel Kurumlar	Üniversiteler, Akademik Enstitüler, Araştırma Kurumları
Ekonomik Alanlar	Bilime Dayalı Sektörler
Temel Kaynak	Beşeri Sermaye
Siyasal Problem	Bilim Politikası, Eğitim Politikası
Yapısal Problem	Özel ve Kamu Sektörü

	Dengesi
Tabakalaşma: Temel Yol	Eğitim
Teorik Sorun	“Yeni Sınıf”ın Dayanışması
Sosyolojik Reaksiyonlar	Bürokrasinin Direnci, Rakip Kültürler

Kaynak: Bell, 1973: 118.

Bell, enformasyon toplumunda bilgi vasıtasıyla bürokrasinin tek merkezli olmaktan, çok merkezli olmaya meyilleneceğini, bağdaşık bir topluluk ve bu topluluğun ortak çıkar ve uzlaşma isteğinden oluşan kitle toplumunun, farklı toplumsal öznelerden oluşan çoğulcu yapıda ve bir yapıya dönüşeceğini ve bireyin pragmatik davranışlarla belirleyeceği toplumsal gruplar içinde belirleneceğini söylemektedir.

Masuda’ya göre, enformasyon toplumu bilgisayar ve iletişim teknolojilerini kullanan ve diğer özellikleriyle endüstriyel toplumdan ayrılan toplumdur (Timisi, 2003: 96). Enformasyon toplumunun özünü küreselleşme olarak gören Masuda, enformasyon toplumu için *computoppia* kavramını kullanır. Onun bu ütopyası küreseldir, herkes kendi geleceğini belirleme ve ihtiyaçlarının asgarisi karşılama olanağına sahiptir (Dağtaş, 2007: 259). McLuhan’da ise enformasyon toplumu, eşitlikçi bir toplum olarak kurulmaktadır. McLuhan’a göre, elektrik çağında bilincin teknolojik olarak simülasyonu sonucu “bilme” süreci kolektif olarak tüm insanlığa ulaşacaktır. İnsanın bütün işi, refahı yaratacak olan enformasyon hareketi sonucu, öğrenmek ve bilmek amacıyla serbestçe ulaşabildiği enformasyonu toplamak olacaktır. McLuhan, enformasyon toplamayı, insanların ilkel toplumlardaki besin toplayıcılığına benzetmektedir (aktaran; Geray, 1998: 1416). Buradan hareketle sanayi toplumu ile bilgi toplumu arasındaki unsurları karşılaştıırırsak Tablo 2.2’de şöyle özetleyebiliriz (Masuda 1990: 6-7):

Tablo. 2.2. Endüstri Toplumu ve Bilgi Toplumu Karşılaştırılması

Temel Özellikler	Endüstriyel Toplum	Bilgi Toplumu
--Yenileyici Teknolojiler--		
Öz	Buhar Makinesi	Bilgisayar
Temel Fonksiyon	Fizik, Emeginin İkamesi	Zihni Emeginin İkamesi
Üretim Gücü	Maddi Üretim Gücü	Bilgi Üretme Gücü
--Sosyo-Ekonomik Yapı--		
Ürünler	Faydalı Mallar ve Hizmetler	Bilgi, Teknoloji, Enformasyon Hizmetleri
Üretim Merkezi	Modern Fabrika	Bilgi Kullanımı
Piyasa	Yeni Dünya, Koloniler, Tüketici Satın Alma Gücü	Bilimsel Bilgi Sınırlarının ve Bilgi Alanının Genişlemesi
Öncü Endüstriler	İmalat Endüstrisi, Makine Kimya Endüstrisi	Entelektüel Endüstriler, Bilgi, Enformasyon Endüstrisi
Endüstriyel Yapı	Birincil, İkinci ve Üçüncül Endüstriler	Matris Endüstriyel Yapı
Ekonomik Yapı	Mal Ekonomisi	Ortak Ekonomi

Sosyo-Ekonomik İlke	Fiyat İlkesi	Amaç İlkesi
Sosyo-Ekonomik Özne	Girişim	Gönüllü Topluluklar
Sosyo-Ekonomik Sistem	Özel Teşebbüs, Rekabet, Kar	Altyapı, Ortaklık Prensipleri, Sosyal Faydanın Önemi
Toplum Biçimi	Sınıflı Toplum	Fonksiyonel Toplum
Ulusal Hedef	Gayrisafi Ulusal Refah	Gayrisafi Ulusal Tatmin
Hükümet Biçimi	Temsili Demokrasi	Katılımcı Demokrasi
Sosyal Değişimin İtici Gücü	İşçi Hareketleri, Grevler	Sivil Hareketler ve Sorunlar
Sosyal Problem	İşsizlik, Savaş, Faşizm	Terör, Gelecek Şoku
En İleri Aşama	Yüksek Kitlesele Tüketim	Yüksek Kitlesele Bilgi Üretimi
--Değerler--		
Değer Standartları	Maddi Değerler	Zaman Değeri
Etik Standartlar	Temel İnsan Hakları	Kişisel Disiplin, Sosyal Katılım
Zamanın Ruhu	Rönesans	Globalizm

Kaynak: Masuda 1990: 6-7

İster bilgi toplumu ister enformasyon toplumu diyelim; Bu yeni toplumsal yapıya geçişle, öznelerin girişimlerin arttığı ve toplumsal işlevselliklerinin giderek gönüllülük anlayışı içinde yürütüldüğü gözlenmektedir. Yine bu dönemde “standartlaşma, merkeziyetçilik ve temsili demokrasi zayıflamakta, buna karşılık çeşitlilik, desantralizasyon ve katılımcı demokrasi gelişmektedir” (Al, 2007: 77). Enformasyon akışı içinde olduğundan, bu toplum ancak engelsiz bir değiş tokuş şartıyla var olabilir (Mattelart, 2016: 53). Castells’in “ağ toplumu” kavramına giriş yapmadan önce literatürde enformasyon toplumunun çoğu zaman “enformasyon devrimi” olarak nitelendirildiğini ve ekonomik, siyasal, toplumsal, kültürel alanlarda köklü değişimlere yol açacağı ileri sürülmüştür (Balay, 2004: 66). Kocacık’a (2003: 8) göre, “bilgi toplumu, iletişim-bilişim devrimin en somut görüntüsüdür. Bilgi toplumunda teknoloji sayesinde bilgi üretimi önem kazanmıştır”.

Manuel Castells, enformasyon toplumu kavramı için son derece önemli bir isimdir. Castells, bu topluma başka bir perspektiften bakarak yukarıda kavramın zeminini oluşturan düşünürlere kıyasla sanayi, sanayi sonrası toplum ayrımını içselleştirmeden diğer sektörlerin yok olduğu bir hizmet toplumu olarak incelenmemelidir. Castells’i ayıran ise enformasyon toplumunu bir değişim çağı olarak değil de kapitalizmin yeniden yapılanması olarak görmesidir (Timisi, 2003: 98). Castells, enformasyon teknolojisi devriminin ve kapitalizm yeniden yapılanmasının yeni bir toplumu, ağ toplumunu ortaya çıkardığını belirtmektedir (Aydoğan, 2011: 28).

Stevenson, ağ toplumu tanımını şu şekilde yapmaktadır: “*kitle iletişim araçlarına dair hem yeni medyanın yükselişini hem de bilgi-temelli toplumlara geçişi ciddiye alan bir sosyal teori sunma çabasıdır*” (Stevenson, 2008: 298).

Castells'in yaklaşımı, *The Information Age* (Castells 2000, 2004, 2010b) [Enformasyon Çağı¹, 2008, 2006, 2007] üçlemesinin yazarıdır. Castells, “ağ toplumu sayesinde yeni medyanın gelişimi, medya iletilerinin çeşitlenmesi, siyaset ve medyanın içepatlaması ve skandal siyasetinin gelişiminin kamusal alan üzerinde geniş etkileri olduğunu iddia eder” (Stevenson, 2008: 309). Castells, Enformasyon Çağı “resmi, sistematik bir toplum kuramını göstermez, yirmi birinci yüzyılın dünyasındaki toplumumuzun yapısını ve hareketlerini niteleyen eğilimleri anlamak için yeni olgular ve yeni bir kurumsal bir bakış açısı öneriyor” demektedir (Castells, 2010b: xix). Eserinin önsözünde, teknoloji ve toplum ilişkisini üretim, deneyim ve iktidar şekillerini içererek açıklayan bir kavramsal çerçeve sunmuştur (Castells, 2010b, 5-18). Ağ toplumunun birbirine bağımlı olgulardan oluştuğunu söyleyen Castell’e göre (2010b) “biz küresel bir köyde değil; küresel olarak üretilip yerel olarak dağıtılan, kişiye özel klübelerde yaşamaktayız.” Castells (2004: 359) dediği gibi, “iktidarın alanı insanların zihinleridir”. Ancak ağ toplumunda enformasyon ve kültüre verilen yeni canlılık göz önüne alındığında, insanların enformasyon akışları ve ağları yoluyla seferberliği büyük olasılıkla kısa ömürlü olacaktır. Bu yeni bir toplumun enformasyonel mantığıdır. Üçlemeyi tamamlayan *Communication Power* (Castells, 2009) adlı eserinde ise *İletişim Gücü'nün* görevini “ağ toplumunda temellendirilmiş bir iktidar kuramının inşasını geliştirmektedir” (Castell, 2009: 5). Castells için ağ toplumunda güç kavramı başattır. “Toplumdaki en temel süreçtir” (Castells, 2009: 9). Onun için güç, “bir sosyal aktörün, yetkili aktörün istekleri, çıkarları ve değerlerini kayıracak şekilde, diğer sosyal aktörün veya aktörlerin kararlarını asimetrik olarak etkileyebilmesini mümkün kılan ilişkisel kapasitedir” (Castells, 2009: 10).

Enformasyon toplumu dinamik ve akış halindedir. İçinde yaşadığımız çağ kimi düşünere göre “küresel köy”, “ağ toplumu”, “bilgi çağı”, “enformasyon çağı” gibi tanımlansa da ortak noktası; bilginin bir meta olması, aktörlerin birbirini etkilediği, kamuyu ilgilendiren konuların üretildiği, ekonomik, siyasal, kültürel ve teknolojik yapıların birbirine bağımlı hale geldiği bir çağdır. Yeni medya kavramının teknolojik

¹ Çev. Ebru Kılıç, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

bağlamdan toplumsal ve etkileşimsel bir hal almasını sağlayan enformasyon toplumunun bu yapısıdır.

2.2. Yeni Medya

“Modern çağın ilk insanları düşük hızlı bir iletişim evreninde yaşıyorlardı: Ondokuzuncu ve yirminci yüzyılların telgraflı, demiryollu, telefonlu, radyolu, telefakslı, televizyonlu ve uydulu dünyalarından çok daha yavaş bir dünyada” (Keane, 1993: 43). İletişimin stabil bir olgu olmayışı ve her yeni icadın iletişim için önemli dönüm noktası oluşturması, toplumların ve devletlerin beklentileri yükseltmiş ve bilgiye ulaşma isteğinin doğurduğu hızla iletişim teknolojileri önemli bir hal almıştır. Evrensel olarak kabul görmüş dünyanın en iyi on icadına bu gözle baktığımız zaman hız ve bilginin iletişim olgusuna etkilerini görmüş oluruz:

Şekil 2.1. Dünyanın En İyi 10 İcadı İnfogramı.

Kaynak: <https://visual.ly/community/infographic/science/worlds-ten-best-inventions-all-times> Erişim Tarihi: 07.11.2017.

Demiryolları, buharlı makineler ve uçağın icadıyla başlayan gelişmeler, telekomünikasyon harcamalarında azalmaya imkan sağlayan “mikroçipler, uydu antenleri, fiber-optik teknoloji ve internetle” devam etmektedir (Aydoğan, 2011: 23). Günümüzde

hız ve teknolojinin toplumlara ve uluslara etkisi üzerine Peter Burke (2008: 175) şöyle demiştir:

...Bir kültüre alfabeyi sokarsanız o kültürün bilme alışkanlıklarını, toplumsal ilişkilerini, topluluk, tarih ve dinle ilgili nosyonları değiştirirsiniz. Bir kültüre taşınabilir türde matbaayı sokarsanız gene aynı sonucu elde edersiniz. Görüntülerin ışık hızıyla iletilmesini sağlarsanız bir kültür devrimi yaparsınız. Tek bir oya gerek duymadan. Polemiksiz. Gerilla direnişiyle karşılaşmadan.

Teknoloji kelimesi, batı dillerindeki sanat, el yapımı ve zanaat anlamındaki *techne* kelimesi ile bir şeyi bilmek ve üzerine çalışmak anlamındaki *logia* kelimesinin birleşiminden meydana gelmektedir (Kline, 2003: 210). Teknoloji sadece elle tutulabilen somut bir olgu değil teknolojik araçların tasarımı, üretimi, işletimi ve tamiri için gereken altyapının tümüdür.

Yeni Medya kavramına gelinceye dek kronolojik olarak 1898’de Marconi radyoyu, 1923’de Logie Baird televizyonu icat etti. Yeni iletişim teknolojisinde dönüm noktası ise İkinci Dünya Savaşı’nından sonra IBM şirketinin atılımıyla ilk bilgisayarın ve transistörün icadıyla gerçekleşti (Mattelart, 2016: 70). 1971’de mikroişlemcilerin geliştirilmesiyle bilgisayarlar artık bir çipe yerleştirilebilir hale geldi. İnternetin ilk atası olan ARPANET (Amerikan Gelişmiş Savunma Araştırmaları Dairesi Ağı) bir Amerikan Askeri Savunma Projesi olarak geliştirilmişti ve asıl amacı “araştırma ve araştırmacıları birbirine bağlamak” vardı. İlk bilgisayar ağı olan ARPANET 1969’da aktif oldu. Günümüzde toplumun itici gücü bilgi ve bu bilgiyi işleyen bilgisayarlardır. “Bilgisayarla birlikte bilgiyi işleyen, depolayan, bilgiden yeni bilgiler üreten bilişim teknolojileri ortaya çıkmıştır” (Al, 2007: 81).

2.2.1. Yeni Medya ve İnternet

Günümüzde giderek yaşamın her alanında yaygın kullanım pratikleri bulan, gündelik yaşam pratiklerini -farkında olmasak da- köklü bir şekilde dönüştürme olanağı sağlayan, toplumsal yaşamın birtakım gerekleri nedeniyle kullanım yoğunluğu giderek

artan McLuhan'cı bakış açısıyla (teknoloji bedenimizin uzantısı) bilgisayar, internet ortamı ve cep telefonları vb. teknolojik icatlar yeni medya olarak tanımlanabilir (Binark, 2007: 21). Geleneksel ile yeni medya arasındaki farkı basit bir çerçeveye indirgeyen Binark'a (2007: 21) göre yeni medyanın etkileşimli ve multimedia biçiminde olması ayırt edici farklardandır. Teknolojinin son noktası olan yeni medya teknolojileri "dijital kodlama" sistemine temellendikleri için, çok fazla sayıda enformasyonu aynı anda aktarıp geri dönüşümü kolaylaştırmaktadır. Etkileşimsel özelliği ise, "iletişim sürecine iletişim uzamında karşılıklı veya çok katmanlı iletişim olanağı kazandırmıştır". Yeni medya, gelişen bilgisayar teknolojisiyle geleneksel mecraların çok yönlü ve dijital mecralara dönüşmesi ve bununla beraber teknolojiyle birlikte gelişen etkileşimli medya alternatifleridir (Misçi, 2006: 128) şeklinde literatürde tanımlanan yeni medya, ana akım ulusal kitle iletişim sürecindeki dikey iletme karşı, yatay iletişim sürecinin gerçekleşmesine olanak tanır (Binark, 2007: 23).

Günümüz teknolojileri, vatandaşla kurumlar arasındaki ilişkileri yeniden şekillendirmektedir. Bu teknolojiler yatay ilişkiler doğurarak enformasyon iletiminde önemli işlevler görmektedir (Al, 2007: 87). Manovich'e göre yeni medya ile geleneksel medyayı birbirinden ayıran beş temel ilke vardır bunlar (Manovich, 2006 : 6-7'den aktaran; Elmacı, 2004: 214).

1) Sayısal temsil; ortamın matematiksel simge ve algoritmalarından oluşmasıdır.

2) Modülerlik; bir bütünün içinde diğer elemanların çalışmasından bağımsız çalışabilen parçalardan oluşmasıdır.

3) Otomasyon; yeni medyanın kullanıcıdan bağımsız üretebildikleridir.

4) Değişkenlik; her yeni ortamın yeni şekiller üretebilmesidir.

5) Kültürel kodlama; sosyal ve bilgisayar katmanından oluşur ve birbirleri içinde başka formatlara dönüşebilirler.

Buradan hareketle Rogers'a göre yeni medyanın en belirgin üç özelliği; etkileşim, kitlesizleştirme ve eş zamansız olabilme olarak sıralanabilir (Geray, 2003: 18-19):

1)Etkileşim; yeni medya iletişim sürecinin olmazsa olmazıdır. İletiyi gönderenin ve alanın karşılıklı olarak sürece dahil olabildiğini ifade eder.

2)Kitleleşme; yeni medya ortamlarının geniş bir kullanıcı grubu içerisinde bile, her bireyle ayrı ayrı özel ileti alış verişi yapılabilmesi imkanını sağlayacak kadar gruptan bağımsızlaşma özelliğini vurgular.

3)Eş zamansız olabilme; yeni medya süreçlerinde iletişimin yalnızca kullanıcılarının ancak onlar istedikleri zaman gerçekleşmesi ile ilgilidir. Kullanıcı ne zaman isterse o zaman iletişimi göndermekle ya da gelen mesajı görmektedir. Bu durum hem aynı andalığı hem de belli bir zaman zorunluluğunu ortadan kaldırmaktadır.

Bu özelliklerden hareketle Geray, yeni medya sistemini “ kitle izleyicisini bireysel kullanıcı olarak da kapsayabilen, kullanıcıların içeriğe veya uygulamalara farklı zaman dilimlerinde ve etkileşim içinde erişebildikleri sistem” olarak kavramsallaştırır (Geray, 2003: 20). Aşağıdaki şekilde yeni medya ile geleneksel medya arasındaki farklılıklar verilmektedir.

Tablo. 2.3. Yeni Medya ile Geleneksel Medya Arasındaki Farklılıklar

	Geleneksel Medya	Yeni Medya
Kanal	Az Sayıda	Çok Sayıda
Kontrol	Gönderen	Alıcı
İletim	Tek Yönlü	İki yönlü, etkileşimli
İçerik	Sınırlı	Çeşitlendirilmiş
Kapsama Alanı	Bölgesel, küresel	Küresel

Toplumsal Kontrol	Kanunlar, meslek ve ahlak ilkeleri	Teknik aygıtlar, izleme
Zaman	Senkron	Asenkron
Yapısı	Merkeziyetçi	Merkeziyetçi olmayan

Kaynak: Aktaş, 2007: 107.

Yukarıda sayılan ve maddeleştirilen tüm özellikler içerisinde en önemli rol etkileşimdir. Geleneksel medyada vatandaşlar pasif bir haldeyken yeni medya ile aktif bir hale bürünmüş. Bununla beraber kaynaktan alıcıya gönderilen bilgi akışı çift taraflı ve yatay bir boyuta ulaşmış ve şüphesiz ki bu iletişimsel süreci “sağlayacak olan araçsal olanaksa İnternet’in temsil ettiği yeni kamusal alan, yani sayısal ağ ortamıdır”(Törenli, 2005: 156).

Yeni medya ile ilgili diğer tanım ve yaklaşımlara bakarsak; “Şehirleşen insanlığın apartman kültüründe sosyalleşmesini sağlayan bir medya alanı olarak” (Çil ve Aytekin, 2014: 3) değişen toplum yapısıyla sosyolojik boyutta bir tanım mevcuttur. Yine Van Dijk ise yeni medyanın, “iletim linkleri ile metin, veri, görüntü ve/veya ses gibi içeriklerin yüklenmiş olduğu farklı aygıtlara monte edilebilen yapay belleklerin bir birleşimi” olduğunu belirtir (Aktaran; Aktaş, 2007: 108). Yeni medya kavramı “aynı zamanda artan bireycilik ile karakterize edilen insanlar, medya ve özneler arasında yeni bir tür bağlantının ortaya çıktığı, fiziksel mekanların üzerinde, bütün dünyayı farklı biçimlerde saran hızlandırılmış bir hareket olarak yeni toplumsal düzenlemeleri tanımlamak için kullanılmaktadır” (Meriç, 2013: 99). Yeni medya sonrası bireylerin ortaya çıkan yeni kimliklenme şekilleri, ortak toplumsal hareketlerin yapısını dönüştürüp, ‘ben’ merkezli yeni bir özne yaratmıştır. Bu ben merkezilik yeni medyanın özneye verdiği ‘görünür’ olma ve yeni kimliğinin özgüveniyle ‘verici’ pozisyonuna gelerek topluma ve bireye farklı bir boyut kazandırmıştır (Babacan, 2015: 297-298). Görüldüğü üzere yeni medya sadece

teknolojik olarak değil sosyolojik, kültürel vb. alanları da değişime uğratmıştır. Buradan hareketle yeni medyanın belli başlı özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

- Geçmişten gelen ve akış halinde olan bilgilerin aktarılmasında etkili bir araçtır.
- Bireyler ve kurumlar arasında iletişimi kolaylaştırır. Herkese açık olması dolayısıyla hedef kitlesi geniştir.
- Yeni medyadan önce söylemler belli mekan ve kişilerle sınırlıyken, yeni medya ile sıradan birey de kendini ifade ederek kamusal alanda görünür hale gelmiştir.
- Kullanıcı miktarı her geçen gün artmaktadır.
- Geleneksel medya ile kıyaslayınca enformasyonun yayılması daha hızlıdır. Aynı zamanda ana akım medyaya göre sınırlı veritabanı yoktur.
- Sadece bireyler arası değil birey-kamu, kamu-özel, özel-kamu, özel-özel ve kamu-kamu ilişkisinin kurulmasında aracıdır.
- İstihdam alanı doğurur.
- Toplum ve devletleri söylem ve yazıyla bazı şeylere inandıramazken, yeni medyada görselliğin gücü ile ikna edicilik ve görünürlük artar.

“Sonuç olarak bilgi ve iletişim teknolojilerinin yöndeşmesinin ürünü olan bilişim teknolojileri, hız, verimlilik, etkileşim, kitleselleştirme ve eş zamansızlıkla ‘vakit’i nakit’e, kamuyu müşteriye, belirli zamanı-belirli mekânı her zamana ve her yere; arzulanı gerçeğe dönüştürmek için gerekli maddi temeli sağlamıştır” (Törenli, 2005: 166-167).

Bilgi çağının en önemli icadı olan internet yeni medya teknolojilerinin en temel aracıdır. İnternet, fiziksel ya da elle tutulur bir araç olmaktan ziyade birbirine bağlı sayısız küçük bilgisayar ağlarından oluşan bir bilgisayar ağıdır (Timisi, 2003: 121). Evrensel olarak internet olarak kullanılan kavramını “inter” (arasında, birbiriyle) ile “net” (ağ) kelimelerinin birleşiminden meydana geldiği için, tam bir çeviriyle “ağlar-arası” anlamına

geldiği söylenebilir. İnternet ile alakalı literatürdeki en geniş kapsamlı tanım ise Selva Ersöz ve Meral Pınar Seden(2007)'den gelmiştir. Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişte dünyanın taşıyıcısı olarak, gelişen teknoloji ile birlikte sürekli olarak değişen ve toplumsal yaşamı da tüm boyutlarıyla değişime sürükleyen bir teknolojiler birikimi olarak, kullanışlı bir iletişim aracı olmasının yanı sıra, zaman ve mekan farklarını ortadan kaldıran bir çalışma ortamı; sonsuz ve dağınık bir kütüphane; her kullanıcının kişisel haberciliğini yapabileceği bir yayın ajanı; dünyanın tamamına ulaşma imkanı olan bir pazarlama merkezi olarak (Ersöz ve Meral, 2007: 248) işlev gördüğü düşünülmektedir. Kısaca internet; çalışma ortamı, kütüphane, yayın organı ve Pazar piyasası olarak çeşitli kolları aktif ve etkileşim halindedir.

Yukarıda kronolojik olarak internetin doğuşuna değinmiştik çalışmamızda, internet 1990'lı yıllardan itibaren ticari kullanıma açılarak, yaygınlaşması hızlandırılmıştır. Ulusal Araştırma ve Eğitim Şebekesi'nin internet tanımı ise şöyledir (Sproull ve Faraj , 1995: 63'den aktaran; Timisi, 2003: 123):

*“..Şebeke her ülkeden araştırmacılara aynı düzeyde erişim sağlayan,
-yüksek düzeyde bir arama aracı,
-veri bankası,
-süper bilgisayar,
-dijital kütüphane,
-uzmanlığa dönük araştırma kolaylaştırıcısı,
-eğitsel teknoloji'dir...*

1990'larda yaygınlaşmaya başlayan internet, 1995 yılında dünya çapında geniş bir kullanım sayısına ulaşmış ve daha sonraki yıllarda sayı hızla artmıştır. Kullanıcı sayısı 1995'te 16 milyon iken 2001'de 400 milyona çıkmış günümüzde ise 3 milyar 883 milyona ulaşmıştır (<http://www.internetworldstats.com/stats.htm> Erişim Tarihi: 01.12.2017).

Türkiye’de ise ilk kez 1993 yılı Nisan ayında TÜBİTAK-ODTÜ (TR-NET) işbirliği ile bir DPT projesi çerçevesinde Türkiye Global internet’e bağlanmıştır. 64 kbit/san hızındaki bu hat ODTÜ’den uzun bir süre ülkenin tek çıkışı olmuştur. Daha sonra Ege Univ. (1994), Bilkent (1995), Boğaziçi (1995), İtÜ (1996) bağlantılarını gerçekleştirmiştir (Yakın, 2006: 19)

Türk Telekom’un 1995 yılında açtığı ihale bir konsorsiyum tarafından oluşturulan TURNET 1996 Ağustos ayında çalışmaya başlamıştır. Bunun yanı sıra Haziran 1996 tarihinde TÜBİTAK bünyesinde Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) adıyla yeni bir merkez kurulmuştur. ULAKBİM’in temel görevi ise en yeni teknolojileri kullanarak; Türkiye çapında tüm eğitim ve araştırma kuruluşlarını birbirine bağlayacak Ulusal Akademik Ağ (ULAKNET) adıyla hızlı bir iletişim ağı kurmak ve bu ağ aracılığıyla bilgi hizmetleri vermek olarak belirlendi (<http://ulakbim.tubitak.gov.tr/tr/kurumsal/ulaknet-tarihcesi> Erişim Tarihi: 03.11.2017).

1999 yılı içerisinde ülkemizdeki ticari ağ yapısında önemli değişiklikler olmuş ve TURNET’in yerini TTnet isimli yeni bir oluşum almıştır. Günümüzde birçok özel servis sağlayıcısı (Superonline, Turknet, Vodafone, Isnet..) ile birlikte kablo net, GPRS ve ADSL olarak internete ulaşmak mümkündür (Çakır ve Topçu, 2005: 75).

İnterneti diğer iletişim araçlarından ayıran önemli nitelikleri on madde halinde açıklamak mümkündür (Timisi, 1999: 101-103)

1. Duyusal Güvenilirlik: Mesaj yapısının yazılı karşılıklı değişime dayanan şekli özneler arası ve kitle iletişiminden daha az duyusal olarak güvenilir özelliklere sahiptir.
2. Coğrafi Yayılım: Hem uydu bağlantısına dayalı kitle iletişimi hem de uzak iletişim coğrafi yayılım bakımında hemen hemen aynı potansiyeldedir.
3. Geri Beslemenin Niteliği: Özneler arası iletişimin ve kitle iletişimin belli bir zamanla kısıtlanmasının aksine uzak iletişim zamana kısıtlı kalmaz, mesaja tepki her an gösterilebilmektedir.

4. Potansiyel Etkileşim: Kaynak ve alıcı arasında sürekli bir değişimine olanak sağlanmakta, iletişimi karşılıklı yapıya sokmaktadır.
5. Kontrolde Potansiyel Eşitlik: Uzak iletişim öznelar arası iletişimde olduğu kadar kontrolde eşitlik olanağı sunmaktadır. Uzaktan iletişimde katılımcılar tüm iletişim süreçlerinin kontrolüne eşit derecede hakimdir.
6. İçeriğin Niteliği: Uzak iletişim öznelar arası iletişime benzer olarak çok farklı ve bireyselleşmiş içeriğe olanak vermektedir. Öznelar arası iletişim ve kitle iletişimin aksine, uzak iletişimin kaydetme ve yeniden kullanmaya izin veren yapısı yeni örgütsel kapasitelere izin vermektedir. Böylece bu teknolojilerin avantajları ve tehlikeleri üzerine yapılan tartışmalar mesajın saklanması ve yeniden kullanılmasına izin veren özelliğinden kaynaklanmaktadır.
7. Donanım Güvenilirliği: Bu kritere dayanılarak yapılan tartışmalar bilgisayara dayalı uzaktan iletişimde donanımın güvenilirlik oranının kitle iletişimden daha fazla olduğu üzerine dayanmaktadır.
8. Yazılım Güvenilirliği: Bu kritere dayanılarak yapılan tartışmalar bilgisayara dayalı uzaktan iletişimde donanımın güvenilirlik oranının kitle iletişiminden daha fazla olduğu üzerine dayanmaktadır.
9. İletişim Sistemlerinin Merkezileşmesindeki Potansiyel: İletişim araçlarında merkezileşme ve bunun örgütsel sonuçları kamusal katılımın özelliğini belirlemede önemli bir etkindir. Kitle iletişim araçları devlet ya da mali açıdan birkaç büyük firmanın elindeyken, bilgisayar temelli uzak iletişim ne devlet ne de tamamen maddi olarak güçlü firmaların hakimiyetindedir. Bu araçların toplumsal özgürleşmeye mi yoksa toplumsal denetime mi yol açacağı araçlar üzerindeki merkezileşme olasılığına bağlıdır.
10. Enformasyon Bağımlılık İlişisini Sağlayacak Amaçların Kapasitesi: Uzak iletişim sistemlerinin şu anda varolan kapasitesi dikkate alındığında iletişim sürecinde enformasyon bağımlılık ilişkisini yaratan üç türlü amaçtan söz edilmektedir. Teknolojik gelişmelerin toplumsal yayılmasına bağlı olarak bu

amaçların değişeceği açıktır. İnternet kullanımını da belirleyen bu amaçlar kişisel kişiler arası ve toplumsal amaçlar olarak sıralanmaktadır.

Buradan hareketle internet, geleneksel iletişim araçlarının pek çok kısıtlıklarını, engellerini, sorunlarını aşan alternatif bir iletişim ortamı. Geleneksel iletişim araçlarından farklı olarak sahip olduğu etkileşim olanağı, herkesin iletişim sürecinde hem alıcı hem de yayıncı olabilmesi, gazeteden Tv'ye, radyodan mektup ve telefon haberleşmesine kadar neredeyse varolan tüm iletişim araçları yerine ikame edilebilir olma özelliği, öte yandan görülür bir sansür ve kontrol mekanizmasının olmayışı, internetin normalde sesini pek az duyurabilen, geleneksel iletişim kanallarında genellikle dışlanan gruplar tarafından keşfedilmesine neden oldu.

“İnternet türdeş bir medya dışında her şeydir. Veri işlemcileri araştırma gereçlerini, bir başka deyişle iletişimden çok bilgiye işlevsel başvuru gereçlerini oluşturur. Elektronik posta, kişilerarası iletişimin bir aracıdır, tartışma forumlarıysa, hem toplu tartışma ortamı, hem de ortak çalışma ortamı sağlar. Web, kitle medyasının ya da uzmanlaşmış medyanın içeriklerini bir ölçüde aktarır, kimi bilgi veren ya da eğlendirici siteler kağıt magazin dergisinin, dağıtılan bildirilerin, televizyon yayının, canlı izlenen ve dinlenen konserin vb. işlevlerine yakın işlevler görür ”. (Maignet, 2011: 331-332). Yeni medya denince akla gelen ilk iletişim aracı haline gelen internetin özelliklerinden yola çıkarak ve insanların iletişim kurma özgürlüğü, eşitliği, haberleşme özgürlüğü, siyasete katılma vb. hak ve özgürlükleri kapsamında özellikle web teknolojileri yardımcı olmuştur.

2.2.2. Sosyal Medya ve Twitter

Sosyal medya, içeriği kullanıcılar tarafından üretilen ve paylaşılmasına olanak sağlayan web1.0 ve web2.0 teknolojileri ve felsefe üzerine kurulmuş internet temelli sanal toplulukları ifade etmektedir (Kim W. Jeong, 2010).

2.2.2.1. Web 1.0

İnternetin insan yaşamına aktif şekilde girmeye başladığı dönem olan 1993-2003 arası on yıllık dönem Web 1.0 dönemi olarak anılmaktadır. Web 1.0 diye adlandırılan birinci nesil internet teknolojileri Web 2.0’den önce kullanılan teknolojilerdir. Günümüze kıyasla etkileşimin daha pasif olduğu, bilgisayar ve özellikle internet teknolojisinin gelişmediği ve istenen hızda olmadığı bu dönem; Web 1.0 genel itibarıyla HTML dil kodlaması ve telefon üzerinden çevirmeli ağ bağlantısının kullanıldığı, günümüze kıyasla hantal kalan arama motoru modellerinin piyasada olduğu dönemdir. Kısıtlı bant aralıkları yüzünden hem görsel hem de işitsel içeriklere internet erişiminin çok zor olduğu web 1.0 döneminde internet genellikle okuma ve araştırma yapma alanı olarak kullanılmıştır (Kara, 2013: 30).

Web 1.0 içeriğinde iletişim, geleneksel medya araçlarına eşdeğer bir biçimde tek taraflı oluşmaktadır. Bu dönemde internet daha çok çeşitli web sunucuları tarafından sağlanan içeriği okumak, program ve dosya indirmek için kullanılmaktadır. Bu tek taraflı eylemler de bugüne kıyasla minimum seviyededir. Bunun nedeni ise; İnternet hizmetinin bu dönemde yeni yayılmaya başlaması ve herkesin elinde olmamasından kaynaklı web site ve yazılım altyapısının ihtiyaçlara paralel olarak az sayıda olmasıdır (Göksu, 2016: 13).

“ Web 1.0 döneminin sonlara doğru internetin farkına varılması daha çok kişinin ihtiyaç olarak görmesiyle kullanıcılar; “yaşadıklarını paylaşmak ve aktarmak, bilgi alışverişinde bulunmak, belli gruplarla sürekli olarak bir aidiyet bağı kurmak gibi isteklerini internet üzerinden sağlamak isteyen insanlar”(Göksu, 2016:13), web 1.0 sistemi değişime zorlamış ve kapasitesini aşmasını sağlayan hamlelerde bulundurmışlardır. İnternetin bu yeni ve günümüzde “sosyal medya” olarak da tanımlanan hali web 2.0 teknolojisini olarak tanımlanmaktadır.

2.2.2.2. Web 2.0

“Web 2.0 terimi ilk olarak, teknolojik, ticari sergi ve konferans üreticileri tarafından 2004 yılının sonbaharında, ticari konferansların bir serisi için, bir isim olarak kullanılmıştır” (Levy, 2009: 121).

İnternet özelinde çalışmalar yapan ve ilk kez web 2.0 kavramını kullanan O'Reilly'e (2007: 18) göre; “web 2.0 sosyal ağ siteleri başta olmak üzere, web tabanlı özgür ansiklopedileri, daha esnek, kullanışlı ve anlaşılır bir sınıflandırma sağladığı için istenilen bilgiye erişimi çok kolaylaştıran ikinci nesel internet hizmetlerini yani internet sistemini tanımlanmaktadır”.

Levy ise web 2.0'nin ortaya çıkışını aşağıdaki maddelerin bir sonucu olarak sıralar: (Levy: 2009: 121):

- İnternetin gelişiminin son 10 yılda çok hızlı düzeylere ulaşması,
- Dünya üzerinde bir milyar insanın internet kullanması,
- Yazılım sektörlerinin, 2001 sonbaharında dot com(.com)'dan sonra yeni bir pozitif kavrayış oluşturmaya başlaması.

İnternet alanında kullanıcı etkileşimin olanaklı olması anlamına gelen Web 2.0, kullanıcıların sitelere katılımını sağlamak ve diğer internet siteleriyle ve kullanıcılarıyla birlikte içerik oluşturmak fikrinin hayata geçirildiği bir akış olarak değerlendirilebilir (Göksu, 2016: 14).

2004'te ismini bulan Web 2.0'ı tanımlarken önem verilmesi gereken nokta ve ayırt edici özellik ise; dünya çapında ağın yani www (word wide web) kısaltmasının, web 1.0'a kıyasla tek bir kişi veya zümrenin etkileşim alanında çıkıp, kullanıcı sayısının arttığı ve belli bir ortak çalışmayla değiştirilip, sürekli akış halinde olan verilerin sınırlarının olmadığı bir alan haline dönüşmedir (Göksu, 2016: 15).

Web 2.0; Kullanıcıların bilgiyi, içeriği hem ürettiği diğer kullanıcılarla paylaşabildiği hem de kullanıcıların bilgiyi, semantik tüketime yönlendirdiği bir sisteme geçişi temsil etmektedir. Web 2.0 teknolojisini en önemli belirleyen hususu bireyler arası sosyal alanda paylaşımı artırmasıdır. Wikipedia, Youtube, Ekşi Sözlük, Facebook ve Twitter gibi siteler web 2.0 ortamında yaratılmış sitelerin en popüler olanlarıdır.

Tablo 2.4. Web 2.0 Teknolojileri

Teknoloji	Açıklama
Web Günlükleri	Bloglar, kişilerin mesajlarını periyodik olarak yayınlamalarına olanak sağlayan, okuyucuların abone olabildiği, yorum yapabildiği, diğer bloglara bağlantı kurabildiği platformlardır.
Wikiler	Wiki; içeriklerin izni olan kullanıcılar tarafından eklenip çıkartılabildiği ve değiştirebildiği platformlardır. Wikiler sayfalar arası bağlantı yapılmasına da olanak verir.
Sosyal İşaretleme	Sosyal işaretleme, kullanıcılar tarafından işaretlenen haber, blog, diğer web sayfalarının diğer kullanıcılar tarafından görülmesine olanak tanır.
Etiketleme	Anahtar kelimelerin kullanılmasıyla web sitelerinde içeriklerinin filtrelenerek bulunması sağlanır. Sosyal işaretlemenin bir çeşidi olarak düşünülebilir.
RSS(Çok Basit Birleştirme- Really Simple Syndication)	Sıkça güncellenen içerik yayım formatı olan RSS ile kullanıcılar takip etmek istedikleri bültene abone olabilirler. Bu şekilde kullanıcılar takip ettikleri bültenden anlık olarak haberdar olma şansını yakaladı.
İşbirlikçi gerçek zamanlı editör	Gerçek Zamanlı Editörler; bir belgenin eşzamanlı farklı kullanıcılar tarafından düzenlenebilmesine olanak tanıyan uygulamalardır.

Kaynak: ClearSwift, 2007a, b; Godwin-Jones, 2006; Matuzsak, 2007'den aktaran; Zyl 2009: 908.

“Web 2.0 kavramının ortaya çıkmasıyla web artık sadece bilginin aratıldığı ve tüketildiği bir alandan ziyade üretildiği bir temel kaynak haline dönüşmüştür. Çoğu zaman web 2.0 ve “sosyal medya” kavramı aynı kavramlar olarak örtüşmektedir. Bunun nedeni web 2.0'nin ortaya çıkış sebepleri sonucu bireyler arası yeni bir sosyal alanın ortaya çıkması ve paylaşım, etkileşim sitelerin bu dönemde yükselişe geçmesidir.

Web 2.0 ve sosyal medyanın birey ve topluma karşı önemli artılarının yanı sıra eleştirel gözle inceleyen Fuchs şöyle eleştiriler geliştirmiştir (Fuchs, 2016: 51-52):

- Çevrimiçi reklamcılık; İnternet kullanıcılarının şirketler tarafından artı emeğinin sömürülmesiyle meta yaratmaktadır. Kullanıcıların, üretici olarak emeğinin maddi bir karşılığı yoktur.
- Bloglama, ben merkezci, hiçci ve daha çok alay içerikli bir uğraşıdır.
- Web 2.0 çelişkilidir ve bundan dolayı baskıcı çıkarlara hizmet etmektedir.
- Web 2.0 olaylara eleştirel bakmaz, ticari çıkarlara hizmet eden bir ideolojik yapısı vardır.
- Web 2.0'da pazarlama üst düzeydir.
- Web 2.0'daki paylaşım kavramı, işletme mantığıyla kar, reklamcılık ve ticaret gölgesi altında işler.
- Web 2.0 kullanıcıları aktif üretici değil pasif kullanıcılardır. Web 2.0 düşük tandemli bir katılım düşüncesini doğurur.
- Web 2.0, iletişimsel kapitalizmde, apolitikleşmeyi geliştiren teknolojik tapıncaklıktır.

2.2.2.3. Web 3.0

John Markoff 2006 yılında New York Times’da yayınladığı bir makalede yeni nesil internet teknolojisini, üçüncü nesil web anlamında “web 3.0” olarak adlandırmıştır (<http://www.nytimes.com/2006/11/12/business/12web.html> Erişim Tarihi: 12.12.2017). Aynı zamanda semantik web olarak adlandırılan web 3.0 henüz daha gelişen ve dinamik bir internet teknolojisi olarak adlandırılmaktadır.

Web 3.0, makineler tarafından okunabilir içeriği internet üzerinden sunarak paylaşım süreci içerisinde kullanıcıların işlerini azaltmayı amaçlamaktadır (Hassanzadeh ve Keyvanpour, 2011: 28).

“Web 3.0 teknolojisi, internet teknolojisi üzerinden veriler ışığında bilgi çıkarımında bulunan, sonuçları her kullanıcıya özel olarak etkili bir şekilde sınıflandıran, kişisel farklılıkların veya özelliklerin web siteleri üzerinden toplamı işlenerek bilgilerin değerlendirildiği portalların geliştirilmesi temeline dayanmaktadır (Demirli ve Kütük, 2010: 96).

Bu kişileştirme ve değerlendirmeyi somut bir şekilde şöyle açıklamak mümkündür:Örneğin,

Alışveriş yapıyorken daha önce arama yapmış olduğunuz sitelerin önünüze çıkması, aldığınız çanta ya da kitabı görmek, Youtube’da sevdiğimiz sanatçının videolarına denk gelmek, sitelerin ve uygulamaların menülerinin kullanım alışkanlıklarımız göre yer değiştirmesi yani en basitinden uygulama sayesinde taksi çağırdığımızda güzergahımıza en yakın taksinin gelmesi ve bize sağladığı ödeme kolaylıkları da Web 3.0 sayesinde.
Apple’ın Siri’si de buna en iyi örneklerdendir
(<http://dijitalmedyauzmanligi.com/yeni-medya/web-3-0-nedir/> Erişim Tarihi: 12.12.2017).

“Web 3.0, İnternet alanı üzerindeki tüm verilerine ve bunların etkileşimlerine, insanlar haricinde makinelerin de ulaştığı ve bilgisayarların birbirleriyle iletişim kurabileceği bir teknoloji olan web 3.0’ın, dünya üzerindeki ağa yüklenmiş bütün bilgileri tek bir platformda toplamayı

hedefleyen, bunu yaparken de süreçlerin bilgisayar tarafından otomatik olarak yönetilmesini sağlayan bir uygulama olması planlanmaktadır (Göksu, 2016: 17). Kısaca Web 3.0 ile internet teknolojisi üzerinden bir süre sonra alışlageldik bir sistem ile kendisini sürekli olarak geliştiren yapay bir zeka ile yepyeni bir ortam yaratma amacı vardır.

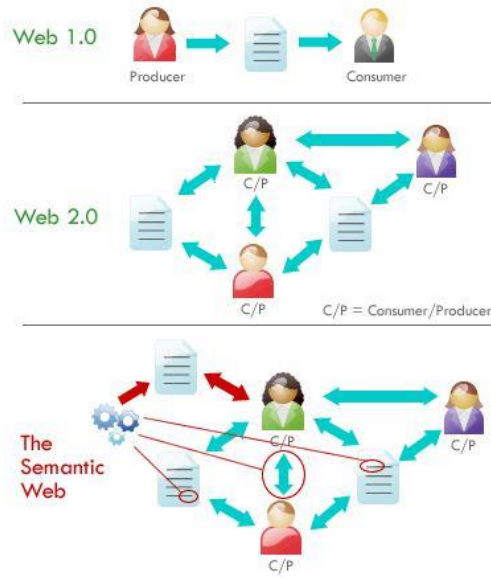
Tablo 2.5. İnternetin Dönüşümü

WEB 1.0	WEB 2.0	WEB 3.0
Sadece okunabilir Web	Hem yazılabilir, hem okunabilir Web	Yazılabilir, okunabilir ve programlanabilir, Semantik Web
Platforma tamamen bağlı	Platforma kısmen bağlı	Platformdan tamamen bağımsız
İçerik tek yerde	İçerik desteklenen her cihazda	İçerik her yerde
Etkileşim tek yönlü, HTML tabanlı	Etkileşim çok yönlü, yorum tabanlı	Etkileşim makineler arası, ve makine/insan arası
Sınırlı hız	Hızlı	Talep edildiği anda, çok hızlı
Şirketlere	Topluluklar	Şirketler ve topluluklar aynı anda bir arada
Hız endişesiyle kırılmış kullanıcı arayüzü	Zenginleştirilmiş, etkileşimli ve dokunmatik	Yaşamla bütünleşik, duyularla şekillenen arayüzler

	arayüzler	
Google, Amazon popüler temsilcileri	Facebook ve Twitter gibi sosyal medya mecraları popüler temsilcisi	Öne çıkan bir temsilcisi henüz yok. (Tesla, Iphone)

Kaynak: Göksu 2016: 17.

Şekil 2.2. Web 1.0'dan Web 3.0'e

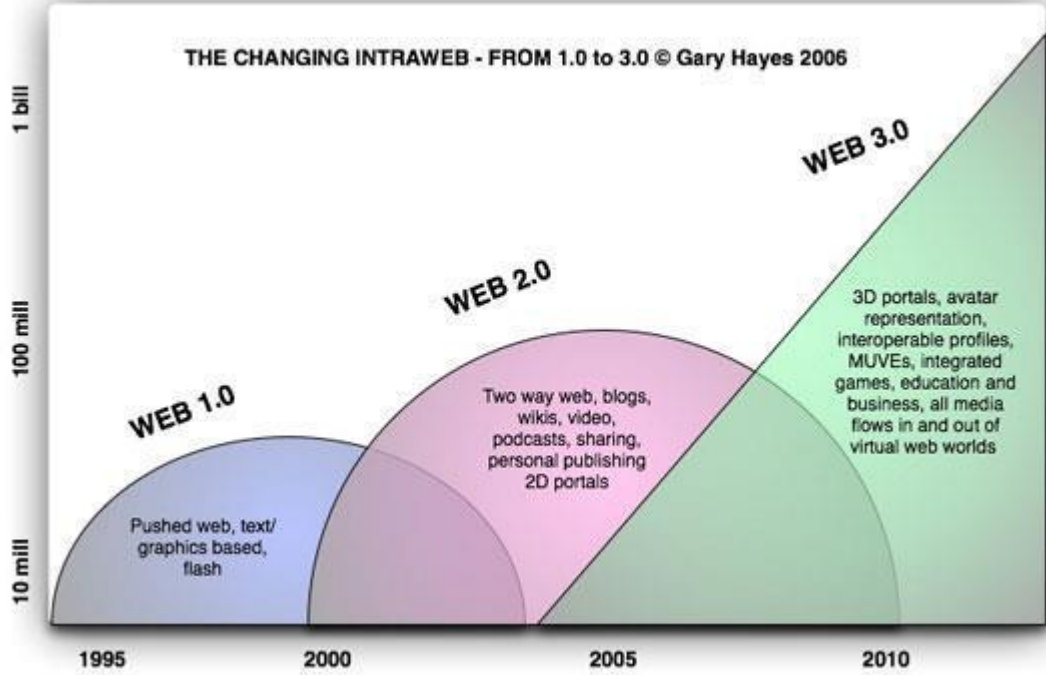

Kaynak: Frederic Martin, From web 1.0 to web 3.0: Get the Point in a Picture, <http://fredericmartin.onsugar.com/From-web10-web30-get-point-picture-2173105/>, (Erişim Tarihi: 17.12.2017).

Web 3.0 ile gelecekte; evinizi sizin yerine koruyabilen, aracınıza komutlar verebilen, hava durumuna göre sizin yerinize kıyafatenizi seçip giydiren; normal hayatın

her alanının web ortamlarına taşındığı ve web'in gerçek hayatın her alanında bulunduğu, etkileşime girdiği hatta yönettiği bir dönem bizleri beklemektedir. Günümüzde yavaş yavaş söylem olarak yaygınlaşan yapay zeka, sanal gerçeklik ve robotların insanların becerilerine hakim olması web 3.0'ın içinde olduğumuzu göstermektedir.

Şekil 2.3. Web 1.0'dan Web 3.0'a İnternet'in Değişimi

Kaynak: Garry Hayes 2006, Virtual Worlds, Web 3.0 and Portable Profiles, <http://www.personalizemedia.com/virtual-worlds-web-30-and-portable-profiles/> Erişim Tarihi: 11.12.2017

Şekil 2.3’de görüldüğü gibi internetin evreleri web 1.0, web 2.0 ve web 3.0 olmak üzere evreler halinde sürekli değişen ve içiçe olan bir teknolojidir. Web 1.0’da basit okumalar ve indirmeler yapılırken, sosyal ağları geliştiren Web 2.0 teknolojisi ile karşılıklı etkileşime dayanan iki boyutlu kullanıcıların paylaşımları, yayınları ve sözlükleri türemiş, Web 3.0 ile de yapay zekanın gelişmesi ile kişiye özel web kavramı ön plana çıkmış kişiselleştirme ve iletişim farklı bir boyuta taşınmıştır. Web 2.0 ‘ı diğer evrelerden ayıran ise, hayatımızda gün geçtikçe daha fazla yer kaplaması ve sosyal paylaşım sitelerinin içinde bulunduğu dönem olmasıdır. Sosyal medya olarak baktığımızda diğer evrelere göre toplumsal hareketlerin ekonomik, siyasal ve kültürel olarak daha aktif yaşandığı ve ulusları etkileyen bir dönem olmasıdır.

2.2.2.4. Sosyal Medya

“İnternet temelli teknolojilerin interaktif iletişime dönüşmesi ile özellikle son 15 yılda hızla artan bir oranda yükselişe geçen web 2.0 alanında “sosyal medya” araçları, hem toplumda kolektif eylemlerin önündeki engelleri, hem de grup tepkisinin önündeki engelleri ortadan kaldırmaktadır” (Shirky, 2008: 135 aktaran ; Erbay :151).

Teknik bir bakışla sosyal medya “internetin gelişmesiyle bireyleri farklı bireylerle sanal uzamda buluşturan web tabanlı hizmetler şeklinde tanımlanıyor” (Kırık, 2014: 27; Toprak ve Yıldırım, 2009: 21).

“Sosyal medyanın tanımından önce temelinde olan ve oluşumunu sağlayan sosyal ağ kavramına ilişkin bir tanımlama yapılmalıdır.

Sosyal ağ, web 2.0’nın doğurduğu interaktif internet ortamında, kullanıcıların kendilerini tanımlayarak her kültürden farklı kullanıcı ile iletişime geçtiği, bunun yanında normal sosyal yaşamda kullanılan jest ve mimik hareketlerini simgeleyen sembollerle

duygu ve düşüncelerini sanal olarak ifade ettiği, bu şekilde sosyal iletişim kurduğu ortamlar olarak tanımlanmaktadır” (Koç ve Karabatak, 2011: 1)

Sosyal medya için Micheal Fructher (2009) 5 C tanımı yapmaktadır:

- Sohbet (Conservation): Sosyal medyanın temelinde karşılıklı iletişim vardır. Konu başlıklarında ilgili kullanıcıların karşılıklı iletişime geçmesi sonucu ortaya çıkar.
- Yorumlamak (Commenting): Sosyal medya paylaşımlarının temel öğelerinden biri yorumlamaktır. Diğer kullanıcıların, grupların ve kurumların paylaşımlarına yapılan yorumlar ile yapılacak katkı hem sosyal medyanın hem de kullanıcının sosyal ağların gelişmesine neden olmuştur.
- Topluluk (Community): Yukarıdaki iki maddenin sonucu olarak kullanıcıların oluşturduğu dolaylı ve dolaysız iletişimde olmasının sonucu olarak doğar.
- Uyum, İşbirliği (Collaboration): Sosyal yaşamın da temelinde olan işbirliği kavramı, sosyal medyanın gelişimini sağlayan önemli bir araçtır. Sosyal medyanın sosyal toplulukları, kişiler arası uyum ve işbirliği sonucu oluşmaktadır.
- Katkı (Contribution): Sosyal medyada var olmanın gerektirdiği temel öğe, “Hayatın hiçbir alanında vermeden alınmaz” şeklindedir. Aynı şekilde sosyal medyada sağlanan katkı oranında yer alınmaktadır.

Sosyal medyayı kavramının temelini oluşturan ‘sosyal ağlar’ bireylere belli bir sınırlı sistem içinde kamuya açık profil yaratma, bağlantılarını paylaşan diğer kullanıcıların listesinde bulunma ve bağlantı listelerini, sistem içinde etkinliklerini görme ve incelemeye izin veren web tabanlı servisler olarak tanımlanmaktadır (Boyd ve Ellison, 2007: 211). Bu sosyal paylaşım ağları; iletişimin çeşitli araçlarla (kelimelerle, görsellerle, ses dosyalarıyla) kurulduğu etkileşimli alanlardır; yediden yetmişe her kullanıcıyı sistemine dâhil eden sosyal paylaşım ağlarında bireyler birbiriyle iletişim kuruyor; ses, görüntü, veri içeriklerini paylaşıyorlar. Kullanıcıların paylaşım yapacağı hedef kitleyi belirleyecek yetkiye sahip

olmaları sosyal medyaya olan ilgiyi artırıyor. Fakat bu ağlar bireylere sadece sohbet ve paylaşım imkânı sunmakla kalmıyor, aynı zamanda bu araçların katkısıyla diğer birey ve kurumlarla etkileşim içine girip birbirini etkileyen sosyal ağ kullanıcıları oluyor. Diğer kitle iletişim araçlarından alamadığı bilgi ve içerikleri daha hızlı ve saydam şekilde alarak, kendisi de dâhil olabiliyor (Kırık: 2014:27).

‘Sosyal medya’ ise içeriğinin belli kesimler tarafından değil, tüm internet kullanıcıları tarafından oluşturulduğu yukarıdan aşağıya değil, tam tersi toplum kesimlerinden, diğer grup ve kesimlere yatay bir bilgi akışının olduğu her iletişim aracının bulunduğu internet alanlarıdır (Özhan, 2014: 166).

“Sosyal medyanın yeniliği, daha önce yayın aracına hiç erişimi olmayan pasif insanların sosyal medya sayesinde bunu günlük olarak yapmaları ve bu süreçte medya araçlarına bilinçli bir strateji ile el koyulmasıdır. Ev videoları, Amerika’nın En Eğlenceki Ev Videoları gibi az sayıda Tv şovunun küratörleri tarafından seçilmediği takdirde çok az görüntülenirdi. Bugün, bir akıllı telefon ve bir İnternet bağlantısı ile donatılmış herkes YouTube’a kendi görüntülerini ekleyebilir. Çevrimiçi olarak gönderilenler herkese görünür olmak zorunda değildir, fakat insanlar içeriği ‘yayılabilir’ medya olarak paylaşmayı seçtiklerinde, ‘Charlie Bit Me (Charlie Beni Isırdı) gibi ev videoları ‘viral olarak yayılır’, milyonlarca hiti bir çırpıda biriktirir” (Baym ve Boyd, 2012: 321)

Gaundet (2011: 3-18) , sosyal medyayı kolektif bir arsa olarak görür ve çevrimiçi sitelerin ve hizmetlerin ağları kabul ettikçe daha da güçlendiği, kendi içeriğini ‘yaratma ve yapma’ kültürüyle sosyal medyada herkesin kendi ev tipi siteleri olduğunu iddia eder.

Yukarıdaki tanımlamalara bakıldığında genel olarak sosyal medya, “kişisel iletişim ve kamusal medya arasında bir yakınsama belirtir” (Meliekle ve Young, 2012:68).

Hausmann (2012), sosyal medya ile geleneksel medyanın temel ayrımlarını inceleyerek, Tablo 2.6’ daki gibi maddeleştirmiştir.

Tablo 2.6. Sosyal Medya ve Geleneksel Medyanın Temel Ayırmaları

Sosyal Medya	Geleneksel Medya
İki yönlü iletişim	Tek yönlü iletişim
Açık sistem	Kapalı sistem
Saydam	Saydam olmayan
Bizzat pazarlama	Toplu pazarlama
İkinci tekil şahısla alakalı	Birinci tekil şahısla alakalı
Marka ve kullanıcı odaklı içerik	Profesyonel içerik
Özgün içerik	Gösterişli içerik
Özgür platform	Paralı platform
Kıstas: Katılım	Kıstas: Erişim
Aktörler: Kullanıcılar	Aktörler: Ünlüler
Toplu karar verme	Mali karar verme
Yapılanmamış iletişim	Kontrollü iletişim
Gerçek zamanlı yaratım	Üretim öncesi/Planlı
Aşağıdan yukarıya sistem	Yukarıdan aşağıya sistem
Gayri resmi dil	Resmi dil
Aktif katılım	Pasif Katılım

Kaynak: Angela Hausmann, 2012, *16 Differences Between Traditional Media and Social Networking*, <https://www.hausmanmarketingletter.com/16-differences-between-social-media-and-traditional-media/> (Erişim Tarihi: 18.12.2017). (Hausmann, 2012)

Tüm bu tanımlamaların ışığında sosyal medyanın genel özellikleri şunlardır (Dülgerbaki, 2015: 19-20):

- Ücretsiz olması,
- Küresel bir güce sahip olması,
- Yayın politikasını kişinin kendi belirlediği bir yapı, Anlık olarak güncellenebilmesi,
- Kişisel, ulusal ve uluslararası bir haber kaynağı olması,
- İçerikler detaylı incelendiğinde informel oldukları ve zamanla kullanıcılar arasında bir dedikodu zincirine dönüşebileceği görülmektedir.
- Zaman ve mekân sınırlaması olmadan, paylaşım ve tartışmanın esas olduğu bir internet uygulama zinciridir.
- Bireyler, kendi ürettikleri içeriği çok kolay bir şekilde internet ortamında ve mobil ortamda yayımlamaktadır.
- Bireyler, başka kullanıcıların içeriklerini, yorumlarını takip etmektedirler. Birey sosyal medya uygulamalarında hem takip eden hem de takip edilendir. Temeli, kuralları belirlenmiş bir iletişime değil samimi bir sohbet mantığına dayanır.

Literatüre bakıldığında ise sosyal medyanın özellikleri beş ana başlıkta şöyle toplamak mümkündür (Talimciler, 2013: 17) :

- 1)Katılım: Sosyal medya, iletişim kurulan kişilerin geribildirimde bulunması ve gerekli katkılar göstererek katılımı destekler.
- 2)Açıklık: İçeriğe erişimi destekler ve engellemeleri ortadan kaldırır.

- 3) Karşılıklı Konuşma: Geleneksel medyada daha çok tek taraflı bir iletişim söz konusu iken sosyal medyada çift taraflı bir interaktif iletişim söz konusudur.
- 4) Topluluk: Sosyal medyada topluluklar aynı ilgi alanı etrafında toplanır ve bu topluluklar hızlı büyür.
- 5) Bağlantısallık: Sosyal medya ağları bağlantısaldır. Kullanıcılara reklam ile diğer içerik ve servislere linkler vererek oradan farklı içeriklerle bağlantı kurulmasına olanak tanır.

Her teknolojik gelişmenin toplumsal sonuçları vardır. Buradan hareketle sosyal medyanın da olumlu ve olumsuz yönleri vardır. Sosyal medya olumlu yönleri şöyle sıralanabilir (Dülgerbaki, 2015: 30):

- Bağımlı hale gelinmediği sürece arkadaşlık bağlarını güçlendirmek ve haberlerin yayılmasını sağlamak için oldukça etkilidir.
- Kurumsal tanıtımlar ve reklam çalışmaları için iyi bir pazar görevi görür.
- Doktorlar ve hasta yakınları hastalarının sosyal medya paylaşımlarını takip ederek durumları hakkında bilgi sahibi olabiliyorlar. Özellikle gençlerin yönelimlerinin ve düşüncelerinin takip edilmesinde etkili olmaktadır.
- Sosyal medyadaki gruplar takip edilerek bu gruplarda bulunan kişilerin birbirleriyle nasıl ilişkiler içinde oldukları belirlenebiliyor.
- Kan ihtiyacı, yardım kampanyaları gibi çağrılar sosyal medya aracılığıyla çok hızlı ve kolay yayılabiliyor. Hatta intihar gibi durumlar bile, sosyal medya hesapları yakından takip edilerek önceden engellenebiliyor.

Sosyal medyanın olumsuz yanları (Kırık, 2014: 28-29):

- Sosyal paylaşım ağları ile benmerkezciliğin artmasıyla sosyal ilişkilerin zedelenmesi sonucunu doğurmuştur.

- Sosyal ağlardaki etkileşim sayısı arttıkça gerçek hayatta diyalog sayısı azalmakta ve ‘teknolojik yalnızlık’ dediğimiz olgu ortaya çıkmaktadır. Teknolojik yalnızlaşma, “modern insanın sosyal hayattan kopuşunu ifade etmektedir”.
- Teknolojinin gelişimiyle “gözetim toplumu” kavramı ortaya çıkmış; kullanıcıların teknolojik yalnızlıkla yaşadığı dışavurum ile sanal alanda her şeyini açığa çıkarması ve paylaşması sonucu mahremiyetin ortadan kalkması sosyal medyanın önemli eksilerindendir.

Mayfield’e (2008: 6) göre sosyal medyanın altı türü vardır bunlar; Facebook gibi geniş sosyal ağlar, online haberciliğin ve metin yazımının olduğu bloglar, wikipedia, online yayın yapan podcastlar, belli bir önemli konu etrafında fikirlerin beyan edildiği forumlar, içerik toplulukları ve twitter gibi mikrobloglardan oluşmaktadır.

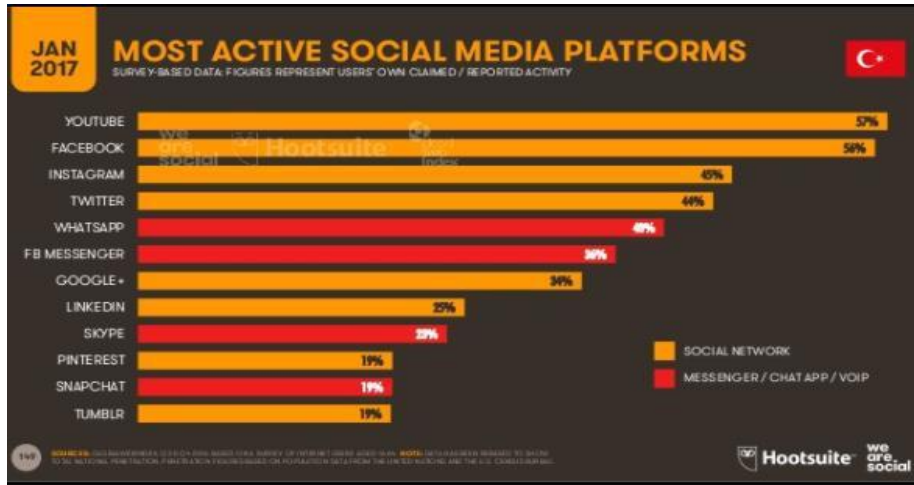
Sosyal medya dinamik olan bir alan olduğundan dolayı hızlı bir şekilde yayılmaktadır. Bu yüzden kullanım alanı her geçen gün artmaktadır. We Are Social ve Hootsuite tarafından yayınlanan “Digital in 2017 Global Overview” raporu internet, mobil ve sosyal medya kullanıcı istatistikleri konusunda önemli bilgiler sunmaktadır. Genel itibarıyla araştırmanın vardığı sonuçlar şunlardır:

- Dünyanın en az yarısı artık en az bir akıllı telefon kullanıyor. Dünya nüfusunun üçte ikisi en az bir cep telefonu sahibi.
- Dünya genelinde web trafiğinin yarısından fazlası artık cep telefonundan geliyor.
- Dünyanın dört bir yanındaki mobil bağlantıların yarısından çoğu artık “genişbant”.
- Dünya nüfusunun beşte birinden fazlası son 30 gün içinde alışveriş yaptı.

Kaynak: : Dijital in 2017: Global Overview, <https://wearesocial.com/special-reports/digital-in-2017-global-overview>, Erişim Tarihi(19.12.2017).

Şekil 2.5.'de görüldüğü üzere, yaklaşık 80 milyonluk nüfusu olan ülkemizde nüfusun %60'ı hem sosyal medya hem de aktif olarak internet kullanıcısıdır

Şekil 2.6. Türkiye’de Sosyal Ağ Platformlarının Kullanım Oranları

Kaynak: : Dijital in 2017: Global Overview, <https://wearesocial.com/special-reports/digital-in-2017-global-overview>, Erişim Tarihi(19.12.2017).

Şekil 2.6.'da görüldüğü üzere Türkiye’de video paylaşım sitesi olan Youtube en popüler sosyal ağ sitesi iken, sırasıyla onu facebook, Instagram ve aralarında tek mikroblog olan twitter takip etmektedir.

2.2.2.4.1. Twitter

“Bir blog, belirli aralıklarla yayınlanan gönderilerden en yenilerin ilk olarak gösterilmesi için gönderilerin ters kronolojik sırayla düzenlemesi özelliklerine sahip olan bir web sitesidir. Bir mikroblog, blog kavramının daha ileri bir gelişimidir: Bir kişi bir kamuya kısa mesajlar paylaşır ve her kullanıcı bu mesajları takip eden bir kişi listesine

sahiptir. Mikrobloglama çok sayıda insana çevrimiçi SMS göndermek gibidir. Bir mikroblog “İnternet tabanlı bir hizmettir:

*Kullanıcılar kısa genel mesajlarını yaydıkları kamusal bir profile sahiptir(...)
Mesajlar kullanıcılar arasında açık olarak bir araya gelmiş olur,
Kullanıcılar kimin mesajlarını almak istediklerine karar verebilirler,
fakat mesajlarını kimin alabildiği ile ilgilenmezler (Murty, 2013: 10’dan aktaran ; Fuchs, 2016: 249).*

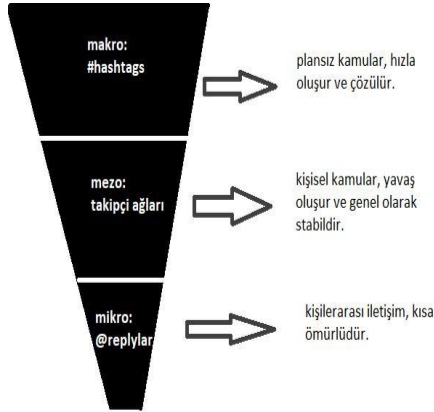
İnsanların anlık olarak ne yaptıklarını başkalarıyla paylaşımlarını sağlayan mikro bloglar, özellikle profesyoneller tarafından bilgi ve haber paylaşımı amaçlı kullanılmaktadır. Bu alanlar Dünyanın neresinde olursanız olun bir gelişmeyi, olayı en hızlı dönüşüme sokan alanlardır. “Mikro Bloglar, bir iki cümleyle sınırlı içerik ile güncellenebilen, cep telefonu ve Iphone gibi mobil araçlar ile kolayca kullanabilen, içeriğin hızlı şekilde yayılmasına olanak sağlayan sosyal mecralardandır” (Kurumsal Haber, 2013).

Bu mikro bloglama servislerinden en popüler olan ve en çok kullanılanı ise Jack Dorsey tarağından yayına açılan 240 karakterle sınırlı içerik üretilen; Mart 2006’da kurulan Twitter’dır. “Günümüzde, insanlar yalnızca dünyada önemli olayları öğrenmek istediklerinde değil, bir çok durumda, yurttaşların o olaylar hakkında neler düşündüklerini öğrenmek istediklerinde de başvurdukları ilk yerdir Twitter” (Halavais, 2016: 79).

Şekil 2.7. Twitter Giriş Sayfası

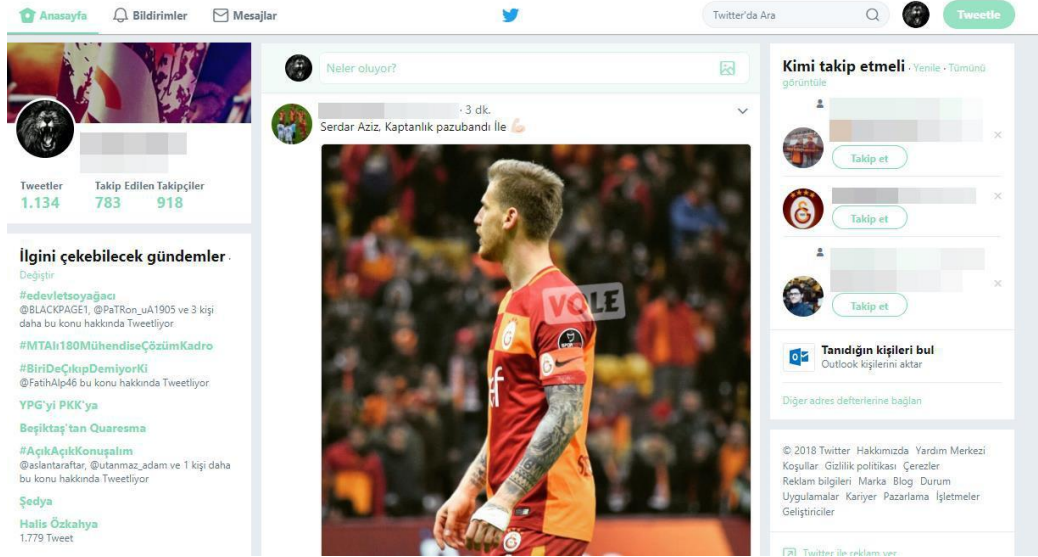
Şekil 2.7.’de görüldüğü üzere eğer Twitter’a girmek isterseniz ilk olarak karşınıza çıkacak sayfa yukarıdaki gibidir. “İlgi alanlarını takip et” ve “İnsanların konuştuğu konular” mottosuyla özellikle Axel Bruns ve Hallvard Moe (2016) Twitter’da üç temel iletişimin katmanında bahsedilen iletişimin makro ve mezo düzeyi, “Sohbete katıl” mottosuyla ise takipçi-takip edilen ağlarının mezo düzeyi ön plana çıkarılmıştır. Şekil 2.8’de konu olan iletişim katmanları gösterilmiştir:

Şekil 2.8. Twitter'daki İletişimsel Alanların Katmanladırılmış Modeli

Kaynak: Bruns; Moe 2016: 64.

Şekil 2.9. Twitter Kullanıcı Anasayfası Görünümü

Bir Twitter kullanıcısı ister birey ister kurumsal hesap olsun, takip ettiği insanları “listelere” bölerek günlük toplam hacmi çok fazla olabilen tweetleri okumayı kolaylaştırabilmektedir. Beğenilen tweetler işaretlenebilmekte, istenilirse “retweet” tabir edilen bir işlemle, ilgili içeriği kendi hesabındaki listelere paylaşabilir . Ayrıca, bir tweetin başına “#” işareti koyarak o tweete bir “konu başlığı” ya da “yayın kanalı” yaratılabilmektedir. Aynı şekilde tweetlerin altında olan “paylaş” butonu ve favorilere alma butonu ile ilgili içeriği beğenip paylaşabildiğiniz bir alandır. Kullanımı hızlı ve basit olan Twitterda bazı kısaltmalar ve kavramlar bulunmaktadır:

TT(Trending Topic): Ana sayfanın sol kısmında yer alan, en çok konuşulan on konunun listelenmiş olduğu alan olarak adlandırılmaktadır. Her ülkenin ve dünya genelinin gösterildiği bir TT listesi vardır.

RT(Retweet): Bu özellikle ile başka bir Twitter kullanıcısının tweetlerini sizin takipçilerinizin görmesi için retweet butonuna basılmasıyla ortaya çıkan bir kavramdır.

FF (Friday Follow): Takip edilen kişilerin sizi takip etmesi için kullanılmaktadır.

DM(Direct Message): Başka bir kullanıcıyla iletişime geçmenin başka bir yoludur. İletişime geçmek istediğiniz gerçek veya tüzel kişilere spesifik konuları kimsenin görmesini istemediğiniz özel bir sohbet alanı yaratabileceğiniz bir yoldur.

Mention: Paylaşımın başına “@” işareti konularak içeriğe dahil edilmesi istenen kişilere gönderilen bildirimdir.

Hashtag: Etiket ya da konu başlığı olarak da adlandırılan bu kavram Twitter özelinde başında “#” işareti kullanılarak yazılan sözcüklere verilen isimdir. Tweet gönderimde ana başlık gibi konumlanmakta olan hashtag kullanıcıların ilgi alanlarını belirler veya gündem oluşturma da kullanılmaktadır.

Twitter’ın diğer sosyal ağlardan ayırt edici özellikleri şöyle sıralanabilir (Arslan-Yeğen, Binark, 2011: 164-166):

Etkileşim; “kamuoyu profili güçlü” insanların mesajlarının izlenmesinin kolaylığı, çoğunlukla gerçek kişilere dijital erişimin kolaylığı ve gerçek hayatta erişilmesi zor olan gerçek ve tüzel kişilerle iletişime geçilebilmesi.

Duyuru; Twitter’ın çok kullanıcının ziyaret ettiği bir yer olması, İnternet’te başka mecralarda içerek üreten kullancuların içeriklerini duyurmak amacıyla tweetler yazmalarını sağlıyor.

Şekil 2.10. Tweet Yazma Arayüzü ve Karakter Sayacı

Kamusallık; Diğer sosyal medya ağlarıyla kıyaslayınca Twitter’da takipçilerle takip edilen arasındaki mesafenin daha büyük olması. Binlerle milyonlar arasında değişebilen kullancılar, sosyal hayatlarında daha yakınlarında olan takipçilerle doğrudan etkileşimi sürdürseler de, daha çok kalabalık bir izleyici kitlesi karşısında sahneye çıkmış bir performans sanatçısı gibidirler. Aynı şekilde birbirlerini takip etmeyen insanların bile “retweet”, “#”, “@” gibi etkileşim kanallarıyla alakalı içerikleri görüp etkileşime girebilir.

Hız ve Basitlik; Tweet mesajlarının 280 karakterle sınırlı olması ve herhangi bir metin editörü arayüzü olmadan, olağan bir cep telefonu mesajı yazılır gibi yazılabilmesi kullancılar için çok sık Twtter kullanmayı cazip kılmaktadır.

İlgi Alanı Üretimi; “Hashtag” yani “konu etiketi” kullanarak sizinle aynı fikirde aynı ilgi alanında olan ve konuyla alakalı içerik üreten insanları takip etmenizi veya o konu hakkında bilgi edinmenizi sağlayabilir.

Twitter’ın bu özelliklerinden yola çıkarak kullanıcılarını basit yapısının ve herkese açık oluşunun özgürleştirici bir unsur olmasıyla öne çıkarak; ağ kavramı içerisinde yeni bir kamusal alan yarattığı ve katılımın artmasıyla demokratikleştirici bir etkisinin olduğu düşünülmektedir. Blog yazarı Andrew Sullivan 2009 İran protestolarından sonra ‘devrim tweetlenecek’ diye yazdı. “Bu yazının Twitter devrimlerine mitine katkısı oldu” (Fuchs, 2016: 138).

Papacharissi de Twitter gibi sosyal medyanın özel alan ve siyasal kamusal alan arasındaki sınırın ortadan kalkmasına neden olduğunu, böylece özel alanın siyasal alan haline geldiğini varsayar (Fuchs, 2016: 257).

Dhiraj Murthy, “Twitter’da sıradan insanları etkisinin çok az olabileceğini iddia eder, fakat ortamın herhangi bireyin veya tüzel kişiliğin seslerini kamuya duyuran bir megafon olarak düşünülebilmesi nedeniyle potansiyel olarak demokratikleştiricidir” diyerek Twitter’ın kullancılara özgürleştirici ve alternatif medya rolü oynadığının altını çizmektedir (Murthy, 2013: 31’den aktaran; Fuchs, 2016: 265). Arslan-Yeğen ve Binark’ın (2011) “Twitter’ı, mesaj yazma, yazılanlara cevap verme, konu başlıklarında yayın yapma ve “retweet” yapma üzerinden katılımın, kullanıcıların arasında, diğerlerine kıyasla en hızlı ve yoğun olduğu sosyal medya mecrasıdır” olarak tanımlamasıyla hız etkisinin ve yapısındaki özelliklerin demokratikleştirici bir etkisi olduğu tezini güçlendirmektedir.

“Twitter’ın olanak tanıdığı açık, şeffaf, düşük eşikli enformasyon ve fikir alışverişi sosyal bağlantırlığı kolaylaştırarak, siyasal söylemlerin yapısının kamusal tartışmayı genişletecek şekilde yeniden yapılandırılmasına yönelik büyük bir umut vaat etmektedir”(Wellner vd., 2016: 404).

2.2.3 Sosyal Medya Kamusal Alanlığının Demokratikliği

Sosyal medyanın dünyayı saran ağ(Word wibe web) teknolojisiyle gerçek alan dışında zaman ve mekânın kaybolduğu yeni bir alan yarattığı düşünülmektedir. Bu yeni alana kimileri sanal alan kimileri de sosyal medyanın toplum ve bireylere sağladığı etkileşim ve görünür olma özelliğinden dolayı ‘kamusal alan’ demektir. Burada kamusal alan söyleminin motivasyonu gerçek hayatta kişilerin bazı sebeplerden ötürü görünür olamaması ve kamuda söylemde bulunulmasının eksikliğini sosyal medya sayesinde bazen 140 karakterle aşmasını sağlamasındandır.

Habermasçı bakış açısıyla, ‘ideal kamusal alan tasavvuru’ geleneksel medyaya kıyasla yeni medya yoluyla daha görünür olmuştur. Çünkü yeni medya, iletişimsel süreci dönüştürmüş; Vatandaşların reel konumunda katılımı etkileyen kriterler ‘görünmez’ ve ‘gözetlenmez’ kılınmış; bilginin içeriği, akışı ve anlamı değişmiştir; bilgi alıcı konumunun etkin olduğu iletişim ortamına, yani interaktif bir etkileşim alanına kayılmıştır (Gökçe, 2012: 51).

Habermas’ın kamusal alan anlayışında ortaya çıkan, kamusal bir konuda kişilerin bilgi ve fikirlerin serbest akışının olması, ekonomi ve piyasanın kamusal alana dahil olmaması, hükümet politikalarının sistemli ve eleştirel bir biçimde denetlenmesi esaslarıyla örtüştüğü için internet ve sosyal medya alanları yeni bir kamusal alan biçimi olarak kabul edilmiştir (Armağan ve Deniz, 2012: 76).

Kamusal alan kavramının şablonunu oluşturan Habermas’ı bu noktada destekleyen Rheingold’a göre, internet, kamusal alan kavramının gereklerini yerine getirmektedir. Her isteyene açık erişim, gönüllü katılım, kamuoyunun rasyonel tartışmaya katılan yurttaşlar birliği tarafından gerçekleşmesi, devlet ve örgütlü iktidarların eleştiririsi... “(Timisi, 2003: 23).

İnternet, her geçen gün artan site ve tartışma alanlarıyla, katılımı ve etkileşimi artırdığı, iletişimin iki yönlü yapısı, gerçek hayata nazaran kullanıcıların daha görünür

olmasını sağlayan özgür yapısı, alternatif ilişki ve toplumlaşma sunması, Habermas'ın kamusal alan çerçevesine oturmasını sağlamaktadır. Wilhelm'e (aktaran; Stratton, 2000:93) göre sanal kamusal alanın dört unsuru bulunmaktadır: "Önceki kaynaklar" olarak adlandırdığı sanal etkinliklerin artması, İnternet üzerinden politik katılımı vatandaşların seslerini duyurması, sanal forumlar, haberleşme listeleri vasıtasıyla müzakerenin doğması, yatay ve adem-i merkezi karar alma süreçlerinin işlemesi. Sunstein'e (akt. Stratton, 2000:94) göre de kamusal forumun üç temel işlevi bulunmaktadır: Katılımcıların yaygın insan kitlelerine ulaşmasını sağlamakta, katılımcıların seslerini çoktürden bir insan topluluğuna duyurmasının yanında şikayetçi oldukları insanlara ve kurumlara ulaşmalarını da sağlamakta, insanların genelde çok yaygın bir insan ve fikirler birlikteliğiyle karşılaşma şansını arttırmaktadır" (aktaran; Stratton, 2000: 94).

Bu unsurlardan hareketle sanal kamusal alanın unsurlarının pratikte doğruluğunu sorgulayan, Köker (1998: 98) internetin bir kamusal alan olup olmadığını tartışmanın yöntem açısından en sorunlu kısmının:

- İnternet dışında da reel bir yaşam olması,
- İnsanların aidiyetlerini zaten maddi hayatta belirlemiş olması,
- İnternette ise sadece gerçek hayattaki aidiyetlerin bir kısmının temsil ediliyor olması olduğunu belirtmektedir (Köker, 1998: 98).

Downing'e göre ise, internet reel kamusal alandan dışlanan, ötekileştirilen siyasal görüşler için karşıt bir kamusal alan oluşturmaktadır. İnternetin temel özelliği olan zaman ve mekân sınırlaması olmamasının yarattığı bir avantajla internet belli sayıda insanın güçlü siyasal muhalefet için birlik olmasını sağlayarak; ortak akıl ile gündem oluşturarak aynı zamanda siyasal bir forumun mekânını yaratmıştır (Timisi, 2003: 28). Sanal kamusal alanda ortaya çıkan gündemler günümüzde kalıpları yıkarak iletişim süreçlerini, hiyerarşik yapıları kırmaya çalışmış ve kamusal ile özel arasında politik, ekonomik ve sosyolojik kırılmalar yaratmıştır. "Miskinov'a (aktaran Arslan-Yeğen, Binark, 2011: 24) göre:

Çevrimiçi kamusal müzakere gündelik yaşamın yeni bağlamında ortaya çıkar ama mevcut toplumsal çerçeveden ve geleneklerden bağımsızdır. Çevrimiçi olan vatandaş etkileşimi ve tartışma mevcut siyasal iletişim sistemlerini genişletir ve çoğullaştırır. Böylelikle sosyopolitik meseleler sadece siyasal seçkinlerin kaygısı olmaktan çıkar ve herkesin meselesi haline gelebilir.

Rasmussen kamusal alanı temsili ve takdimi olarak iki yönlü ele alır. Kamusal alanı temsili yönü heterojen, farklı grupların kapsayıcı, kültürel çeşitliliği barındıran karakteridir. Kamusal alanın bu yönü üzerinden tasvirlenmesinde yeni medyanın önemi büyüktür. Yeni medyanın özellikle zaman ve mekan sınırlandırmasını yok ettiği, sınırsız erişim yapısı, herkese eşit olması bu yönü güçlendirmektedir. Takdimi yönü, bireylerin sesi olma vaadi ile ortaya çıkan merkez figürler ile şekillenir ve daha çok homojen bir yapısı vardır. Rasmussen, toplumun çoğullaşmasının ve bireyselleşmesinin, kamusal alandaki farklılaşmasının artmasına yol açacağını söyler (Rasmussen, 2008: 78).

İnternet ve sosyal medyanın ademi merkezi yapısı ve global bazda etkileşim yeteneği bu sanal kamusal alanın genişlemesini sağlamaktadır. Bu anlamıyla sosyal medya ve interneti bir kamusal alan mecrası olarak değerlendirenler elektronik bir agoranın yeniden yaşama geçebileceğini savunmaktadır (Göksu, 2016: 40).

Sosyal medya üzerinden oluşan kamusal alan dört temel unsur üzerinden şekillenmektedir (Wilhelm, 2000: 33-34'den aktaran; Göksu, 2016: 40):

- Sanal etkinlik sayısının çoğalması;
- Vatandaşların görünür olması;
- Sosyal medya aracılığıyla müzakere ve tartışma ortamının canlanması;
- Son olarak da yatay ve âdem-i merkezi karar alma süreçlerinin işlemesi.

Yeni medya ortamlarından internetin kamusal alan yarattığı tezini destekleyen Dahlgren, sanal kamusal alanları da sınıflandırmıştır (Dahlgren, 2009, 167-168'dan aktaran; Bayraktutan vd., 2013: 21) :

- *Siyasal alanlar olarak toplumsal ilişkiler veya kimlikler ile genel çıkarlar hakkında üretilmiş bireysel veya örgütsel web siteleri, bloglar, forumlar veya sohbet siteleri olabilir.*
- *Bir diğer alan gazetecilik alanıdır-ki bu alanda çevrimiçi gazetecilik yapılmaktadır.*
- *Üçüncü alan ise siyasal savunuculuğunun yapıldığı alandır.*
- *Dördüncü alan, alternatif aktivizm alanıdır-ki bu alanda internet ortamı yeni toplumsal hareketler tarafından kullanılır.*
- *Beşinci alan ise, e-devlet alanıdır. Bu alanda ise e-devlet uygulamaları yer almaktadır.*

İnternetin kamusal alanı güçlendirdiği tezi özellikle teorik bakımdan kavramların eşleştirilmesiyle ortaya atılsa da bu noktada karşıt görüşler de mevcuttur. Jason Morrison’a göre, İnternet fikirlerin üretildiği bir alan olmak ile birlikte reel kamusal alan ile bir ve aynı şey değildir. Morrison’un internetin kamusal alan olmadığına dair tezini güçlendiren kavramı ise; “ulaşılamama” sorunudur. Kamusal alanın temel özelliği olan herkese açıklık bazı durumlarda özellikle internete ulaşamayan vatandaşlar açısından geçerli olmayacaktır (Morrison, 2001). İnternetin kamusal alanı geliştirdiği tezine temel eleştiriler getiren ve literatürde sıklıkla görüşlerine başvurulanan Evgeny Morozov, “*Diktatörler Bizi Web’de Nasıl İzler*” adlı çalışmasında internetin demokratik eylemi desteklediği kadar, kolluk kuvvetlerince “düzene karşı çıkanları tespitinde ve takibinde kullanıldığının altını çizer”(Morozov 2010). Morozov (2010), günümüz devrimlerinin artık internet üzerinden örgütlendiği ve internetin “örgütsüz örgütlenme” (organizing without organizations) olarak ele alınması iddiasına şu sözlerle karşı çıkar: “Örgüt olmadan örgütlenebilirsiniz” ama devrimciler olmadan devrim yapamazsınız”. Buna göre, gerçek siyasal eylemin ancak gerçek insanlar arasında ve gerçek kamusal alanda mümkün olduğudur. İnsanlar tanımadıkları insanlar hakkında ve insanlarla birlikte sadece internette düzenlenen imza kampanyalarına katılırlar, internet üzerinde tartışırlar; ama kimse tanımadığı ve kimliğinden emin olmadığı kimselerle birlikte canını tehlikeye atacak siyasal eylemlerde bulunmaz” (Morozov, 2010).

“İnternetin kamusal alanı genişletmesi/yayması bakımından eşitsiz katılımlı, fazlasıyla parçalanmış yapısı ve artan ölçüde ticarileşmesinden dolayı sınırlı olduğu görülmektedir”(Papacharrissi, 2004; Pattie vd., 2003; Mckenzie ve Wageman, 1999’dan aktaran; Tokgöz, 2008: 297).

“Bilsel’e (2018) göre, sanal alanda yaratılan kamusal alanın, reel kamusal alanın yerini doldurabileceği liberal kuramcılar tarafından iddia edilse de, sanal alanın, “bireylerin yüz yüze gelebildiği, birbirleriyle sosyalleşebildiği, birlikte paylaştıkları kent mekânlarının ve bu noktalarda geçen kamusal yaşamın yerini alabilmesi ütopyadan başka bir şey değildir”.

“İnternet sayesinde halk, istek ve şikâyetlerini birebir görüşmek yerine, internet aracılığıyla dile getirmeye çalışmaktadır. Bu da, kamusal alan olgusunun çerçevesinin daralmasına neden olmaktadır” (Karaçor, 2009: 127). Karakaya Polat (2005: 449) internetin neden bir kamusal alan olarak yansıtılamayacağını şöyle açıklar:

İlk olarak internet herkesin erişimine açık değildir. Tam tersi, maddi olarak imkânları olan kişilere sınırlıdır... İnternette siyasal tartışma herkes tarafından görülememektedir. Bu yüzden, sanal akılcı eleştirel tartışma yaşansa da yeterince kamusallaşamamaktadır.

İkincisi, internet kamusal alan için temel olan bütünlük ve akılcı uyumdan yoksundur. Sanal alandaki söylem ‘bir’ kamusal alan yaratamayacak kadar fazla parçalı ve merkezi yapıdadır. Sanal müzakere rastgele ve İnternet’in iletişimi kuvvetlendiriciliği özelliğiyle çabuk gruplaşma ve ötekileştirmeye siber-cemaatler tarafından parçalanmasını sağlamaktadır... Yine vatandaşlar sanal tartışmaya genellikle rastgele girer ve iletişim sürecini bitirmeden çıkar. Böylece Habermas’ın altını çizdiği müzakereci iletişim sürecinin tamamı gerçekleşmez.

Üçüncüsü, internet, sürekli yükselişte olan ticarileşme sebebiyle halihazırda sömürgeleştirilmiştir (Polat, 2005: 449).

Buradan hareketle Polat'ın eleştirilerini kuvvetlendirmek gerekirse; Mouffe, bireylerin kamusal alandan ziyade kendi küçük alanlarını oluşturduğundan yola çıkarak; Yeni medyanın agnostik kamusal alanın en temel özelliği sayılan çatışan fikirlerden uzak kalmalarına sebep olur... “Bu bana, insanların sadece kendileriyle hemfikir olan insanları dinledikleri ve sadece onlarla konuştukları bir otizmi hatırlatıyor” (Mouffe'den aktaran; Guedes, 2002: 155) söylemini kullanarak kamusal alana sosyolojik bir eleştiri geliştirmişti.

“Timisi ise, İnternet'in kamusal alanlığına kimlikler ve eyleme geçiş üzerinden eleştiri getirmiştir. Kamusal alanın görünürlüğü bireylerinde görünür olmasına bağlıdır; fakat İnternet'in sağladığı anonimlik özelliği Habermas'ın tartışmasında yüz yüze, düşüncelerin devamlılığını ve söylemlerin eylemlere geçişini engellemektedir. “Ortak mekanda üretilen sözle, sözü üreten arasındaki belirsizlik internet kamusal mekânının gerçek bir kamusal alan olmasını engellemektedir. Sözün üretilmesinde kimliklerin kayganlığı, aynı zamanda ortak çıkara ilişkin bir şüpheyi de içinde barındırmaktadır” (Timisi, 2003: 25-26).

Görüldüğü üzere internetin kamusal alan yarattığı tezini savunanlar kadar bu alana eleştiri getirenlerde mevcuttur. İnternetin kamusal alanlığının demokratikliği ise çalışmamızın kavramsal çerçevesini oluşturmaktadır.

İletişimin ve ekonominin küreselleşmesiyle birlikte, halk reel olmayan bir kamusal alanda fikirlerini tartışabilme ve kendilerini özgürce ifade etmeye başlamışlardır. Sanal mekanda ortaya çıkan aykırı politik güçler bu yeni kamusal alanın tüm özelliklerinden faydalanmakta ve elektronik demokrasiye katkıda bulunmaktadır (Ersöz 2005: 123). İnternetin sağladığı elektronik tartışma olanağı ile birlikte vatandaşların geleneksel medyada olduğu yukarıdan aşağıya işleyen iletişim süreçlerinin pasif konumdan; bu süreçlere aşağıdan müdahale ederek kendilerini ifade edebildiklerini aktif bir tavırda olduğunu gözlemlenmektedir (Miskinov, 2010: 64'den aktaran; Arslan-Yeğen, Binark, 2011: 24).

Temsili liberal demokrasinin daha önce bahsedildiği üzere bir çeşit meşruiyet krizleri içerisinde olması ve doğrudan demokrasi idealinden uzaklaşmasıyla, İnternet ve sosyal medyanın, günümüz demokrasinin eksiklerini giderme ve doğrudan demokrasi idealini yeniden canlandırma potansiyeliyle ortaya çıktığı düşünülmektedir (Göksu 2016: 43).

“Benhabib de müzakereci demokrasi modelini özellikleri nedeniyle sonuçlarından etkilenen herkesin üzerinde anlaşacağı kuralların geçerli olduğu; müzakereye katılımıda eşitlik ilkelerinin uygulandığı; tartışmayı başlatma ve soru sorma bakımından herkesin aynı olanaklara sahip olduğu; isteyen herkesin belirlenen konuları sorgulama hakkının olduğu bir sistem olarak tanımlamaktadır (Benhabib, 1999: 105). Buradan hareketle web temelli yeni iletişim teknolojileri ve sosyal medya Benhabib’in tanımlamasıyla müzakereci demokrasi modelinin olanaklarının çoğunu barındırmaktadır. Çünkü İnternet ve sosyal medya tarafından yukarıda da bahsedilen özelliklerin hemen hemen çoğu geçerlidir ve sosyal medya alanında tartışmanın gündemini ve katılımcıların kimliğini belirleyen neredeyse hiçbir kaide bulunmamaktadır.

Virilio (1999,109); modern iletişimin özellikle “hız” kavramı ile anarken; hızın öncelikle düşünceyi ve demokratik müzakere olanağını yok edeceğini; Demokrasiyi geliştirmek adına teknoloji kullanma olasılığına dair fikirlerin hatalı olacağına ve hız teknolojisinin iletişimi halkın yanıtlarını koşulladığı bir kültür üreteceğini savunmaktadır.

İnternet ve sosyal medyanın etkilerini tartışırken en önemli konusunda en önemli hükümlerden biri de bu yeni alanın demokratik şeffaf bir yapıda olduğu üzerinedir. Hiyerarşisiz, aşağıdan yukarıya doğru örgütlenen, global kadar yerelin de vurgulandığı, sosyolojik, politik, ekonomik vb. konularda fikir beyan etmek, kurumlarla iletişime geçmek ve gündem yaratmak amacıyla yeni iletişim teknolojileri verimli bir şekilde kullanılmaktadır (Emre, 2013: 209). Tek bir tweet ile milyonlarca insanın sokaklara dökülebilmesi ya da bir Facebook sayfasında milyonlarca kişinin bir konuyu desteklemek için buluşabilmesi, Change.org’da oluşturulan bir yardım kampanyasının tüm sosyal medyada yayılması ve yetkili mercilere ulaşması vb gibi örnekler, sosyal medyanın

aktivizm ve politik ifadeler için en revaçta alan olarak görülmesini sağlamaktadır. Toplumda vatandaşları kamusal tartışmaya katma kudreti bakımından sosyal medya sağlayabileceği platformlar vasıtasıyla yönetime pasif katılımdan aktif katılımı da dönüştüren halk davranışı sergilemesine ön ayak olmuştur. Yönetime katılımı yalnızca seçim süreçleri ve oy kullanma refleksiyle sınırlandıramayacağımız demokratik sistemlerde, toplumsal grupların yönetimleri, kurumları ve bireyleri etkilemek suretiyle yapmış oldukları çeşitli etkinlikleri de kapsayacak biçimde genişletilebilir.

İnternet ve demokrasi ilişkisine dair çalışmaları sistemli bir biçimde inceleyen Lutz vd. 2014); genel olarak üç yaklaşımın varlığından söz etmektedir. İyimserler: kötümserler ve realistler. İyimser kategoride yer alan yazarlar, İnternet'in nüfusun büyük bölümünü siyasi katılıma teşvik ettiğini ve demokrasiyi güçlendirdiğini ileri sürerler ve bu yaklaşım Rheingold (1994) ve Turkle'in (1997) çalışmalarından beslenmektedir. İnternet'e birçok açıdan eleştiri getiren kötümser düşünürlerin bazıları İnternet'in siyasi katılıma ayrılan zamanın yerine geçtiğini (Putnam 200) gibi gerçekçi araştırmacılara göre ise, İnternet kullanıcılar tarafından şekillendirilmektedir ve çevrimdışı katılımı olmayan çevrimiçinde de olmayacaktır. 2000'li yıllardan itibaren sosyal medyanın yaygınlaşmasıyla birlikte ise İnternet-demokrasi ilişkisi üzerine tartışmalar, ağırlıklı olarak sosyal ağlar-siyasi katılım bağlamında ele alınmaktadır (Lutz vd., 2014; Doğu vd., 2014'den aktaran; Şener vd., 2015:76).

Timisi'ye göre, İnternetin demokratik potansiyeli konusundaki en güçlü argüman, bu aracın enformasyonu özgürce akışına izin vermesidir. İnternetin denetimin minimum olduğu, iletişim süreçlerinin ve kullanımının adem-i merkezi, global ve yatay iletişim yapısında, fikir özgürlüğü temelli bir iletişim alanı konumuna sokmasıdır (Timisi, 2013: 137).

“Yeni medyanın zaman ve mekân sınırlandırmasını ortadan kaldırması ve bu sayede etkileşim esaslı birardalık duygusunu geliştirmesi, kamusal alanı yayarak katılımı artırmakta aynı zamanda demokratikliğin temeli olan şeffaflık ve açıklık olgusunu maksimum verimde kullanarak demokrasinin gelişimine de önemli bir katkı sunmaktadır (Gökçe, 2012: 48). “Kellner de gelecekte sokaklar, fabrikalar ya da meclisler gibi bütün

siyasal mücadele mekanlarının şimdiden sosyal medya ve bilgisayar teknolojileri üzerinden şekillendiğini belirterek “İnternetin demokratikleştirici bir varlığı olduğunu, metalaşmış ve adem-i merkezi bir alan olarak siber-demokrasinin, yeni bir demokrasi biçimi olduğunu iddia etmektedir”(Kellner 2004: 732’den aktaran; Göksu, 2016: 45).

“İnternet ve demokrasi ilişkisine değinenler genel hatlarıyla beş ana tema etrafında toplanmaktadır; Kolay erişim ve bilgiye ulaşmada yeterlilik, internetin bireyleri biraradılığa iten yapısı, İnternet ve web 2.0’da düşünce özgürlüğünün sınırsız ve üretilen, dönüşüme sokulan içeriğin takip edilmesi ve engellenmesinin zorluğu, siyasal katılmanın artması, sivil toplumun yayılarak ve global bağlamda örgütlenebilmesi (Timisi, 2003: 207). Bu beş ana tema etrafında Benjamin Barber’ın (2006: 5) demokrasinin gerekleri ve internetin özelliklerini düşünerek oluşturduğu tablo Tablo 2.7’de aşağıda gösterilmiştir (Barber, 2006: 5):

Tablo 2.7. Demokrasinin Gerekleri ve İnternetin Özellikleri

Demokrasi şunlara ihtiyaç duyar:	İnternet ise:
Vatandaşlar arasında etkileşim “yatay iletişim”	Noktadan noktadır (Telefon gibidir, Tv gibi değil)
Aşağıdan yukarı vatandaş katılımı	İnteraktif/ Katılımcıdır (Pasif izleyicilik yoktur)
Çoğulculuk/Farklılık Politikası	Farklılaşmıştır/Heterojendir (Sonsuz sayıda site,blog vs.)
Demokrasi aynı zamanda şunlara ihtiyaç duyar:	(Ancak) İnternet ise:
Müzakere/Yavaşlık	Hızlıdır! “yeterince düşünmeden/acele

“ihtiyatlı muhakeme”	muhakeme”
Dolayımlama/Seçme “İrfan ve bilgeliğin rolü”	Dolayısızdır “Seçici değildir, aşırı enformasyon yüklemesi ile sonuçlanan sonsuz “bilgi” akışı vardır”.
Evrensel Erişim “Eşitlik”	Sınırlı Erişim “Dijital ayrım”: eşitsizlik
Kamusal/Ortak zemin “Bizim alanımız”	Özel/Bölünmüş “Benim alanım”
Popüler Kontrol	Tekel “(Özel olarak kontrol edilen portallar:örneğin Google, Ms Explorer)

Kaynak: (Barber, How Democratic are the New Telecommunication Technologies?, 2006)

Barber’dan hareketle demokrasi ve internet ilişkisi olumlu bir yön çizse de yeni bir kamusal alan yaratan İnternet ile bireylerin demokratikleşme sorunu tarihsel, sosyolojik ve insan ilişkileri dikkate alınmadan sadece teknolojik gelişmelerle okunamaz. “Ancak karşı kamusal alanlara olanak sağlayacak bir güç olarak yeni medya kamusal mücadeleye, insanın özgürleşmesine, demokratik bir topluma doğru ilerlemeye, dünyada tek bir sesin egemen olmadığını göstermeye katkı sağlayacaktır” (Aydoğan-Kırık, 2012: 68). İnternet ve sosyal medyanın kamusal alan yarattığı tezine eleştiriler getirildiği gibi demokratikleştirici gücü iddiasına da bazı eleştiriler geliştirilmiştir.

Guedes, İnternet, sosyal medya ve demokrasi ilişkisinin ekonomik ve siyasi engeller üzerinden okunması gerektiğini düşünmektedir. Ekonomik açıdan internet ve sosyal medya kullanımı dünyanın pek çok yerinde hala pahalı bir tüketim olduğundan, belli gruplar haricinde erişim kısıtlı kalabilmektedir. Siyasal engel olarak da liberal demokrasilerde temsilcilere duyulan güvenin azalmasını ve vatandaşların siyasal hayatta pasifleşmesini, bürokrasinin giderek daha da güçlenmesini, iktidar ile yurttaş arasındaki bağın giderek zayıflamasını gösteren Guedes sosyal medya ve internetin bu anlamada demokratikleşmeye yönelik bir etkisin bulunmadığını iddia etmektedir (Guedes, 2002: 2-3).

“Aynı şekilde İnternetin kamusal alanlığının demokratikleşmesi, akılcı tartışmanın ve ortak akıl üretiminin bir alanı olmaktan çok anlık reflekse dayalı rastlantısal tepkiler, anlamsız ve öfkeli söylemlerin baskın olduğu sistematik olmayan, kargaşa içerisinde bir alan olarak eleştirel bir bakış mevcuttur.

İnternetin alternatif bir kamusal alan olarak düşünülüp düşünilemeyeceğine dair tartışmaya Zizi Papacharissi (2002: 11) kamusal alan ve kamusal mekan arasında yaptığı ayrım ile dahil olur:

Şu netleşmelidir ki, yeni kamusal mekan yeni kamusal alanla eşanlamlı değildir. Kamusal mekan olarak İnternet, siyasi müzakere için forum sağlar. Kamusal alan olarak ise, İnternet düşünce ve görüşlerin demokratik alışverişini destekleyen tartışma ortamı yaratır. Sanal mekan tartışmayı geliştirir, sanal alan ise demokrasiyi.

Ayrıca, internette erişimi olan kesimler arasında da çevrimiçi tartışma sıklıkla bir erişim imkanına sahip olanların hakimiyeti altındadır. Örneğin siyasa Usenet ve AOL grupları üzerine yapılan araştırmalar liberallerin çevrimiçi çoğunluğa sahip olmalarına rağmen tartışma gündemlerinin belirleyeni ve baskın olanların muhafazakar kullanıcılar

olduğu görülmüştür (Papacharissi, 2002: 14). Sanal kamusal alan idealini güçlendiren argümanlar; ortak akıl, eşit katılım, tartışma yoluyla kullanıcıların birbirini ikna etme olarak sıralanırken; yeni medya ve toplumsal hareketler ilişkisine dair birçok çalışmanın verdiği sonuçlara göre aynı reel kamusal alanda birbirlerini dışlayan gruplar davranışı sanal kamusal alanda da devam ettiği tespiti yapılmaktadır (Çaycı-Karagülle, 2014: 6377).

“Y. Yağan 2013 yılında yaptığı “Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımı ve Politik Katılım Üzerine” adlı çalışmasında benzer sonuçlara ulaşmıştır. Çalışmaya göre geleneksel medya vasıtasıyla kamusal alanda temsil edilmeyen grupların kısmen de olsa yeni medyada yer bulabildiği, siyasal sorunların, politik kültürün sanala geçiş yaptığını fakat interneti müzakereci demokrasi olanaklarının artması için fırsat olarak görenlerin beklentilerini karşılamada birkaç açıdan yetersiz kaldığı tespit edilmiştir. Katılımcıların sosyal ağlar aracılığıyla politik fikir paylaşımında yüksek oradan otosansürü tercih ettikleri, gençlerin çoğunun çevrimiçi bir eyleme ya da internet üzerinden bir sokak eylemine dâhil olmadıkları görülmüştür (Yağan, 2013: 145). Bir diğer eleştiri noktası da İnternet ve sosyal medyada kamusal müzakereyi başlatacak kamusal gündem başlıklarının nitelik açısından değil konuya dair mesajların çokluğu ile belirlenmektedir. Bu açıdan herhangi bir konu hakkında oluşan kamuoyunun etkinliği sosyal yapıdaki değişime katkısı ile değil yazılanların sayısal verileriyle ölçülmektedir (Göker, 2015: 405).

Görüldüğü üzere bir kamusal alan mecrası olarak; İnternet ve sosyal medyanın demokratik bir araç olup olmadığı konusundaki tartışmalar henüz bir sonuca ulaşmış denemez. İnterneti ve sosyal medyayı bir katılım ve kamusal alan mecrası olarak savunanlar, onu bireysel ve toplumsal özgürleşmenin bir aracı olarak pohpohlamakta, İnternet ve sosyal medyaya negatif bakanlar ise küresel şirketlere ve İnternetin ticari yönüne odaklanarak sosyal medya ve İnternetin özgürleştirici özelliklerinde çok kar ettirme potansiyeline vurgu yapmaktadır (Göksu, 2016: 41). Sonuç olarak, sosyal medya tüm dünyada vatandaşlar arasındaki demokrasi ve özgürlük talebinin yayılmasında ve artmasında güçlü bir iletişim aracı olarak kullanıldı. “Böylelikle şeffaflık, özgürlük ve demokrasi talepleri yükseldi. Günümüzde sosyal ağlar temsili demokrasiden, katılımcı

demokrasiye geçişte birincil role sahipler ve her geçen gün yeni yollar açıyorlar” (Çıldan vd., 2012: 8)

Buradan hareketle demokratik ve yeni bir kamusal alan olarak tanımlanan sosyal medyanın vatandaşları çevrimiçi bir alanda birleştirdiği ve iletişim süreçlerini dönüştürdüğü aşikardır. Fakat sosyal medya demokrasi gereği kamusal alanın özelliklerini sansürlülük ve özgürlük anlamında taşımasa da, vatandaşları düşünce paylaşımı, tartışma ve müzakerede bulunduğu bir alandır. Vatandaşlar, ifade özgürlüğünü yeni kimliklerle görünür oldukları “sosyal medya” olarak adlandırılan bu alanda keyfi değil, belirli nizamlar içerisinde yapabilmektedir. Sosyal medyanın çoğulcu, özgürlükçü ve eşitlikçi bir alan olduğu önermesi vatandaşlara bu hakkı tanıırken, “sansür” olgusu tam tersini yapmaktadır. Şüphesiz, sosyal medyanın geldiği son noktaya bakıldığında artık hiyerarşik,oligarşik ve statükocu bir düzen yerine tabandan gelen talep,şikayet,yorumlar sayesinde yukarıyı denetlediği bir alana evrilmiştir. Sadece fikir ve duygu paylaşım mecrası olmayan bu alanın aynı zamanda vatandaşları örgütleyici bir gücü olduğu da görmezden gelinmemelidir. Gitgide daha görünür olan vatandaşlar, sosyal medyanın sunduğu nimetlerle iletişim süreçlerini anlık tepkilerle demokratik bir tavırla yeniden düzenlemiştir. Ayrıca, ancak bu yeni iletişim düzeni ile herhangi bir otorite ve sansürden bağımsız şekilde ifade özgürlüğü sağlanabileceği yaygın bir varsayım olarak kabul görmüştür. Fakat genel olarak incelendiği üzere İnternet üzerinden uygulanan sansür sosyal medyada bariz şekilde kendini göstererek, demokrasi ve çoğulculuğun gereği olan eşitlik ve özgürlük ilkelerine ters düşmekte, yeni bir kamusal alan olarak lanse edilen sosyal medyanın bu kavramdan uzaklaşmasına sebep olmaktadır. Çünkü bir alanın kamu adına “kamusal” olabilmesi için sansür ve herhangi bir otoriteden uzak, demokratik, temelde bireylerin hak ve hürriyetlerini gözetmesi gerekmektedir. Günümüz sosyal medyasına uygulanan sansürün varlığı sebebiyle “demokratik” bir kamusal alandan söz edilemeyeceği teorik ve pratik olarak gözükse de yeni medya araçları, kendilerine has özellikleri sayesinde ifade özgürlüğünü kullanma ve kamusal alan oluşturma gibi demokrasinin temel değerlerinin gelişimi ve uygulanması açısından vatandaşlara önemli fırsatlar sunmaktadır. Son söz olarak gittikçe İnternet ve sosyal medyanın kamusal alan

yaratan demokratikleştirici bir etkiden uzaklaştığı lanse edilse de şu haliyle yeni medya, insanların hipertext bir dille konuştukları dijital bir mekandır.

2.3. Kamu Yönetimi ve Yerel Yönetimler

Yerel Yönetimlere gelinceye dek öncelikle genel itibarıyla kamu yönetimi mekanizmasından bahsetmek gerekecektir. Günümüz yerel yönetimlerine uzanan süreçte ulus-devletlerdeki merkezi yönetimin ve anayasal kanunların sınırı yerel yönetimlerin kaderini belirlemeye devam etmektedir. Buradan hareketle özellikle “e-devlet” adı altında dönüşen kamu yönetimi yapısının “yönetişim” kavramıyla ve unsurlarıyla beraber günümüz teknolojisine ayak uydurmasıyla yine değişen ve dönüşen katılımcı, sosyal medya mecrasında kamusal alan yaratan yerel yönetimlere değinilecektir.

2.3.1. Bürokrasi

“Max Weber’e göre bürokrasi, onu kontrol edenlerin elinde güçlü bir iktidar aracıdır. Weber’in değerlendirilmesi şöyledir:

Tam gelişmiş bir bürokrasinin gücü olağan koşullarda hep çok yüksek olmuştur. ‘Siyasal efendiler’, uzmanların ve yönetim işleri içinde yer alan eğitilmiş memurların karşısında kendilerini bir ‘deliant’ ya da amatör konumunda bulurlar. Bürokrasinin hizmet ettiği ‘efendi’, ‘yasa önerme hakkı’, ‘referandum ve memurlara işten el çektirme yetkisi gibi silahlarla donanmış bir ‘halk’ da olsa; güvensizlik oyu verme ya da fiili yetkisine sahip ve daha aristokratik ya da daha demokratik bir temelde seçilmiş bir ‘parlamento’ da olsa, bu sözlerimiz geçerlidir. Bu efendi, hukuki ya da fiili olarak kendi kendini seçen aristokratik kollegyal bir kurul da olsa, halk oyuyla seçilmiş bir başkan ya da babadan oğula geçen bir saltanatın ‘mutlak’ hükümdarı veya ‘meşruti’ bir kral da olsa, yine geçerlidir (Weber, 1986: 209’dan aktaran; Eryılmaz, 2004: 97)

Bürokrasinin önemli bir güç unsur olmasını sağlayan kriterler şunlardır:

1. Bilgi (enformasyon) ve uzmanlık;
2. Hızlı karar alabilme iktidarı;
3. Daimi ve istikrarlı bir statü;
4. Kurum ideolojisi;
5. Profesyonellik;
6. Özerk olarak örgütlenme;
7. Planlama ve bütçeleme;
8. Danışma kurulları; (Eryılmaz, 2004: 97-104).

Bürokrasinin, yukarıda belirtilen güç kaynakları nedeniyle, varlığı ve eylemsel olarak demokrasiye karşı bazı tehlikelerden söz edilmektedir. Bunlar (Eryılmaz, 2004: 108-110):

- Bürokrasi, toplumda geniş güç eşitsizlikleri medyana getirmektedir. Çünkü bürokrasi, onu elinde tutan ve kontrol eden güruha, genel olarak topluma ve özel olarak devlete, başkalarına oranla çok fazla etki yapma şansı sağlamaktadır. Bu durumda demokratik bir toplumda olmazsa olmaz eşitlik ilkesi zedelenmiş olacaktır.
- Bürokrasi, politik gücü artırmak ya da otoriter bir devlet yönetimi oluşturmak isteyen politik ve bürokratik oligarşik bir yapının aracısı olabilir.
- Bürokrasi, ilkeleri doğrultusunda siyasi açıdan bağımsız olması gerekirken, idari yaptırım kuvveti ve kabiliyeti nedeniyle bundan sapabilmektedir.
- Demokrasinin yine eşitlik ilkesi ve siyasal temsil ilkeleriyle çelişkiye düşmesine neden olmaktadır.
- Bürokrasilerin bir toplumda yaygın bir nitelik göstermesi, birçok bakımlardan demokrasiyi zayıflatır. Demokratik yapıyı güçlendiren vakıf, dernek ve sendika gibi kendi kendini yöneten küçük gönüllü kuruluşlar günümüzde özellikle gitgide bürokratik hale gelmiştir.

“Bürokrasi, demokrasi açısından bazı olumsuzluklar taşımakla beraber, olumlu gerekli bir takım işlevler de yürütmektedir (Eryılmaz, 2004:110-112):

- Bürokrasi, demokratik bir toplumda politik çarpıklığı ya da yolsuzluğu azaltır denebilir; eşitlik, tarafsızlık ve yasallık gibi bazı demokratik ilkelerin ve uygulamaların bekçiliğini yapar. Kanun önünde eşitlik, önemli bir demokratik ilkedir. Bürokrasinin kişiler üstü niteliği, demokrasinin geliştirdiği eşitlik anlayışı tamamlar. Demokrasi, eşitliği öne çıkardığı ölçüde, kişisel olmayan soyut ve biçimsel kuralları teşvik eder (Oktay, 1998: 173’den aktaran; Eryılmaz, 2004: 111).
- Bürokrasilerde uygulanan ussal personel politikası, teknik niteliklere ve belli sınav puanlarına dayanacağı için, işe girme ve yükselmelerdeki adaletsizlikleri azaltır.
- Bürokratik örgütler olmadan, modern toplumlarda demokratik hedeflere ulaşmak mümkün değildir. Bugün Batı toplumları, yüksek hayat standartlarına, bir ölçüde özel sektörde etkin bürokratik örgütlenme yöntemlerini kabuk etmek suretiyle erişmişlerdir.

Günümüzde bilgi ve iletişim teknolojileri ve kamu yönetimi yoğun bir biçimde iç içe geçmiştir. Kamu yönetimlerinin doğası gereği süreçlerde bilgi ve iletişimin ön planda olması, gelişen ve değişen iletişim ağlarından etkilenmesini sağlamıştır. Bilişim ve iletişim teknolojilerin hükümet ve kamu yönetimi üzerindeki etkisi bu yüzden devrimcidir. (Uçkan, 2003: 44). Teknolojik değişimlerin kamu bürokrasilerin etkisi konusuna ilk dikkat çekenlerden biri Warren Bennis’dir. Bennis’e göre, Weber tarafından çerçevelendirilen geleneksel bürokratik model gelişmelere ayak uyduramamaktadır. Bilgi patlamasının yaşandığı dönemde teknolojik dönüşüm toplumu ve doğal olarak bürokrasiyi de etkileyip dönüştürmüştür. Bürokrasi yeni koşullara ayak uydurmak durumundadır; fakat kesin bir biçimde belirlenmiş komuta zinciri ve katı kurallara göre şekillenmiş olan geleneksel bürokrasi bu konuda pasif kalmıştır. Diğer taraftan geleneksel Weberyen bürokratik

anlayışın insanı basit bir mekanik araç gibi görmesi de başarısızlığının temel nedenlerinden birisidir (Al, 2007:86).

“Temel kanunda belirtildiği şekliyle, kamu yönetiminin kuruluş ve işleyişinde esas alınacak temel ilkeler şunlardır:

- a) Kamu yönetiminin kuruluş ve işleyişinde, idarenin bütünlüğü esastır.
- b) Kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde, sürekli gelişim, katılımcılık, saydamlık, hesap verebilirlik, öngörülebilirlik, yerindelik, beyana güven ile hizmetten yararlananların ihtiyacına ve hizmetlerin sonucuna odaklılık esas alınır.
- c) Yapılacak yeni düzenlemeler ve ihdas edilecek birimler için düzenleyicisi etki analizi yapılır.
- d) Kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde ve bu hizmetlerden yararlandırmada ayrımcılık; bu hizmetlerle ilgili olarak insan hak ve özgürlüklerini kısıtlayıcı düzenleme ve uygulama yapılamaz.
- e) Görev, yetki ve sorumluluklar, hizmetten yararlananlara en uygun ve en yakın birime verilir.
- f) Kamu hizmetlerine ilişkin temel kararların alınmasında, ilgili kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve sivil toplum örgütlerinin görüş ve önerilerinden yararlanılır.
- g) Kamu kurum ve kuruluşları, halkın bilgi edinme hakkını kullanması için gerekli tedbirleri alır.
- h) Kamu hizmetlerinde bilgi teknolojilerinden etkili ve yaygın şekilde yararlanılır.
- i) Kamu kurum ve kuruluşları, insan gücü ve maddi kaynaklarını etkili ve verimli şekilde kullanılır, bu amaçla kendi aralarında işbirliği yapar.
- j) Kamu hizmetlerinin usul ve standartlarını belirlenerek, hizmetten yararlananların bunların önceden bilmesi sağlanır. Kamu kurum ve kuruluşlarının üst yöneticileri, hizmetlerin bu standartlara uygun şekilde

yerine getirilmesinde ve hizmetten yararlananların ihtiyacına uygunluğunu sağlamaktan sorumludur.

- k) Kamu kurum ve kuruluşlarınca, gerçek ve tüzel kişilerden, sadece hizmet ve usul standartlarında öngörülen bilgi ve belgeler istenebilir. Bilgi ve belge istemine ilişkin usul ve standartlar; etkililiği, verimliliği ve basitleştirmeyi sağlamak amacıyla düzenli olarak gözden geçirilir.
- l) Kamu kurum ve kuruluşları, kanunlarla kendilerine açıkça görev olarak verilmeyen ve kuruluşun amacıyla doğrudan ilgili olmayan alanlarda işletme kuramaz, mal ve hizmet üretimi yapamaz, bu amaçla personel, bina, ara., gereç ve kaynak tahsis edemez (Başbakanlık, 2003: 12-14).

Günümüzde çoğu ülkede, kamu, toplum, siyasal organ ve klasik kamu yönetimi tanımı ve özellikleri yetersiz kalmaktadır. Bunun başlıca nedenleri arasında bir dizi gelişmeden söz edilebilir. İlhan Tekeli'ye göre (1996: 23-24); bunlardan birincisi sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş; ikincisi Fordist üretimden esnek üretime geçişin ivme kazanması; üçüncüsü ulus-devletler dünyasının yerini küreselleşmiş dünyaya bırakmaya başlaması ve sonuncusu da post-modernist düşüncenin, modernist düşüncenin yerine almaya aday olmasıdır (Tekeli, 1996: 4)

2.3.2. Yeni Kamu Yönetimi ve E-Devlet

Özel sektörün geleneksel üretim yöntemlerini terk ederek gerçekleştirdiği, iş süreçlerinin kalitesini ve üretkenliğini artırma çabalarını, desantralize örgütsel yapıyı, sorumluluk aktarımının kolaylaştırılmasını, iş süreçlerinin kısaltılmasını, takım çalışmasının yeni formlarını ve müşteri memnuniyetini kendine model alarak ve kamu yönetimi felsefesine uygun hale getirerek kamu yönetimini yeniden yapılandırmayı amaç edinmektedir (Bogumil ve Kissler, 1995: 12-13'den aktaran; Çukurçayır, 2009: 27).

“Yeni kamu yönetimi anlayışının temel yaklaşımları dört noktada toplanabilir:

1. Kamunun faaliyet alanının ve kamu tarafından sunulan hizmetlerin yeniden tanımlanması; kamusal hizmetlerin alternatif yöntemlerle sunulması.
2. Kamu yönetiminin örgütsel yapısında ve yönetim anlayışında değişiklikler.
3. Siyaset-yönetim ilişkileri ile kamusal sorumluluk ve denetim anlayışının yeniden düzenlenmesi.
4. Kamu yönetimi-özel yönetim işbirliği ve yakınlaşması.(Al, 2007: 151).

Yeni yönetim anlayışında vatandaşlar, yönetim erki tarafından tek taraflı iletişim ve eyleme muhatap olan değil; önemli bir unsur olarak kamu yönetimiyle bütünleşmektedir. Kamu kesiminde kamusal sorumluluk, vatandaşlar tarafından paylaşılmakta ve vatandaşlar denetime ortak olmaktadır. Yönetim, sadece tek taraflı değil etkileşime dayalı bir anlayışla vatandaş ve grupları da yönetim sürecine dahil etmektedir. Ayrıca yönetimin yalnızca siyasi liderliğe değil, aynı zamanda tek tek vatandaşlara karşı da sorumlu olması gerekli görülmektedir (Eryılmaz, 2001: 27). Yeni kamu yönetimi anlayışının en önemli özelliklerinden biri olan desantralizasyon anlayışı üzerinden yeniden yapılandırılmasıdır (Tutum, 1994:31). Günümüzde yeni kamu yönetimini anlayışının yerel yönetimler üzerindeki etkisini en iyi açıklayan kavram yine desantralizasyon anlayışdır. Günümüzde kamu veya özel büyük organizasyonlarda etkinliği ve verimliliği sağlamanın en yaygın çözümü olarak, otorite ve sorumlunun desantralizasyonu görülmektedir (Al, 2007: 179).

Yeni anlayışta vatandaşa karşı sorumlu ve paydaş tavrı yönetimin paylaşılması anlamında paralel şekilde yerel yönetimlere yetki ve görevler verilmiştir. Al'a (2007: 181) göre;

... Değişen şartlara ve yeni taleplere anında cevap verebilmek için ya geleneksel anlayışta olduğu gibi merkezi yönetime daha fazla uzman ve araç-gereç alınması gerekmekte, ya da yeni anlayışta olduğu gibi birtakım yetkilerin yerel yönetimlere, taşra kuruluşlarına, gönüllü örgütlere ve sivil topluma aktarılarak yetkilerin paylaşılmasını gerektirmektedir. Yeni paradigma, yerel yönetimlerin enerjilerinden daha fazla yararlanmayı öngörmektedir. Hızlı değişimin ve belirsizliğin hüküm sürdüğü bir dönemde

bilgilerin ve taleplerin emir komuta zincir içinde aşağıdan yukarıya çıkıp tekrar aşağıya gelmesine zaman kalmamaktadır.

Bilgi ve iletişim teknolojilerin gelişimi, enformasyon toplumu ve küreselleşme kavramlarının ulus-devletlerin sınırını kaldırmasıyla özellikle iki yönlü iletişimi geliştiren vatandaşların özgür iletişimde bulunacağı bir alan yaratan internet ile birlikte yönetim sürecini geliştireceği, kamu yönetimini etkili ve verimli kılacağı, katılımcı ve etkin demokrasiye yeni imkânlar sunacağı iddia edilen bir modelin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu modelin adı, “elektronik devlet” ya da yaygın kullanımıyla e-devlettir (Uçkan, 2003: 24). Yönetimsel bakımdan bilgi ve iletişim teknolojiler kullanımı, ağırlaşmış, hacmi büyümüş, yüksek maliyetle daha az iş yapar hale gelmiş olan kamu yönetimini ileri götürme çalışmaları için bir olarak 1990’lı yılların başından itibaren önem kazanmaya başlamıştır (Aktan, 2003: 242). Devletlerin E- Devlete dönüştüğü günümüzde hizmet kalitesinden performansa birçok kriter Klasik Devlet anlayışından uzaklaşmasını hızlandırmaktadır. Bu bakımdan elektronik devlet kavramı kendiliğinden ortaya çıkmış bir kavram değildir. Tersine, teknolojinin gelişim sürecinde ve toplumsal ihtiyaçların yarattığı ve bilgi ve iletişim teknolojileri yardımıyla ayakta duracak olan yeni devlet anlayışının ifadesidir. “Bu anlayış, kamu kurumlarının birbirleri ile, iş sahiplerinin devlet ile ve vatandaşlarının devletle olan ilişkilerinde yepyeni açılımlar sağlayacaktır” (İnce, 2001: 12)

.

Tablo 2.8. E-Devletin Hizmetleri ve Katkıları

	Bilgi Verme Hizmetleri	İletişim Hizmetleri	Online İşlem Hizmetleri
Günlük Yaşam	İş hayatı Konut Eğitim Sağlık Kültür Ulaşım Çevre vs. hakkında bilgiler	Günlük yaşama ilişkin konularda danışmanlık İş ya da konut ilanları E-posta iletişimi	Bilet rezervasyonu Çeşitli programlara kayıtlar
Uzakta n Yönetim	Kamu hizmetleri rehberi İdari süreçler için kılavuz Kamu kayıtları ve veri tabanları	Kamu görevlileri ile e-posta iletişimi	Formların elektronik ortamda doldurulması
Politik Katılım	Yasal düzenlemeler Meclis kayıtları Siyasi programlar Görüş belgeleri Karar alma sürecinde hazırlanan	Siyasi konulara ilişkin tartışmalar Politikacılara e-posta iletişimi	Referandum Seçimler Anketler

	n belgeler		
--	---------------	--	--

Kaynak: İnce 2001: 9-10

E-devletin gelişimi temel olarak dört aşama üzerine kuruludur:

1. Bilginin online sunumuyla başlayan ilk aşamada, kamu kurumlarının web sitelerinde kamusal politika, düzenlemeler yer alır.
2. Yasalar, ilgili dokümanlar ve hizmetler hakkında bilgi paylaşılır. Gelişmiş bilgi hizmetleri olarak adlandırılan ikinci aşamada, kamu hizmetlerine başvuru formlarının indirilmesi gibi tek taraflı ya da basit olarak çift taraflı e-iletişim imkânlarına yer verilir.
3. Online servislerin gelişiminin üçüncü aşamasında ise, işlem hizmetleri devreye girer. Kamu kurumlarına ait web siteleri yurttaşlarla kamu politikaları hakkındaki görüş ve taleplerinin alınması dâhil çift yönlü iletişim kurar. Bu aşamada formlar online olarak doldurulabilir, ehliyet, diploma ve lisans türü başvurular yapılabilir. Ayrıca güvenli ağlar üzerinden para transferi işlemleri de gerçekleştirilebilir.
4. Dördüncü ve son aşama ise tümleşik hizmetlerdir. Bu hizmetler aşamasında, devlet ile yurttaşlar arasındaki iletişim, web siteleri tarafından değiştirilir. Kamusal web siteleri, web 2.0 ya da diğer interaktif araçları kullanarak yurttaşlardan bilgi ve görüş talep eder (Telli, 2012: 102).

E-devlet modelinin ulus-devletleri aşan yapısı ve genel olarak kabul görmesiyle birlikte yeni kamu yönetimi anlayışının bir yansıması olarak dominant bir seçenek olarak ortaya çıkmıştır. Genel olarak bu yapının yeni imkanları şöyle özetlenebilir (Uçkan, 2003: 43-44):

- Kamu yönetiminin, bilişim ve iletişim teknolojilerinin kullanımıyla daha etkili ve verimli bir fonksiyona kavuşturulması;
- Kamu hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve vatandaşların kamu yönetim birimlerine direkt ve etkin erişimin kolaylaşması;
- Vatandaşların kamu organizasyonunun denetim, eleştiri ve iyileştirme sürecine direkt katılımda bulunması;
- Yerel çıkmazların ve/veya merkezi uygulamaların yerel sonuçlarının değerlendirilmesi sürecinde, yurttaşların “yerinden” ve “dolaysız” katkı ve katılımlarının sağlanması;
- Bölgesel kalkınma amaçları bakımından, yerel kaynak ve imkânların, ulusal ve uluslararası ekonomiyle bütünleşmesinde; sermaye işleyişinin şeffaflık ve yüksek performansta gerçekleşmesinde hızlı, doğrudan bir bilgi-katılım-koordinasyon olasılığının oluşması.

Yurttaşların politik süreçlere aktif katılımının belli bir sınırdan olması, seçimlere katılımının düşmesi gibi bulgular, bilinç eksikliği ve bilgiye ulaşım araçlarının yokluğu ile bağlandırılmaktadır. İnternet ise, doğasında olan yatay iletişim ortamı ve etkileşimi olanaklı kılması nedeniyle, bilgiye erişimi kolaylaştırıp vatandaş bilinçlendirmesini sağlayacak, devleti demokratikleştirecektir. “Yerinden yönetimi olanaklı kılacak, daha saydam ve açık hale getirecek, bürokrasiyi zayıflatacaktır”(DPT, 2007: 52-67) . İnternet, merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında doğru ve güncel veri- bilgi hattı kurulmasını mümkün hale getirerek, devlet örgütlenmesi ve işleyişinin bu kritik ekseninde yaşanan boşlukları ortadan kaldırma olanağı vermektedir (Güler, 2001: 2).

Tablo 2.9. Geleneksel Devlet / E-Devlet Karşılaştırılması

Geleneksel Devlet	E-Devlet
Pasif Yurttaş	Aktif Müşteri-Yurttaş
Kağıt-temelli iletişim	Elektronik İletişim
Dikey/Hiyerarşik Yapılanma	Yatay/Koordineli Ağ Yapılanması
Yönetimin Veri Yüklemesi	Yurttaşın Veri Yüklemesi
Eleman Yanıtı	Otomatik Sesli Posta, Çağrı Merkezi vb.
Eleman Yardımı	Kendi kendine Yardım/ Uzman Yardımı
Eleman-temelli Denetim Mekanizması	Otomatik Veri Güncellemesiyle Denetim
Nakit Akışı/ Çek	Elektronik Fon Transferi (EFT)
Tektip Hizmet	Kişiselleştirilmiş/ Farklılaştırılmış Hizmet
Bölünlenmiş/ Kesintili Hizmet	Bütünsel/Sürekli/Tek-duraklı Hizmet
Yüksek İşlem Maliyetleri	Düşük İşlem Maliyetleri
Verimsiz Büyüme	Verimlilik Yönetimi
Tek Yönlü İletişim	Etkileşim
Uyruk İlişkisi	Katılım İlişkisi

Kapalı Devlet	Açık Devlet
---------------	-------------

Kaynak: Uçkan 2003: 47.

Tablo 2.9’da Uçkan’ın tablolastırdığı üzere E-devlet modeli, merkeziyetçi olmayan bir yatay koordinasyon yapısı sunmaktadır. İnternet tabanlı üzerinden devlet artık vatandaş tarafından kolay ulaşılabilen, karşısında duran bir duvar betimlemesinden ziyade bizzat yönetim süreçlerine dahil olabileceği bir kapı aralamıştır. Merkezi yönetim ve vatandaş arasından açılan bu kapının devamında yerel yönetimlerde özellikle “yönetişim” kavramından etkilenip günümüz bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığıyla müzakereci süreçlerin işlediği bir yapıya bürünmüştür.

2.3.3 Yerel Yönetimler

Yerel yönetim, sözcük olarak Fransızca “decentralisation” kelimesinin Türkçeye çevrilmiş halidir. Yönetim biliminde; ilgili kelimenin karşılığı eskiden “adem-i merkeziyet” olarak kullanılmıştır. Adem-i merkeziyet; merkez teşkilatına ve hiyerarşine dahil olmaksızın bir takım organlar tarafından yürütme kararlarının alınmasını gerektiren bir sistemdir (Dönmez, 1996: 4) . Adem-i merkeziyetin iki şekilde bulunur: “Birincisi, yetki genişliği ilkesiyle merkezi yönetimin birtakım yetkilerini taşrada oluşturulan teşkilata devretmesidir. İkincisi ise birtakım işleri görme yetki ve sorumluluğunun tüzel kişilik sahibi özerk kurumlara bırakılmasıdır” (Polat, 2014: 114-115). “Dünyadaki devlet yapıları genel olarak üniter (tek merkezi otorite) ve federal (çok merkezli yasama, yürütme, yargı) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Her devlet, niteliği ve işleyişine bakılmaksızın, kamu yönetimini merkezi ve taşra teşkilatı ile yürütmektedir. Yerel yaşam bağlamına devlet kurumlarının coğrafi dağılımı ve yetki, kaynak ve işlev ayrımı ile hâkim olmaya, yönetmeye ve yönlendirmeye çalışmaktadır. Yerel yönetimler de bu örgütlenmenin halka en yakın, belirli coğrafi sınırlar içerisinde, tanımlanmış görev ve yetkilere sahip

kurumlardır. Yerel yönetimler yöneticilerin halk tarafından seçildiği belirli yetkiler ile donatılmış ve idari-mali olarak özerk kuruluşlardır. Bu kuruluşların nitelik ve işleyişleri yasalar ile düzenlenmiştir (İzci, 2014: 23).

“Yerel yönetim kavramı köy, kasaba, kent ve bölge yönetimini anlatmak için kullanılır. Genel literatürde sayılan bu alanların hepsi için yerel yönetim kavramı kullanılmaktadır” (Çukurcayır, 2009: 35). Yerel yönetim, yerel halkın ihtiyaç duyduğu ve kamunun tamamını alakadar eden hizmetleri yerinde gören kamu tüzel kişiliğine sahip örgütsel yapı anlamında kullanılan bir kavramdır. Adem-i merkeziyet/ yerellik (subsidiarity) ilkesine uygun olarak bütün modern devletlerde atanmış ya da seçilmiş organlarıyla var olan yerel yönetim, her şeyden önce demokratik bir hizmet sağlama birimini anlatmaktadır(Çukurcayır, 2009: 36). Buradan hareketle yerel yönetimlerin aslında bir yerellikten doğduğunu söyleyebiliriz. Yerelleşme, devletin merkezi yönetim birimleri ile taşra birimleri arasındaki iş bölümünde, yerel birimlerin ağırlık kazanması anlamına gelmektedir. Diğer bir bakımdan yerelleşme ya da yerellik, ulus devlete sınırlı bir ihtiyaçtan, vatandaşların ve yerel birimlerin ortak birliktelik duygusu ve kültürü altında kendi kendilerini yönetme kabiliyetine kavuşmalarını ifade etmektedir (Koçak, 2009: 139). Dünyaya gözümüzü açtığımızda tanım olarak bir yerellikte var oluruz ve yaşarız. Heidegger’in dediği gibi biz bir yerde var oluruz. “Yaşamımızın güzergahına bağlı olarak yaşadığımız yerellikleri değiştirebiliriz. Ama gittiğimiz yerde de bir yerel içinde yaşarız. Onu somut olarak yaşayarak, birinci elden biliriz.” (Tekeli, 2014: 43). Yerellik birey için önemli ve somut bir kavramdır. Yerel yönetimlerde halka en yakın birim olarak adı üstünde bir yerellikte icra yetkisi olan tüzel bir kurumdur. Bir öğrenci grubunun “Belediye nedir? Sorusuna Vedat Dalokay (1997: 75’den aktaran; Bayraktar, 2014:59) “Annen evde ne yapar?” diye sorarak cevap verir. Öğrencilerin annelerinin ne yaptığını anlatmasından sonra;

Bakın minik yavrular evde anneniz neler yapıyor! Peki kentte bu işleri kim yapar? Kim süpürür başkentin sokaklarının, kim aydınlatır? Kim fırınlarda

ekmeği pişirir? Parkları, çocuk bahçelerini, okulları, sağlık ocaklarını, sebze meyve pazarlarını kim yapar... Yani beşikten mezara kadar bu kentte yaşayan herkesin her gereksinmesine koşan, yanıt veren kimdir? Bu kurum belediyedir.

Yönetim literatüründe, yerel yönetimin iki türlü tanımı yapılmaktadır (Keleş, 2011: 21-22): Birincisi “yetki genişliği ilkesi” ne, eski adıyla “tevs-i mezuniyete” dayanan yerel yönetimdir. Bu yerel yönetimin, kendisinden uzakta bulunan yönetsel birimlere birtakım yetkileri devretmesi, bir anlamda kendi adına kullandırması söz konusudur. Bakanlıkların il müdürlükleri bu tür yerel yönetim kurumlarına örnek olarak verilebilir. Çünkü bakanlıklar adına illerde ve ilçelerde çeşitli kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi sağlamaktadır. İkincisi ise gerçek anlamda yerel yönetimi anlatır. Osmanlıca kökeniyle bu ilke vezaif (görev ayrılığı/yetki devri) olarak kullanılmıştır. Bu yönetim türünde, yönetsel organlar seçimle işbaşına gelir; yönetsel organların hukuksal, siyasal yetkileri vardır. Tüzel kişiliğe ve belirli bir özerkliğe sahiptirler. Diğer bir anlatımla, gerçek yerel yönetim, yerel halkın seçtiği organlarca yönetilmesidir” (Keleş, 2011: 21-22). Yerel Yönetiminin de türleri vardır bunlar: Siyasal Yerinden Yönetim, Yönetsel Yerinden Yönetim, Hizmet Yerinden Yönetim ve Yer Yönünden yerel yönetim olarak ayrılmaktadır (Çukurçayır, 2009: 39-41):

1. Siyasal Yerinden Yönetim: Batılı ülkelerinin çoğunda siyasal yerinden yönetim uygulaması vardır. Bu tür yerel yönetimlerin varlığında ülkelerin siyasal ve toplumsal geçmişi ve yapısı oldukça etkili olmuştur. Bu tür yerel yönetimler, federal sistemlerde var olan yerel yönetimlerdir.
2. Yönetsel Yerinden Yönetim: “Yetki genişliği” ilkesine göre kurulan birimlerin etkinlikleri anlatır. Merkezin taşrayla uyumunu ve sağlıklı etkileşimini sağlayan kuruluşlardır.
3. Hizmet Yerinden Yönetimi: Teknik özellikler gösteren kamu hizmetlerinin özelliği gereği belli bir kamu kuruluşunca yürütülmesidir. Örneğin; Üniversiteler, Ticaret Odaları, Trt gibi kamu tüzel kişilikleri vb.

4. Yer Yönünden Yerel Yönetim: Anayasamızın 127.maddesinde mahalli müşterek ihtiyaçları karşılamak üzere kurulan yerel yönetimler olarak tanımlanmışlardır. İl özel İdareleri, belediyeler ve köy yönetimleri bu tür yerel yönetimler kapsamına girer. Karar organlarını doğrudan halk seçer.

2.3.3.1. Türkiye Yerel Yönetimleri Tarihçesi

İlk yerel yönetim birimi, 1854 yılında, İstanbul’da, “Şehremaneti” adıyla kurulan belediye örgütüdür. Daha sonra, “hangi tarz ve biçimde” bir belediye örgütünün kurulması gerektiğine karar vermek amacıyla “İntizam-ı Şehir Komisyonu” kurulmuştur. Bu komisyonun önerileri doğrultusunda da İstanbul’un 14 belediye dairesine ayrılması; ancak bundan önce, örnek dairelerin kurulmasının uygun olduğu belirtilmiştir (Eryılmaz, 1992: 201-203); 1857 yılında ise Şehremaneti’ne bağlı olacak ve ilk olarak Galata ve Beyoğlu semtlerini kapsayacak şekilde, “Altıncı Belediye Dairesi” adında bir pilot bölge uygulamasına geçilmiştir. Bu belediyeye, “altıncı daire” ismi verilmesinin nedeni de Paris’in en gelişmiş semtlerinden birinin adı olmasıdır(Lewis, 2007: 392-393); Bu yapılar tamamen merkezi yönetime bağlı bir şube görevi görmüştür; hem de o dönemde İstanbul’da yaşayan çok sayıda gayrimüslimin tavsiyesi ile sadece kentsel sorunların çözümü amacıyla oluşturulmuştur. Bu nedenle ilk tecrübelerin yerel yönetim geleceğine uygun bir demokratik ve katılımcı olmadığı aşıkardır. 1876 tarihli ilk Osmanlı Anayasası olan Kanun-i Esasi’nin 112.maddesinde belediyelerin seçimle işbaşına gelen meclisler tarafından yönetileceği yazılmıştır. Ayrıca getirilen yenilikler ile yerel yönetimlerin “yetki genişliği” (tevs-i mezuniyet) ve “yerinden yönetim” (tefrik-i vezaif) ilkeleri temel alınarak yönetileceği belirtilmiştir (Ökmen ve Parlak, 2008: 120). 1856 yılında ilan edilen Islahat Fermanı’nın yönetsel kademelerde vatandaşların yönetime katılmasını öngören bazı maddelerin de etkisi ile yönetsel yapıda önemli değişiklikler olmuştur. 1877 yılında yürürlüğe giren “ Vilayetler Belediye Kanunu” ile taşradaki belediyelerin kurulması ve faaliyet göstermelerinin yolu açılmıştır. Bu kanun 1930 yılında oluşturulan Belediye Kanunu’na kadar uygulanmıştır.

“Tanzimat Dönemi’nde ilk kez oluşturulan diğer yerel yönetim birimleri ise günümüzdeki adıyla, “ il özel idareleri” ile “köy” ve “mahalle” yönetimleridir. Bu birimlerin kuruluşlarının temelinde 1864 yılında yayınlanan ‘Vilayet Nizamnamesi’ vardır”(Eryılmaz, 1997: 47); 1913 yılında çıkartılan “İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanunu Muvakkatı ile il düzeyinde örgütlenen bir yerel birimin (il özel yönetimi) varlığı resmen kabul edilmiştir . “Buna göre illere tüzel kişilik sağlanması söz konusu olmuştur “(Ünal, 2011: 243-244); 1921 Anayasası’nda (Teşkilat- Esasiye) yerel yönetimlere yönelik maddeler barınmaktadır. Özellikle 12.madde’de belirtildiği üzere, vilayetlere tüzel kişilik verilmesi ve bunların özerk bir şekilde hareket edebilmesine dönük maddeler önemlidir. Bu anayasada belediyelere yer verilmemekle birlikte, “nahiyelere de tüzel kişilik tanınarak, nahiye meclislerinin doğrudan halk tarafından seçilmesi öngörülmüştür” (Kuran, 1995: 568). Sonuç olarak Osmanlı Devleti’nin ilk yerel yönetim çabaları, vatandaşların katılma talepleri ile değil, merkezi yönetimin kentlerin sorunlarını çözmek amacıyla vatandaş ve yerel mebuslardan yardım talebi sonucu ortaya çıkmıştır. Ama ilk zamanlarda bireylerin yönetime katılması ya da kurumların yapısında demokratik bir yapılanma olmamıştır. Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulması ile birlikte yerel yönetimlere verilen önemin arttığını yasalarca çizilen sınırlardan görebilmekteyiz.

1924 Anayasası’nın 90. maddesine göre yerel yönetimlere tüzel kişilik verilmiş ve 91. Maddede de illerin “yetki genişliği” ve “görev ayrımı” ilkelerine göre yönetileceği prensibi vurgulanmıştır; 1924 yılında çıkan Köy Kanunu ile köy, “İlk kez bir tüzel kişi olarak “ kurulmuştur (Lewis, 2007: 389). Kanunun 12.maddesinde köylülerin mecburi görevleri olduğu belirtilmiş, böylece köy ahalisine yerel hizmetlere katılım fırsatı sunulmuştur. 1930 yılında çıkan 1580 sayılı Belediye Kanununu oluşturan beş temel ilke vardır bunlar (Tekeli, 2009: 56-60) :

1. Belediyeler arası eşitlik;
2. Belediyelerin faaliyetlerinde serbest bırakılması;
3. Belediyeler üzerinde güçlü bir merkezi yönetim denetimi;

4. Tek dereceli seçim ve halkın etkin denetimi(56.madde, meclis toplantılarındaki müzakerelere halkın katılımının sağlanması)
5. Belediyelerin hizmet alanının genişletilmesidir.

“1946-1960 yılları arasında, tek partili sisteme geçişle beraber, siyasal olduğu kadar, toplumsal ve yönetsel anlamda da değişiklikler olmuş; bu nedenle yerel yönetimler ve kent yönetimleri açısından da katılım kültürü açısından da gelişmelere denk gelinmiştir. 1961 yılında hazırlanan anayasa ile genel olarak “kalkınma-sosyal adalet-demokrasi” üçgeninde düzenlemelere gidilmek istenmiştir. Bu bakımdan yerel yönetimlerle alakalı düzenlemelerden en önemlisi, 1961 Anayasası ile getirilmiştir. Anayasanın 112.maddesi ile merkezi yönetim ve yerel yönetimlerin ayrı birer yönetsel birim olduğu hükmüne varılmıştır. 116. Maddesi ile de yerel yönetimlere görevleri ile orantılı gelir kaynakları tahsis edileceği öngörülmüştür; ayrıca yerel yönetim birimlerine, “seçilmiş organların organlık sıfatını kazanma ve kaybetmeleri” ile ilgili olarak “yargı yolu” açılmıştır. 1963 yılında çıkarılan 307 sayılı kanuna göre ise, belediye başkanlarının belediye meclisi tarafından değil, doğrudan halk tarafından ve merkezi yönetim onayı olmadan göreve gelmesinin önü açılmıştır(Ökmen ve Parlak, 2008:122). 1973 yılından itibaren ortaya çıkan koalisyon hükümetleri tarafından memurların yoğun şekilde politize edilmesi, bürokrasinin etkinliğini azaltmıştır (Göküş, 2010: 216-217); 1977 yılındaki seçimlere girmeden; Bu yıllarda “demokratik belediyecek” olarak adlandırabilecek bir belediyecilik yaklaşımı kendisini göstermiştir. Belediyelerin, “ demokratik, üretici, kaynak yatarıcı, toplumsak tüketimi örgütleyici, kural koyabilen, birlikçi bütünlükçü olması öngörülmüştür” (Tekeli, 1983: 10); Genel olarak bakıldığında 1960-1980 yılları arasında hem başında hem sonunda askeri darbelerin olduğu bir dönem olarak katılım kültürünün olumsuz etkilenmesini ortaya çıkarmıştır. Yerel yönetimlerin demokrasinin ve katılımın okulu olduğu düşünülürse doğrudan etkilenmiştir. Bu dönemde de yerel yönetimlerde, demokratik ve katılımcı unsurların ikinci plana atıldığı sonucuna ulaşabiliriz her ne kadar önemli adımlar da atılsa (Kocaoğlu, 2015: 179). 1982 Anayasası’na bakıldığında ise, vatandaşların yalnızca belli aralıklarla katılım sürecine dahil olmalarının yeterli görüldüğü, “pasif” bir katılım anlayışının izlerini görmek mümkündür (Özbudun, 2011: 67). Buradan

hareketle yerel demokrasi ve katılım kültürü açısından olumsuz bir içeriğe sahiptir. Yerel yönetimlerin üzerinde merkeziyetçi ve otoriter bir anlayışının izleri görülmeye ve vesayetçi uygulamalara zemin hazırlanmaya başlanmıştır. Öncelikle, belediye meclislere feshedilerek, belediye başkanları görevden alınmış; yerlerine kamu görevlileri atanmıştır (Görmez, 1997: 139).

Anayasal olarak 127. Madde yerel yönetimlerin yapısını ve işleyişini düzenlemiş; il, belediye ve köy halkının yerel ortak ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlü; “karar organları kanunda gösterilen seçmenler tarağından seçilen kamu tüzel kişiler” olarak tanımlanmıştır. Ayrıca yine 127.maddede, “idari vesayet” kavramı açıkça belirtilmiş ve uygulaması genişletilmiştir. Yerel yönetim organlarının ve üyeleri hakkında açılan soruşturmalarda İçişleri Bakanlığı tarafından görevden alınabilmeleri ve yerel yönetim birimlerinin kendi aralarında birlik kurabilmelerinin Bakanlar Kurulu’nın onayına tabi olması, vesayetçi ve merkeziyetçi anlayışının göstergelerinden olup, katılım kültürü bakımından olumsuz içeriğe sahip düzenlemeler olarak kabul edilebilir. 1984 yılında çıkarılan 3030 sayılı kanun ile “büyükşehir belediyeleri” kurulması, hukuki bir temele oturmuştur. Böyle bir düzenlemenin getirilmesinde rol oynayan önemli nedenler ise “etkinlik ve “katılım”dır. (Görmez, 1993: 22) ; 1988 yılında, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE), tarafından Kamu Yönetimi Araştırma Projesi (KAYA) hazırlanmış ve 1991 yılında sunulmuştur. Bu projeye göre yerel yönetimler düzeyinde, demokrasi ve katılım kültürünü gelişimine ilişkin bir takım görüş ve önerilerde bulunulmuştur (TODAİE, 1991). KAYA projesinden hareketle DPT tarafından 6. Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda (1990-1994) ise yerel yönetimler ile ilgili olarak, hizmetlerin yerinden yönetim ilkesine uygun bir şekilde ve daha da önemlisi, yerel hizmetler ile ilgili “karar alma”, “uygulama” ve “denetleme” sürecinin, yerel yönetimler ile yörede yaşayan hemşeriler arasında kurulacak iletişime dayalı olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir (DPT, 1989: 320); 1990lı yıllarda ise gündeme yavaş yavaş “hesap verebilirlik”, saydamlık”, “açıklık” gibi ilkeleri benimseyen “yönetişim” kavramı girmiştir. Bu dönemde Avrupa Birliği’nin yerel yönetimlere bakışı ve Türkiye’den beklentiler çerçevesinde Türkiye’de yerel yönetimlerin özerkliği ve katılım kültürü açısından büyük önem taşıyan bir belge

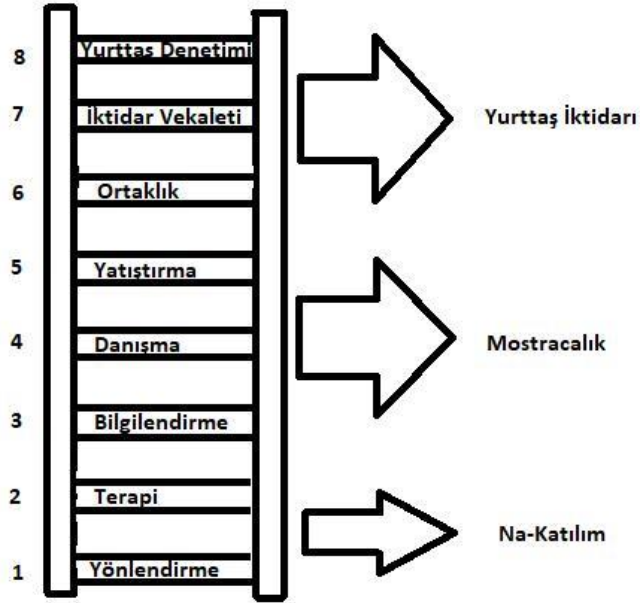
olan “Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı” imzalanmıştır. Türkiye’de Yerel Gündem 21 (1998) ve Habitat-II(1996) uygulamaları ilk kez bu dönemde kendini göstermiştir. Yerel Gündem 21, “yönetişim anlayışına dayalı bir demokrasi geliştirme projesi”dir. (Göymen, 2000: 11), Habitat –II de Yerel Gündem 1 ile ortak hedeflere sahiptir ve “yaşanabilirlik ile birlikte benimsenen “sürdürülebilirlik” ilkesinin (Tekeli, 1996: 70) hayata geçirilmesini öngörmüştür. "1980-2003 dönemi askeri darbenin gölgesinde başlamıştır ve özellikle yerel yönetimler açısından demokrasi ve katılım kültürünün gelişimine engel teşkil etmiştir. Ancak, devam eden yıllarda ekonomik gelişmelerle birlikte toplumsal, siyasal ve yönetsel kültürde değişiklikler meydana gelmiş; dışa açık ve yenilikçi girişimler neticesinde katılım kültüründe de olumlu değişimler gözlenmiştir. 1990’lı yıllar ile birlikte bir takım dış gelişmeler ve teknolojinin gelişmesinin de etkisiyle ortaya çıkan “küreselleşme”, “enformasyon toplumu” , “postmodernite gibi kavramlar, diğer kültürel algılama ve anlayışları etkilediği gibi katılım kültürünü de olumlu yönde etkilemiştir(Kocaoğlu, 2015: 189).

2.3.4 Yerel Yönetimler ve Demokrasi

Demokrasi ile yerel yönetimlerin ilişki içinde olmasının zemini komün yönetimlerinden almaktadır. Komünler içinde olduğu dönemde demokrasinin evi olarak görülmüşler ve o dönemin hükümetlerine karşı hep özgürlüğün, eşitliğin, katılımın ve kendi kendini yönetmenin örneğini oluşturmuşlardır. Bu komünler 11.yy’da ortaya çıkmış, 16. yy’da işlevlerini kaybetmeye başlamış 19.yy’da yerel yönetimlerle tekrar kullanıma çıkmaya başlamıştır. Bu birimlerin özellikle İngiltere gibi ülkelerde demokrasinin sağlanmasında pek çok önemli görevler yürüttüklerini söylenebilir (Görmez, 1997: 12-13). “John Stuart Mill (1997) , yerel yönetimleri demokrasinin eğitim mekânları olarak betimlemiş ve ona göre vergi vermekle sorumlu vatandaşların yönetimde söz sahibi olmaları gerekmektedir. Onlara her zaman için danışılmalı ve yapılanlar için bilgilendirmelerdir diyerek demokratik ve katılımcı bir mekanizmanın aslında bir vatandaş sorumluluğundan kaynaklandığı belirtmiştir. Demokrasiden bahsetmemiz için öncelikle katılım unsurunun gerçekleşmesi gerekmektedir. Yerel yönetimlerde demokratikleşme

abalarından ve argümanlardan söz etmek gerekirse öncelikle katılım boyutunu incelememiz gerekir.

Şekil 2.11. Arnstein Katılım Basamakları

Kaynak: Arnstein, 1969'dan aktaran; Bayraktar, 2014: 53

Şekil 2.11. da sekiz basamaktan oluşan katılım yelpazesi, üç temel bloktan oluşur. Yönlendirme ve Terapi basamaklarından oluşan ilk Na-katılım bloğu, geleneksel iktidar odaklarının kendi doğrularını vatandaşlara farklı biçimlerde onaylatan mekanizmaları içerir. Bu aşamada yurttaşların herhangi bir girdi sağlama durumu yoktur. Onlar yöneticilerin bilgilendirmelerini takip etmekten sorumlu, pasif bir kitledir. Arnstein'in “tokenism” adını verdiği ikinci bloğu Bayraktar “Mostracılık” olarak çevirmiş; mostra “bir malın sergisinde müşteriye bakan kısma konulan en kaliteli ürünlere verilen isim” olarak tanımlanmış, göstermelik kaliteyi simgeler. Bu anlamda mostracı katılım, vatandaşların bilgilendirilmesi ve aynı zamanda birtakım katkılar sağlamasını mümkün kılar

ama vatandaşların girdilerinin siyasi güç tarafından dikkate alınıp alınmayacağına bir garantisi yoktur. Çoğu zaman sadece göstermelik bir katılım süreci hayata geçirilir. Demokratik katkısı garantili olan katılım türlerine ancak son blokta ulaşabiliriz. Bu kattaki ortaklık, delege edilmiş iktidar ve yurttaş denetimi basamakları, yurttaş katılımının demokratik bir yönetime hizmet edebildiği düzeyleri işaret eder (Bayraktar, 2014: 54).

Ülkemizde katılım kavramını yasal zemine oturtan 5393 sayılı Belediye Kanununun 13. Maddesinde:

Herkes ikamet ettiği beldenin hemşerisidir. Hemşerilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur...Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler alınır.

Katılımın kurumsal bir yapıya bürünmesi açısından ise 76. Maddede “kent konseyleri” tanımlanmıştır:

Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşerilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır...Kent konseyinde oluşturulan görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilir. Kent konseyinin çalışma usûl ve esasları İçişleri Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.

Yerel yönetimlerde katılımının anayasal yollarla çizildiği sınırlarla birlikte İzci (2014: 33) Tablo 2.10’da görüldüğü üzere katılımın aşamalarını, katılımın yapıldığı mekânları, bu mekânlardaki katılımın niteliği ve hangi yollarla katılımın sağlandığını aktarmıştır:

Tablo 2.10. Yerel Yönetimlerde Katılım

Katılımın Aşamaları	Katılımın Alanları	Katılımın Niteliği	Katılımın Yolları
Gündem Belirleme Karar Alma Uygulama İzleme ve Denetleme Değerlendirme	Kent Vizyonu Kalkınma Planı Stratejik Plan Bütçe İçeriği İmar Planlaması Altyapı İnşası Yerel ekonomi ve istihdam Sosyal Hizmetler Çevre Koruma Kültür ve Sanat	Bilgi Vermek Şikayet, Talep Almak Danışmak Dahil Etmek Oylamaya Sunmak Denetleme İmkânı Vermek Veto Etme Hakkı Tanımak Yetki Vermek	Kent Konseyi: Kadın- Gençlik ve Engelli Meclisleri Yerel Kalkınma Platformu İhtisas ve İstişare Kuruları Mahalle Meclisleri Mahalle Toplantıları STK Platformu Referandum Anket İnternet ve Sosyal Medya

Kaynak: İzci, 2014: 33.

“Temsili demokrasinin bir aracı olarak farklı katılma yöntemleri uzun yıllardır kullanılmaktadır. Ancak son yıllarda, içselleştirilmiş olan bu katılma yöntemlerinin eksikliği, karşılıklı etkileşime dayanan, daha aktif bir katılım için gerekli olan yeni yöntemlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur bunlar; “oy verme”, “yerel referandum”,

“halka başvuru ve davet yöntemi”, “halkın vetosu”, “geri çağırma(recall), “halk toplantıları: mahalle forumları ve kent konseyleri”, “kent meclisleri”, “meclis toplantıları”, “hemşehri girişimleri ve toplumcu örgütlenme faaliyetleri”, “hemşehri danışma kurulları”, “hemşehri panelleri, hemşehri jürileri ve odak gruplar”, “yuvarlak masa toplantıları”, “bireysel başvurular ve dilekçe”, “gönüllü katılım”, “ kamuoyu yoklamaları ve kamusal anketler”, “yerel ombudsman ve arabuluculuk”, “ bilişim teknolojileri ve kullanımı: telefon ve internet” olarak çeşitli katılma yolları vardır”(Kocaoğlu, 2015: 74-96).

Yerel yönetimlerde katılımcılık açısından teorik olarak temas edilen noktalarda pratik olarak yaşanan bazı sorunlar da vardır Şen’e(2014: 71) göre:

- Katılımcılığın temsiliyeti sağlaması ve sosyal bütünleşme ve sosyal adaleti sağlamada önemli bir yaklaşım olarak kabul edilmesi için yoğun çabalara gerek duyulmaktadır.
- Katılımcı süreçlerin beklenen nitelikte olmaması ve özellikle çözüm üretmede beklentiden daha kısıtlı yol alınması da yine katılımcılığın önemli açıklarından biri olarak gözlenmektedir.
- Koordinasyon eksikliği, katılımcı planlama süreçlerinin sistematik ve sürekli olmayan yapısı, yerel karar verme mekanizmalarının sınırlı bir kesimin elinde olması;
- Hesap verebilirlik, şeffaflık, beklentileri karşılayan hizmet sunum anlayışı ile ilgili yapısal sorunlar, vatandaşın katılımcılığın önemi konusunda farkındalığın olmaması, bunun sonucunda da süreci yeterince sahiplenmemesi;
- Yerel yönetimlerin personel ve kaynak yönetimi konusundaki sorunları, çok paydaşlı süreçlerin yönetimi, merkezi hükümetle görüşmelerde gerekli olan politika yapma becerileri ve teknik bilgi/uzmanlık ve kalkınma süreçlerinin

planlanması ve uygulanması alanındaki sorunları da katılımcı süreçlerin etkin olmasının önündeki bir diğer engelleyici faktördür.

Yerel yönetimler açısından katılımın demokratikleşme açısından önemine değinirsek sonuç olarak; Özellikle müzakereci demokrasinin uygulanması açısından önemli hususlar, “ geniş halk katılımının varlığı”, “kamusal tartışma ve sorunlardan haberdar olma” , “bir yargıya ulaşmak için müzakereler yapma”, “müzakerede güç ve iktidar ilişkilerinden bağımsız olarak her birey için eşit koşullar oluşturma” ve “müzakere edilen konuda konsensüse ya da güvenilir bir takım sonuçlara/yargılara ulaşma”dır. (Coşkun, 2007: 48).

Seçimle iş başına gelmiş bir yerel yönetim başkanının ya da ekibinin yerelde başarılı bir katılımcı demokrasi pratiğini geliştirebilmesi için; Önce yereli ve iç dinamiği tanınması gerekir, yerellikte sivil toplum kuruluşlarının ve yönetim anlayışının gelişmiş bulunması gerekir. Vatandaşların taleplerinin fazlalığına imkân veren ve bunun gerçekleşmesinin yollarını açan bir demokrasi anlayışı, vatandaşlara mini kamu alanları oluşturarak bu alanda ortak paydada bulunduğu konularda topluma hizmet etme, başka bir ifadeyle kamu malı ve hizmeti üretme yollarını açmıştır. Bu küçük kamu alanlarında güç demokratik olarak üretilir (Tekeli, 2014: 45-47). Bugün dünyanın temel aldığı demokratik yerel yönetim modeli Yunan ve Roma örnekleri üzerine kurulmuştur. Bu kurum ve kurallarıyla 18. ve 19. Yüzyıllarda ortaya çıkmış ve diğer coğrafyaları etkileme başarısı göstermiştir. “Örneğin İngiltere’de bugünkü yerel yönetimlerin oluşumu 1707’den başlarken Osmanlı’da 1839 Tanzimat Fermanı’yla başlamıştır” (Çukurçayır, 2009: 41). Yeni toplumsal işbölümü çerçevesinde tek aktörün (devletin) baskınlığını aramak yerine yerel, ulusal, uluslararası ölçekte yeni aktörlerin devreye sokulması önem kazanmaktadır. “Yeni ilişkiler içerisinde demokratiklik, açıklık, hesap verebilme, çoğulculuk, kararların ve hizmetlerin mümkün olan en alt düzeyde üretilmesi (subsidiartiy) öne çıkmaktadır”. Bütün bu önemli noktalar, devletin vatandaşa en yakın birimi olan yerel yönetimlerin, etkin birer

aktör olabilmeleri için kendilerinin değişimleri gerekliliğine işaret etmektedir (Göymen, 2000: 9).

Artan iletişim olanakları, bilginin vatandaşa yoğun ve sık ulaşması sonucu, bireyin siyasal ve yönetsel alana ilgisi artmaktadır. Özellikle yerel alanda, kurumsal katılım fırsatlarının oldukça az olmasına rağmen, halkın yerel yönetim etkinliklerini daha bir ilgiyle takip ettiği ve etkileme yolları araştırdığı gözlenmektedir. Yerel düzeyde, vatandaşın yöneticilerle karşılıklı etkileşimin daha kolay ve geniş yelpazede olması, “nüfusun göreceli homojenliği ve yerel sorunların da topluluğun çoğu için aynı anlamı taşıması, yerel siyaset açısından katılımcı bir yapılanmayı kolaylaştırıcı etkenlerdir” (United Nations, 1971: 31-33).

Yerel yönetimler, demokratik toplum hayatının oluşması için merkezi devlet iktidarını sınırlandıran, katılım ve temsilin en iyi gerçekleştiği kurumlar olarak kabul edilmektedir. Yerel yönetimler, insanın özgürleştirilmesinde, kurumların demokratik yönetime yatkınlığı ile demokrasinin yaşanabilmesinde ve insanların demokratik eğitim kazanması hususlarında birincil öneme sahip kuruluşlardır (Çitçi, 1996: 5-6). Yerel yönetimlerin katılma, etkinlik, demokrasi, özgürlük gibi pek çok değerle anılması ve çoğunluk kuralı, azınlık hakları, siyasal eşitlik, düzenli seçimler gibi temel ilkeleri bünyesinde barındırmasından dolayı bu birimler, “yerel demokrasi” birimleri olarak adlandırılmıştır (Görmez, 1997: 62-69; Ökmen ve Parlak, 2008: 39). Yerel demokrasiyi, “halkı doğrudan ilgilendiren, günlük hayatında önemli yer tutan gerçek ve somut sorunların gündemi belirlediği, tartışılıp karara bağlandığı ve uygulamaya konulduğu bir küçük ölçekli dünyadır şeklinde tanımlama mümkündür” (Yıldırım, 1993: 90). Görün’e (2006: 163) göre, gerçek yerel demokrasiyi mümkün kılmak, katılımcı, çoğulcu bir yerel demokrasi için yerel kamusal alanın merkezi yönetimin etki alanından öncelikle kurtarılması gerektir. Demokratik süreçler, demokrasiyi “kamu” yaratan bir süreç olarak algılar. Demokratik süreçler, vatandaşların özel yararını değil, kamunun ortak yararını tartışmaya yöneliktir. “Katılımcı/müzakereci demokrasi, devlete göre yerel yönetimler

aracılığı ile daha rahat gerçekleşmektedir” (Kaypak, 2012: 175). Yerel demokrasinin güçlenmesi için yerel kamu alanının oluşmasının sağlanması gerekmektedir (Tekeli, 2014: 41). Bu bakımdan ilgili kamusal alanların ilkelerini özellikle katılım kanalı çerçevesinde demokratik bir yerel yönetim yaratacağı öngörülebilir.

Yerel yönetimlere demokratik nitelik taşıyan unsurları toplarsak: (Pustu, 2005: 129-130):

- Yerel yönetim süreçlerine halkın katılımının sağlanması: Katılıma sadece seçim kavramı üzerinden sınırlandırmalıyız. Vatandaş katılımı, çoğunluk ilkesi ve seçmene karşı hesap verme sorumluluğu demokratik yerel yönetimin minimum gerekleridir.
- Karar alma ve alınan kararları yürütebilme yetkisi: Yerel yönetimler ilgili anayasada belirtilen kamu tüzel kişiliği olan özerk kuruluşlar olarak karar organları seçimle işbaşına gelir. Bu karar organlarının bağımsız karar alma yetkilerinin olması gerekir. Görmez(1997:71) karar alma sürecine halkın katılımın sağlanmasını zorunlu ilke olarak görmektedir.
- Yetki ve kaynak sahibi olma: Anayasanın 116. Maddesi ile de yerel yönetimlere görevleri ile doğru orantılı gelir kaynakları tahsis edileceği öngörülmüştür; Anayasanın 127. Maddesinde yerel yönetimler tanımlanırken kullanılan “mahalli müşterek ihtiyaçlarını” gideren birimler olarak tanımlanan yerel yönetimlerin bu ihtiyaçları karşılaması için yetki ve kaynak sahibi olması gerekir (Görmez, 1997: 72).
- Yönetimsel açıklık: Özellikle yönetim ilkelerinin demokratik yerel yönetim açısından temel unsur olduğu günümüzde vatandaşların aynı zamanda müşteri ve yurttaş bilinciyle vergi verdiği birimleri denetlemesi ve bilgi edinme hakkını kullanmasıyla yerel yönetimler yönetimsel olarak açık olmak durumdadır.

Demokratik katılım, 20.yüzyılın sonlarına doğru gelişen sanayi ötesi yapılanma ve bilgi teknolojilerindeki gelişmelerle birlikte şekil değiştirerek “dijital demokrasi” ve “yönetişim” sürecine girmiştir. Yerel yönetimlerin, demokratik gelişimin ve vatandaş katılımının ilk ve en uygun basamağı olarak tanımlanmasında en önemli unsur demokratik katılımıdır (Kocaoğlu, 2015: 32).

2.3.4.1. Yönetişim

“Yönetişim” kavramının ekonomi, siyaset ve sosyal bilimler alanında hızla yaygınlaşan bir kullanıma sahip olması yeni bir olgudur. Kelime olarak kökleri 13. Yy. Fransızcasına dayanan yönetim, ilk defa 1970’lerde Chicago Okulu’nda, şirket işletmesinde yönetim kurullarının merkezi gücünü hissedarlar lehine dengelemek ve işletmeye daha etkin katılımlarını sağlamak, işletmeyi daha şeffaf ve hesap verebilir hale getirmek için bir kavram olarak ortaya çıkmıştır (Uçkan, 2003: 5). Yönetişim sosyal bilimlerde ilk kez, 1989 tarihinde Dünya Bankası tarafından yayımlanan bir raporda, “good governance” (iyi yönetim) başlığı altında kullanılmıştır ve genel olarak yönetim literatürü ile paralellik göstermektedir. “İyi yönetim anlayışı, hemşerilerin birbirleri ve yönetim kademeleri ile yatay iletişimde bulunmalarını; ulusların kaynaklarının büyümek amacıyla kullanılmasını; teknolojik gelişmelerin yönetsel süreçlere daha fazla dahil edilmesini; yönetim mekanizmalarının da şeffaf, hesap verebilir, halkın talep ve beklentileri ile hukukun üstünlüğüne duyarlı olarak faaliyet göstermesini öngörür” (World Bank, 1989).

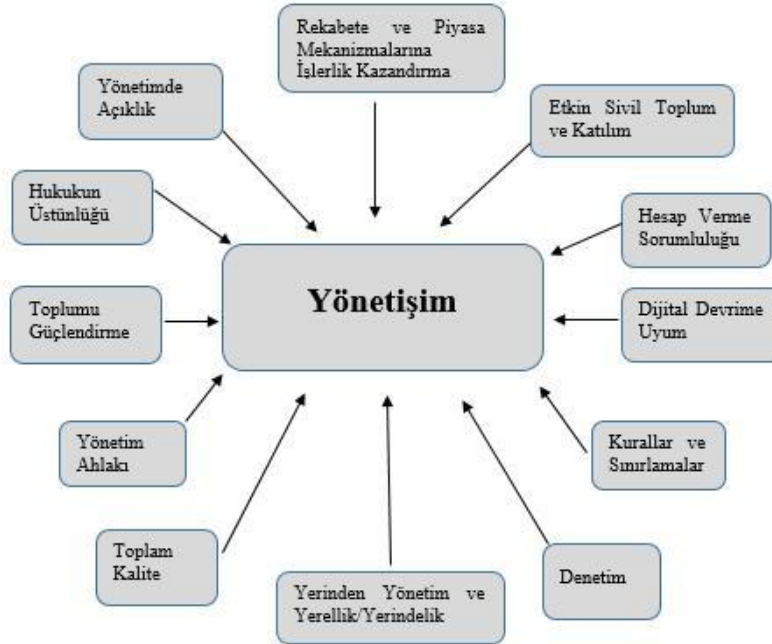
Avrupa Birliği de 2001 yılında, “Beyaz Kitap” ismiyle hazırladığı çalışmada kendi yönetim anlayışını raporlamıştır. Buna göre yönetişimin beş ilkesi vardır ve yönetim anlayışı, bu ilkeler etrafında şekillenmektedir:

1. Kurumların daha açık bir işleyişe sahip olması anlamına gelen *açıklık*;

2. Politika oluşturma ve uygulamaya ilişkin her aşamada ilgili kesimlerin aktif katılım ve desteği anlamına gelen *katılım*;
3. Yasama ve yürütmedeki işleyişi yönelik her aşamadaki rollerin netleştirilmesi anlamına gelen *hesap verebilirlik*;
4. Politikaların amaçlara en etkin şekilde ve zamanda sunulması anlamına gelen *etkinlik*;
5. Hazırlanan politikalar ile uygulamaya dönük eylemlerin uyumlu ve kolay anlaşılabilir olması anlamına gelen *uyum*;

Yönetişim ilkeleri olarak sunulan yukarıdaki maddelere ek olarak *orantılılık* ve *yerellik* (subsidiarity) de söz konusu ilkelerin hayata geçirilmesinde dikkate alınması gereken kavramlar olarak kabul görmüştür (Commission of the European Communities 2001: 10-11). Yönetişim kavramının gelişmesini etkileyen ilkeleri tek bir şablon halinde Şekil 2.12’de Can Aktan aktarmıştır:

Şekil 2.12. Yönetişimi Geliştiren İlkeler

Kaynak: Aktan 2002, <http://www.canaktan.org/politika/yonetisim/ozellikler.htm>(03.03.2018).

“Yönetişim ile “tek özneli, merkezi, hiyerarşik bir yapılanma çerçevesinde araçsal rasyonelliği ön plana alan”, tüm kaynakları ve yetkileri kendisinde toplayarak üreten yönetimden vageçilerek; “desantralize ağlar içerisinde, iletişimsel rasyonelliği öne çıkartan”; yerel yönetim birimleri başta olmak üzere, farklı pek çok aktörün yönetsel sürece dahil olduğu ve her şeyden önemlisi, söz konusu aktörler “yapabilir kılan, yönlendiren” bir yönetsel anlayışa geçişin sağlanması amaçlanmaktadır (Tekeli, 1996: 6). Yalnızca hak talep eden vatandaşlık anlayışı yerine, sorumluluklarının farkında olan aktif bir yurttaşlık kavramını ön plana çıkarır; vatandaş sadece yönetilen değil, yönetim kademesinde söz sahibi olarak “paydaş”tır, Göymen (2003: 72-73), yönetimle alakalı olarak yönetici kademesinin her istediğini yapamayacağı bir sınırlandırma çizdiğini söylemektedir. “Başkanlarına danışmadan en iyisini ben bilirim, ben yaptım oldu, belediye başkanlarımızın, belediye meclis üyelerimiz, il genel meclis üyelerimizin diyememeleri anlamına geliyor. Ciddi kısıtlar getiriyor onu bilmemiz de yarar var” (Göymen, 2003: 72-73). Aynı zamanda yerel yönetimlerin “faaliyetlerine meşruiyet kazandırıp, temsili demokrasinin eksiklerini, bir ölçüde, giderebilir” (Göymen, 2010: 92).

Klasik yönetim anlayışı, siyasal güç ve vatandaş ilişkilerini açıklamada, değişen uluslararası ilişkilerin de etkisiyle yetersiz kalmaktadır. Bu yetersizliğin ve sınırlılığın getirmiş olduğu sığılığı ortadan kaldırmak amacıyla, yönetim kavramı geliştirilerek, devletin/yönetimin ilişki kurduğu ulusal özel sektör ve uluslararası özel ve kamusal örgütler de göz önüne alınarak yeni bir kavramsal çerçeve oluşturulmuştur” (Çukurçayır, 2009: 51). Göymen(2010: 131) ‘in klasik yönetim ile yönetim tabanlı yerel yönetimini karşılaştırmasını Tablo 2.11.’de görülmektedir:

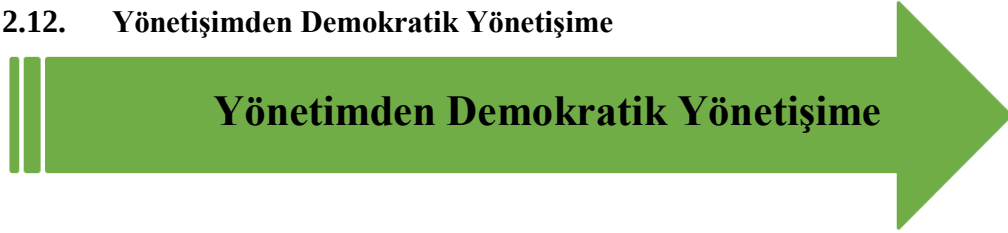
Tablo 2.11. Yönetişim Tabanlı Yerel Yönetim ile Klasik Yerel Yönetim Karşılaştırması

Klasik Yerel Yönetim	Yerel Yönetişim
Devlet odaklı	Toplum odaklı
Yönetim katmanları arasında hiyerarşik ilişki	Eşitlerarası, paydaşlar arasında gönüllülük esasına dayalı işbirliği
Emir kumanda zinciri, buyurma itaat etmek ilişkisi	Birlikte karar oluşturma, demokratik katılım, proje demokrasisi
Merkeziyetçi	Yerinden yönetimci
Bizzat kendi yapan, doğrudan üreten	Başkalarını (paydaşları) yapabilir kılan, onlara yönlendirici destek veren
Genel kuralcı/ tek tipçi	Farklılıklara, yerel önceliklere duyarlı
Gizlilik eğilimli, sınırlı bilgi paylaşma	Saydam, bilgiyi erişebilir kılan
Genel üretim ve hizmet standartlarını katı, tepeden indirmeci belirleyen	Hizmet tüketicisinin ve yurttaşın tercih ve önceliklerine duyarlı
Şekilci ve genel denetim	Çok-yönlü yerel hesap verebilirlik

Kaynak: Göymen 2010: 131.

Yerel yönetim, çeşitli katılımcı yöntemlerle ilgili aktörleri sürece katmayı ve planlamayı, karar verme süreçlerinde hesap verebilirliği ön planda tutan bir yerel planlama ve yerelde siyaset üretmenin yanında; karar vermeyi ve ortak akıl ile alınan politika ve planları uygulaması ve kaynak kullanımının da vatandaşın hesap sorabilmesi olarak yerel hesap verebilirliği kapsamaktadır (Şen, 2014:70). Uzlaşma ve diyalog kavramlarının hakim olduğu yönetişimi öncelikle halkın özgür iradesi ile seçim yapmasını ve onlara yönetme hakkı vermesini; ardından yöneticilerle etkileşim halinde bulunarak kamusal kararlara katılmasını ve son olarak da onların denetlenmesi öngörmektedir (Aktan, 2003: 18). Yönetişim niteliklerinin doğal bir sonucu ve süreci olarak gerek kamu kurumları gerek vatandaşları daha demokratik davranmaya itmektir. Buradan hareketle yönetişimin kendisi için demokratikleştirici etkisinden dolayı Toksöz (2008:16) demokrasinin gelişiminin iyi yönetimden sonraki basamağını “demokratik yönetişim” olarak görmüştür ve bu süreci Tablo 2.12’de şöyle aktarılmıştır:

Tablo 2.12. Yönetişimden Demokratik Yönetişime

Demokrasinin Gelişimi	Doğrudan Demokrasi (Atina Demokrasisi)	Temsili Demokrasi	İyi Yönetişim	Demokratik Yönetişim
Yetkinin Dayanağı	Toprak Halk	Seçim	Katılım	Uzlaşma
Hak	Doğrudan	Oylama	Katılım	İletişim/Bilgi Paylaşımı

Yetki	Halkın	Seçilmiş Temsilcilerin (Tam Yetki)	Saydam	Paylaşılmış
Birey	Etkin(Tam anlamıyla)	Edilgin	Etkin(Kurumlar Aracılığıyla)	Etkin(Müzakere Yoluyla)
Çatışma	Çözülür	Sürdürülür	Görüşülür	Dönüştürülür
Sorun Tanımı	Vatandaşa	Vatandaşın Dışında	Ortak	
Karar Alma	Basit Çoğunluk	Seçilmiş Münhasır	Çıkar Grupları Tarafından Etkilenerek	Anlaşa, Razi Etmek, Oybirliği Sağlama Yoluyla
Temsil	Bireysel	Siyasi Gruplar	Paydaşlar	
Bilgi Paylaşımı	Yeterli	Sınırlı	Gelişmiş	Tam
Katılım	Doğal	Çevresel	Kapsayıcı	Dönüştürücü/Uzlaştırıcı
İletişim	Açık	Tek Yönlü	İyileştirilmiş Tek Yönlü	Çok Yönlü
Uygulama	Halk Tarafından	Kurumlar Tarafından	İyileştirilmiş Tek Yönlü	Çok Yönlü

Kaynak: Toksöz, 2008: 16-17.

Yönetişim kavramına yöneltilen ciddi ve yaygın eleştirilerde vardır. Genel itibariyle eleştiriler bu kavramın “yeni sağ” politikaların bir mahsulü olduğu; temel fonksiyonunun gelişmekte ve üçüncü dünya ülkelerine önerilen neo-liberal ‘reçetelerin başarısızlıklarını örtmek olduğu; kavramın kaynaklandığı “Dünya Bankasının temel amacının, Üçüncü

Dünya ülkelerinin aldıkları borçları geri ödeyebilmelerine olanak sağlayan iyileştirmeler yapmakla sınırlı olduğu iddia edilmiştir” (Göymen, 2000: 7).

2.3.4.2. Yerel Yönetimler ve Teknoloji Kullanımı

Merkezi yönetimin yeni kamu yönetimi anlayışı ve yönetim ilkeleri çerçevesinde internet tabanlı bir iletişimin bürokrasiyi azaltmasının yanında pasif yurttaşın aktif konuma geleceğini öngörmüştür. Yurttaşlara en yakın birimler olarak aynı zamanda demokrasinin okulu olduğu varsayılan yerel yönetimlerin “yurttaş odaklı yönetim” için özellikle sosyal bir ağ (network) ile sorunların üstesinden gelmeyi strateji olarak benimsemiştir. Bilişim teknolojileri ve özellikle internet yurttaş odaklı bir yönetim başarılması için temel araçlardan birisi durumdadır. “Sanal ortam ve bilgisayar otomasyonları, gerekli personel ve iş süreçleriyle desteklenen bütüncül bir süreçte *yurttaş odaklı yerel yönetime* hizmet edecek önemli bir altyapıyı sunmaktadırlar” (Çukurçayır, 2003: 77).

Yerel yönetimlerde vatandaşlar ile iletişime geçmenin en basit ve teknolojik aynı zamanda işlevsel olarak kullanımı daha kolay olan bir katılma aracı olarak görülen “telefon” yerel halkın şikayet, taleplerini iletmesi veya yönetimin bazı konularda halka enformasyon vermesinde kullanılan katılım ve denetleme aracıdır. Mobil telefonların hayatımıza girmesiyle, teknolojinin ulaşılabilir olmasıyla her geçen gün ucuzlayan iletişim erişimiyle özellikle internet tabanlı iletişim uygulamalarıyla bu konuda önemli eksiklikler tamamlanmıştır. “Nitekim, Türkiye’de belediyeler başta olmak üzere yerel yönetim birimlerinin pek çoğunda bir katılma yöntemi olarak telefon kullanılmaktadır” (Kocaoğlu, 2015: 96). Bilgi iletişim teknolojileri ve internetin yaygın olarak kullanılması ile birlikte bu alanda çeşitli katılma yöntemleri de geliştirilmiştir. Çeşitli ülkelerde, bilgi teknolojileri kullanımı kapsamında uygulanan bu yöntemlerden bazıları ise şunlardır (Uçkan, 2003: 39-40):

E-Oylama: Hemşerilerin farklı boyutlarda (yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası) pek çok farklı konuda evlerinden internete bağlanarak oy kullanabilmeleri imkan sağlayan bir katılma yöntemidir.

Çevrimiçi chat ortamları: Hemşerilerin ulusal ve yerel düzeyde seçilmiş temsilcileri ile etkileşime geçebildikleri sanal ortamlardır.

Toplantıların çevrimiçi takibi: Görsel ve işitsel yayın yapılması yoluyla yerel ve merkezi düzeyde gerçekleştirilen toplantıların izlenmesi ve takibini mümkün kılan bir yöntemdir.

Toplantılara çevrimiçi katılım: Yukarıda belirtilen toplantılara, özellikle yerel yönetim düzeyinde eş zamanlı olarak katılım gösterilmesi ve görüş bildirmesi amacıyla düzenlenen sistemlerdir.

Çevrimiçi tartışma ortamları: Hemşehrilerin çeşitli kamu politikaları ile ilgili tartışıp görüş bildirebildikleri forum sistemleridir.

Çevrimiçi protesto ve imza kampanyaları: Farklı kamusal konularda, çeşitli görüşlerin örgütlenip hükümetler üzerinde baskı oluşturabildikleri elektronik ortamlardır.

Bilgi teknolojilerin daha açık ve etkin bir yönetim sistemi yaratmak amacıyla bilgilenme ve katılım kanallarını çoğaltmak için yerel yönetim düzeyinde kullanılması yerel halkın olumlu tepkileri ile karşılanabilir. Vatandaşların yerel yönetim hizmetlerinden faydalanmak ve işlerini halletmek için belediye kapısına gitmek zorunda kalmadığı bir sisteme doğru hızla ilerlenmektedir. Konunun yaygınlaşması ile ilgili çabaları bilinen, e-devlet teknolojiler internet sitesinde slogan olarak “Sıraya Değil İnternete Giriniz” denilerek, yöntemin kolaylıklarının anlaşılmasına çalışılmaktadır (Henden, 2005: 5). Yerel yönetimler, kitle iletişim aracı olarak web 2.0 ile beraber yeni bir demokratik alan oluşturan sosyal medya mecrasında halka en yakın birim olarak günümüzde bulunmakta ve aktif kullanılmaktadır. Türkiye’de ilk kez Van Depremi ile beraber Kadıköy Belediye’si sosyal medya birimini aktif ederek twitter aracılığıyla etkileşime girmiştir. Yerel

yönetimlerinin bugünden itibaren sosyal medya mecrasını halka iletişime geçirilen bir alan olarak görmesi vatandaşların bu mecra üzerinden çok daha rahat iletişime geçip yönetimde söz sahibi olduğunu hissetmesi hem kendini vatandaş sorumluluğu ile katılıma hem de vergilerinin hesabını sorarak bir müşteri anlayışına bürünmüştür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM VE BULGULAR

Bu bölümde öncelikle araştırmanın amacı ve önemi belirtilmiş ve araştırmanın bulgularını ortaya çıkarmaya yardımcı olan veri toplama yöntemi detayları ile açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Çalışmanın konusu, yerel yönetimlerin sosyal medya (twitter) kullanıcısı olan öznelerin (vatandaşların) attıkları tweetler yoluyla karşılaştıkları kamusal alanda bu tweetlerin yerel yönetimler tarafından ivedilikle cevaplanarak öznelerin sorunlarının çözülmesi/çözülmemesi; talep ve arzuların karşılanması/karşılanamaması yoluyla müzakereci demokrasinin inşa edilmesindeki diyalojik ilişkisi Kadıköy Belediye'si örneği ile somutlaştırılacaktır. Çalışmanın birbiriyle ilişkili iki amacı bulunmaktadır. Bunlardan ilki yerel yönetimlerin müzakereci demokrasinin oluşmasında katkısı olup olmadığını açıklamak ve ikinci olarak da; müzakereci demokrasi yolu ile vatandaşlık bilincinin oluşturulmasında Kadıköy Belediyesi'nin sosyal medyanın yatay iletişimi kolaylaştırmasından yola çıkarak diğer belediyeler için rol-model olabileceği iddiasını tartışmaktır. Hesse-Biber araştırma sorularının oluşturulmasına etkileşimli alternatif bir yol çizmiştir: "1- Araştırma sorularının hazırlanması, 2-Yöntemlerin uygulanması, 3- Veri analizi ve yorumlama, 4- Yeni araştırma soruları kümesi, 5- Yöntemlerin uygulanması, 6- Veri analizi ve yorumlama" (Hesse-Biber, 2010: 46). Buradan hareketle Müzakereci demokrasinin sosyal medya vasıtasıyla (Twitter) kurum ve vatandaşın aktif katılımıyla sonuçlardan ziyade süreçlere önem vererek kamu yararı gütmesi amacıyla yaratılacağı düşünülen kamusal alan ile ilişkilendirilerek inşa edilen araştırma soruları aşağıda olduğu gibidir.

1. Türkiye’de yerel yönetimlerde müzakereci demokrasinin inşa edilmesinde sosyal medyanın (twitter) rolü nedir?

2. Demokratik toplumların en görünür örneği olan yerel yönetimler, vatandaşların kendi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, ekonomik, sosyal, kültürel zenginliğe ve refaha ilişkin yerel hizmetleri genel yetkiyle kendi sorumluluğu doğrultusunda yerine getirmesinde sosyal medya nın işlevsel rolü nedir?

3. Müzakereci demokrasinin en temel özelliği işleyişinde açıklığı, şeffaflığı, çoğulcu ve katılımcı ilkeyi benimserken; sosyal medyanın yeni bir kamusal alan yaratmasından faydalanarak vatandaşlar ile kurumlar arasında vatandaşlar ile vatandaşlar arasında evrensel bir doğru (ortak akıl) yaratabilir mi?

3.2. Veri Toplama Yöntemi

Creswell (2013: 146–150) bir fenomenoloji araştırmasında veri toplama döngüsünü şu şekilde tanımlıyor. Öncelikle fenomeni deneyimlemiş birden fazla kişinin varlığı ve bu bireylerin tespit edilmesi gereklidir. Bu tespit yapılırken kriter temelli örneklem oluşturulması gerekir. Bireylerin deneyimlerine dayanak alınarak örneklemelerden elde edilen veriler, bilgisayar destekli bir nitel veri analizi programı çözümlenir. Bu çalışmada araştırmanın konu bölümünde tanımlanan temel soruna yanıt verebilmek için ihtiyaç duyulan veriler öncelikle sosyal medya (twitter) yoluyla manuel seçim ile elde edilmiş; araştırmanın örnekleme: Kadıköy Belediye Başkanı ve Kadıköy Belediye’si Sosyal Medya Birim Sorumlusu ile görüşme yapılmıştır. Kadıköy Belediye Başkanı ile daha genel sorular üzerinden bir görüşme sağlanmış ve yaklaşık on beş dakika görüşülmüştür. Sosyal Medya Birim Sorumlusu Ulaş Bey ile ise daha geniş kapsamlı konuyu irdeleyecek seviyede on iki soru ile beraber yaklaşık elli dakika süren bir görüşme yapılmıştır. Projenin kavramsal çerçevesini oluşturan müzakereci demokrasinin baş aktörü olan vatandaş katılımının önemi nedeniyle de

Kadıköy’de ikamet eden on altı özne (vatandaş) ile görüşme yapılmıştır. Bu verilerin yanında internet haberleri web collector verisi olarak toplanan verilerde eklenmiştir.

3.3. Yöntem

İlk adım olarak; Twitter üzerinden toplanan verilerin niteliksel analizi ve sonra buradaki verilerin içerik analizi yapılmıştır. İlgili veriler Müzakereci Demokrasi için yeterli ölçüt sunmadığı için ise; ikinci adım olarak da Belediye ve vatandaşla yarı yapılandırılmış sorularla derinlemesine görüşmeler yapıldı ve elde edilen veriler eleştirel söylem analizi çözümlenmiştir.

“Nitel veri analizi, gözlem ve görüşme gibi veri toplama yöntem ve teknikleri ile elde edilen verilerin düzenlendiği, kategorilere ayrıldığı, temaların keşfedildiği ve sonuçta tüm bu sürecin rapora aktarıldığı bir etkinlikler toplamıdır. Nitel veri analizinde temel amaç, sosyal gerçekliğin içerisinde gizil bir biçimde bekleyen bilginin gün yüzüne çıkartılmasıdır “ (Özdemir, 2010: 1). Nitel araştırmalar, neden sonuç ilişkisi kurmaktan uzak, sayısal veri ve istatistiklerden çok az yararlanarak çoğunlukla sözlü ve nitel analizlere yönelmiştir. Olayları, kendi doğal ortamında ve bütünlük şeklinde inceler. Neuman’ın da vurguladığı gibi “Sorunları, içerisinde oluşup geliştiği değerler sisteminden yalıtarak analiz etmez, durumlara egemen olan ilişkiler ağını kendi doğal ortamında yorumlamaya veya bunların anlamlarını ortaya çıkarmaya çalışır.” (Neuman, 2012:224).

Söylem analizi, söylemi esas almakta ve günlük cümlelerin veya metinlerin söylenme bağlamında incelenmesine dayanmaktadır. Postmodernizmin bir ürünü olan söylem analizi sosyal psikoloji ve simge bilim (semiotics) ekseninde gelişmiştir. Bu araştırmada da derinlemesine yarı yapılandırılmış görüşmeler söylem veya araştırma metodunun arkasındaki ontolojik ve epistemolojik çıkarımlara ulaşmayı sağlayan bir araştırma yöntemi olarak kullanılmıştır.

Nitel araştırma tekniği olan eleştirel söylem analizi; toplumsal sorunlar üzerine çalışmak için disiplinlerarası ve çokdisiplinli bir çalışma gerektiren; sosyal-biliş, siyaset ve kültür dahil olmak üzere söylem ve toplum arasındaki ilişkiye odaklanır. Tarihsel ve sistematik olarak, insan bilimleri ve sosyal bilimler alanındaki geniş çaplı eleştirel çalışmaların bir parçasıdır (Sosyoloji, Psikoloji, Kitle İletişim Araştırmaları, Hukuk, Edebiyat, Siyaset Bilimi).

Elde edilen veriler nitel araştırma teknikleri kullanılarak analiz edildi. İlk olarak, örneklem grubundaki tweetlerin görselleri MAXQDA yazılımına yüklendikten sonra frekans analizi sonucunda belirlenen kodlarla içerik analizi yapılmıştır. MAXQDA nitel ve karma metotlar için analiz imkanı sağlayan profesyonel bir yazılımdır. 1989 yılında geliştirilmeye başlanan program yazılı ve görsel materyali incelemek için imkan sunmaktadır. Yazılımın tercih edilme sebebi özellikle yazılı materyal için sağladığı çoklu arama ve kodlama sistemidir.

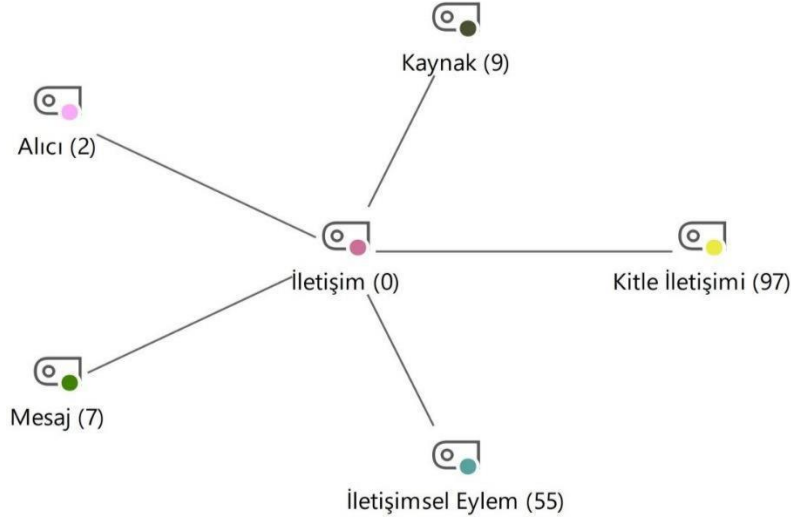
İçerik analizine ek olarak nitel araştırma türü olan eleştirel söylem analizi ile örneklem grubundaki derinlemesine yarı yapılandırılmış görüşmeler de tekrar MAXQDA yazılımına yüklenerek eleştirel söylem analizi yapılmıştır.

3.4. Bulgular

Araştırmanın sorularına paralel olarak yöntemin belirlenmesiyle ortaya çıkan çalışmalar sonucu MAXQDA programının çalışmanın teorik temelini somutlaştıran bulgular bu başlık altında incelenecektir.

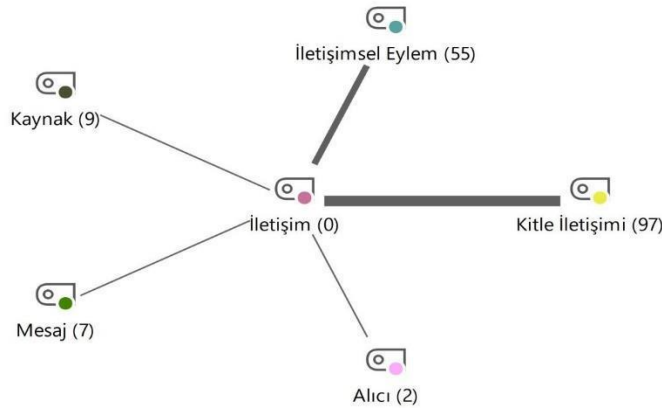
Şekil 3.1. İletişim Kod-Teori Modeli

Kod-Teori Modeli

Şekil 3.2. İletişim Kod- Alt Kod Bölümler Modeli

Kod-Alt kod-Bölümler Modeli

Şekil 3.1 ve Şekil 3.2'ye bakıldığı zaman çalışmanın ilk bölümünde işlenen İletişim kavramının kod teori modeli ve kod alt kod ilişkisi gösterilmiştir. Bu ilişkiye bakıldığı

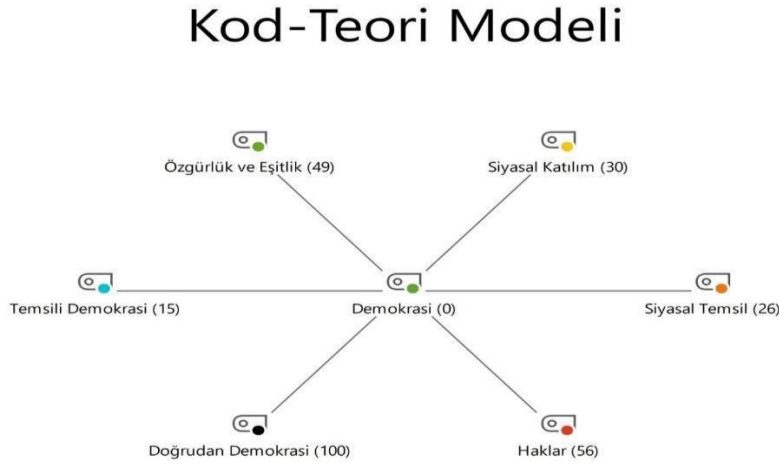
zaman kodlamaların alıcı, mesaj, kaynak, kitle iletişimi ve iletişimsel eylem olarak gruplandığını görmekteyiz. İlgili kodlamaların yoğunlukla kitle iletişimi ve iletişimsel eylem üzerinde analizine bakıldığı zaman kişilerin özellikle bu iki kavram üzerinde görüşlerini bildirdiğini, böylece iletişim ana kavramı üzerinden teknolojik gelişmenin etkisiyle gelişen kitle iletişimi ve müzakereci demokrasinin gelişimi için önem arz eden iletişimsel eylem kavramının buradan hareketle yoğunlukta olduğu gözlenmiştir.

Tablo 3.1. Yerel Yönetim ile İletişim Arasındaki Kod Matris İlişkisi

Kod Sistemi	İletişim	İletişimsel Eylem	Kitle İletişimi	Kaynak	Alıcı	Mesaj
Yerel Yönetim	0	0	0	0	0	0
Yerel Yönetim\Çözülebilmiş Problemler	0	2	6	0	0	0
Yerel Yönetim\Çözüksüz Sorunlar	0	0	0	0	0	0
Çözüksüz Sorunlar\Yerel Yönetim Dışı Kaynaklı	0	2	2	0	0	1
Çözüksüz Sorunlar\Yerel Yönetim Kaynaklı	0	12	21	1	0	0
Yerel Yönetim\Bürokrasi	0	5	8	0	1	0
Yerel Yönetim\Yeni Kamu Yönetimi	0	16	42	2	0	1
Yerel Yönetim\Yönetişim	0	13	27	2	1	2
Yerel Yönetim\Yerinden Yönetim	0	13	29	3	0	1
Yerel Yönetim\Yerellik	0	7	15	3	0	1
Yerel Yönetim\Görevleri	0	6	19	1	0	1
Yerel Yönetim\İşlevleri	0	4	18	0	0	1
Yerel Yönetim\Yurttaş İlişkileri	0	17	40	0	0	1

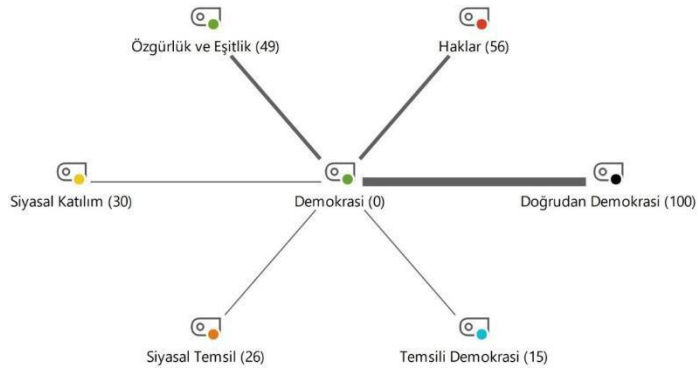
Yerel yönetim ile iletişim arasındaki ilişkiye baktığımızda kitle iletişimin; yeni kamu yönetimi, yurttaş ilişkileri, yerinden yönetim, yönetişim için önemli olduğu ve pozitif bir ilişki içinde olduğu görülmektedir.

Şekil 3.3. Demokrasi Kod-Teori Modeli

Şekil 3.4. Demokrasi Kod-Alt Kod Bölümler Modeli

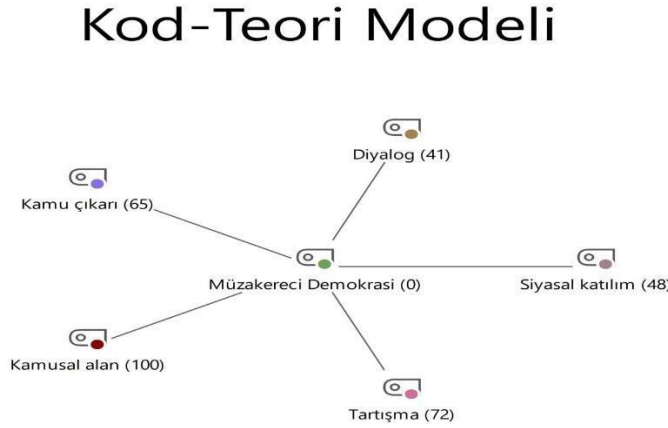
Kod-Alt Kod-Bölümler Modeli

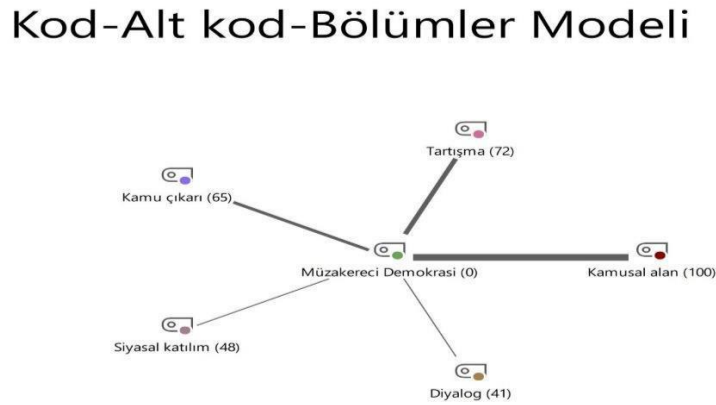
Şekil 3.3 ve Şekil 3.4'e bakıldığında zaman çalışmanın ilk bölümünde işlenen Demokrasi kavramının kod teori modeli ve kod alt kod ilişkisi gösterilmiştir. Bu ilişkiye bakıldığında zaman haklar, doğrudan demokrasi, siyaset temsil, siyaset katılım, özgürlük ve eşitlik ve temsili demokrasi olarak gruplandırıldığını görmekteyiz. İlgili kodlamaların yoğunlukla doğrudan demokrasi, haklar ve özgürlük-eşitlik kavramları üzerinde analizine bakıldığında zaman kişilerin özellikle üç kavram üzerinde görüşlerini bildirdiğini böylece

demokrasi ana kavramı üzerinden vatandaşların demokrasi kaygısının özellikle bu üç kavram yoğunlukla temsili demokrasinin günümüzde azalan etkisiyle artan doğrudan demokrasi isteğine paralel bir sonuç gözlemlenmektedir.

Şekil 3.5. Müzakereci Demokrasi Kod-Teori Modeli

Şekil 3.6. Müzakereci Demokrasi Kod-Alt Kod Bölümler Modeli

Şekil 3.5 ve Şekil 3.6'ya bakıldığı zaman çalışmanın ilk bölümünde işlenen Demokrasi kavramının temsili demokrasinin meşruiyet krizine radikal bir çözüm olarak sunulan çalışmanın da kavramsal çerçevesini oluşturan müzakereci demokrasinin kod teori modeli ve kod alt kod ilişkisi gösterilmiştir. Bu ilişkiye bakıldığı zaman diyalog, siyasal katılım, kamu çıkarı, tartışma ve kamusal alan olarak gruplandığını görmekteyiz. İlgili kodlamaların yoğunlukla kamusal alan ve tartışma kavramları üzerinde analizine

bakıldığı zaman kişilerin özellikle bu iki kavram üzerinde görüşlerini bildirdiğini böylece müzakereci demokrasi ana kavramı üzerinden vatandaşların müzakereci demokrasinin teorik çerçevesi olarak özellikle olgun ortamın sağlanmasının kamusal alan ve tartışmadan geçtiğini düşündüğünü; çalışmanın teorik bölümünde Habermas'ın da üzerinde durduğu noktaya paralel bir sonuç demokrasi kaygısının özellikle bu üç kavram yoğunluklu temsili demokrasinin günümüzde azalan etkisiyle artan doğrudan demokrasi isteğine paralel bir sonuç gözlemlenmektedir.

Tablo 3.2. Yerel Yönetim ile Müzakereci Demokrasi Arasındaki İlişkiler Matrisi

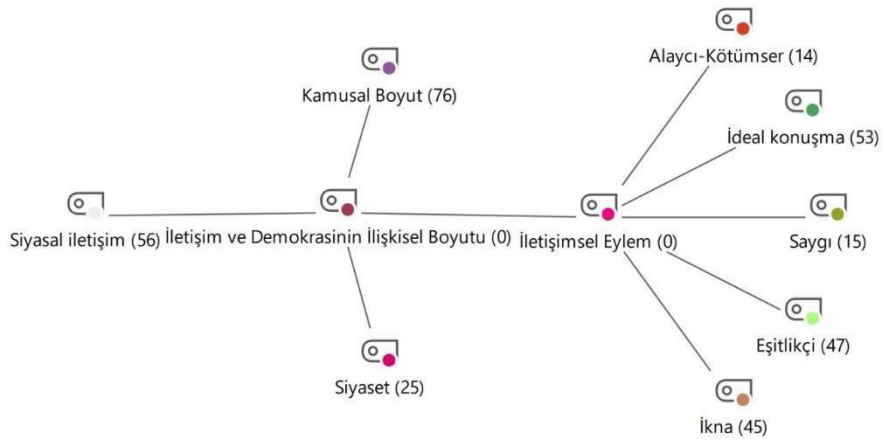
Kod Sistemi	Müzakereci Demokrasi	Tartışma	Siyasal katılım	Diyalog	Kamu çıkarı	Kamusal alan
Yerel Yönetim	0	0	0	0	0	0
Yerel Yönetim\Çözülebilmiş Problemler	0	0	2	2	5	7
Yerel Yönetim\Çözumsuz Sorunlar	0	0	0	0	0	0
Çözumsuz Sorunlar\Yerel Yönetim Dışı Kaynaklı	0	5	3	2	5	2
Çözumsuz Sorunlar\Yerel Yönetim Kaynaklı	0	19	6	7	13	21
Yerel Yönetim\Bürokrasi	0	7	2	0	7	8
Yerel Yönetim\Yeni Kamu Yönetimi	0	27	17	13	29	48
Yerel Yönetim\Yönetişim	0	15	15	12	23	37
Yerel Yönetim\Yerinden Yönetim	0	15	11	13	22	38
Yerel Yönetim\Yerellik	0	4	5	6	11	15
Yerel Yönetim\Görevleri	0	8	6	5	11	18
Yerel Yönetim\İşlevleri	0	4	4	5	11	19
Yerel Yönetim\Yurttaş İlişkileri	0	24	14	15	23	42

Yerel yönetim ile müzakereci demokrasi arasındaki ilişkiye baktığımızda özellikle kamusal alanın, yeni kamu yönetimi, yurttaş ilişkileri, yerinden yönetim ve yönetişim ile yoğun pozitif ilişkisi görülmektedir. Müzakereci demokrasi özellikle sorunların çözümlerinden ziyade bu çözümlere giden süreçlerle ilgilenmektedir. Buradan hareketle siyasal katılım, diyalog, tartışma bu süreçlere giden anahtar kodlardır. Yeni kamu yönetiminin müşteri odaklı yaklaşımı pozitif anlamda tartışma, diyalog ve siyasal katılım da etkisini artırmıştır. Vatandaş ile kurum arasında müzakereci demokrasiyi ve kamusal

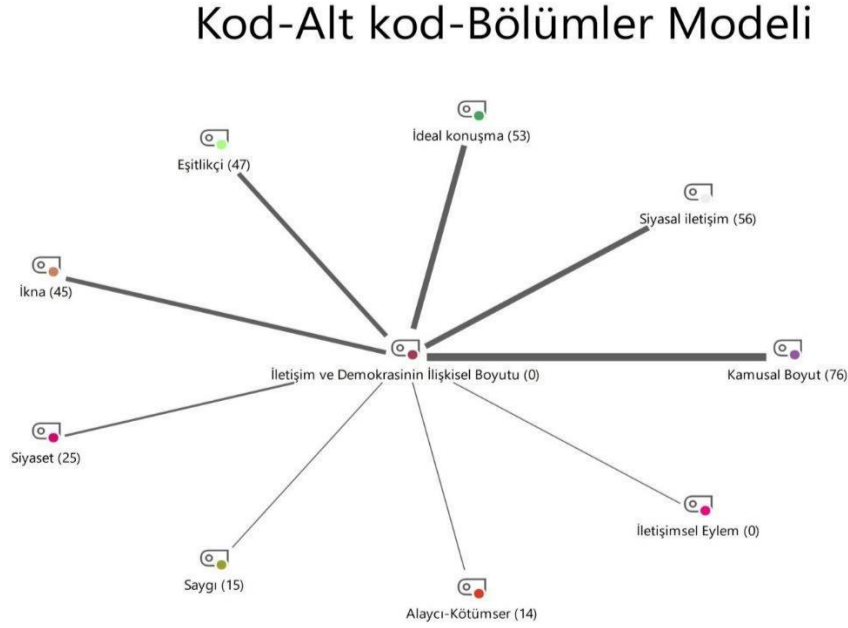
alanı geliştiren yegane unsurlardan biri de kamu çıkarıdır. Özellikle yerel yönetimler tanımı gereği hizmetlerini kamu çıkarına göre şekillendirmektedir. Buradan hareketle yeni kamu yönetimi, yönetim, yerinden yönetim ve yurttaş ilişkileri ile pozitif bir ilişki görülmektedir.

Şekil 3.7. İletişim ve Demokrasinin İlişkisel Boyutu Kod-Teori Modeli

Kod-Teori Modeli

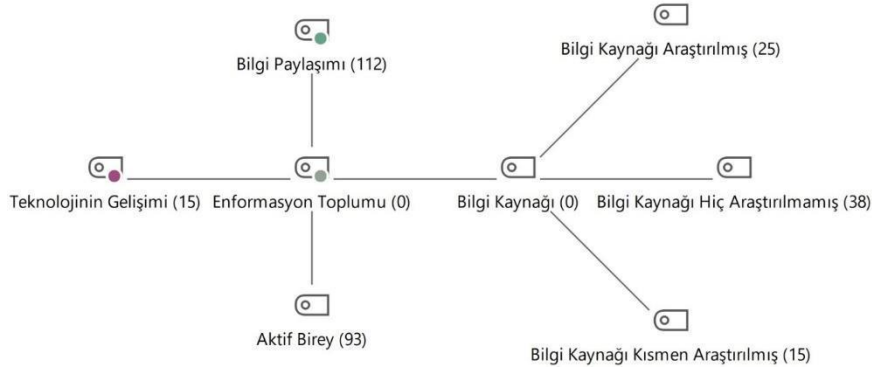
Şekil 3.8. İletişim ve Demokrasinin İlişkisel Boyutu Kod- Alt Kod Bölümler Modeli

Şekil 3.7 ve Şekil 3.8’e bakıldığı zaman çalışmanın ana kavramları olan ve teoride sunulan demokrasi ve iletişim kavramlarının ilişkisel boyutunun kod teori modeli ve kod alt kod ilişkisi gösterilmiştir. Bu ilişkiye bakıldığı zaman kamusal boyut, siyasal iletişim ve siyaset kavramlarının yanında müzakereci demokrasi kuramının da temelinde olan “iletişimsel eylem” kavramının alt kodları olarak vatandaşların dile getirdiği; alaycı-kötümser, ideal konuşma, saygı, eşitlikçi ve ikna olarak gruplandığını görmekteyiz. İlgili kodlamaların yoğunlukla kamusal boyut, siyasal iletişim, ideal konuşma, eşitlikçi ve ikna kavramları üzerinde analizine bakıldığı zaman, kişilerin özellikle bu kavramlar üzerinde görüşlerini bildirdiğini böylece ortaya konulan ilişkisel boyutun çalışmanın teorik bölümüne paralel bir sonuç verdiğini gözlemlemekteyiz.

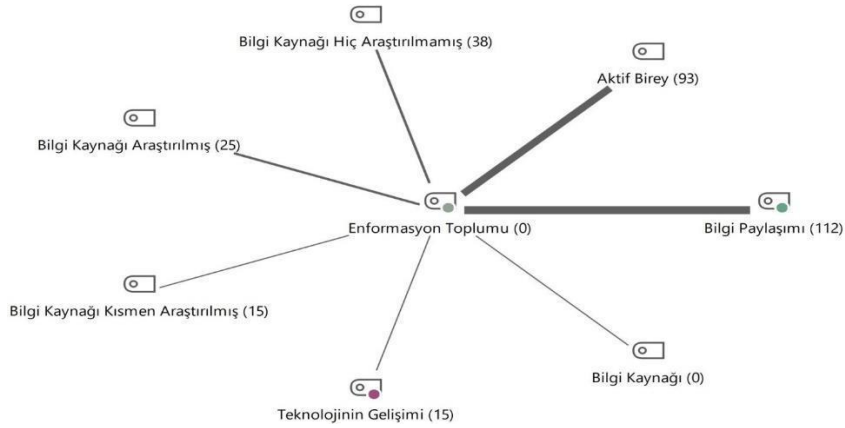
Şekil 3.9. Enformasyon Toplumu Kod-Teori Modeli

Kod-Teori Modeli

Şekil 3.10. Enformasyon Toplumu Kod- Alt Kod Bölümler Modeli

Kod-Alt kod-Bölümler Modeli

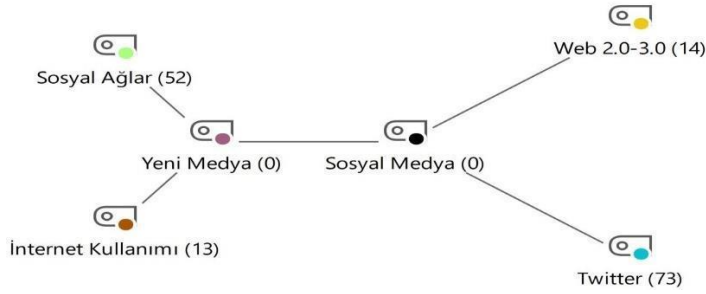

Şekil 3.9 ve Şekil 3.10'a bakıldığı zaman çalışmanın ikinci bölümünde işlenen Enformasyon Toplumu kavramının kod teori modeli ve kod alt kod ilişkisi gösterilmiştir. Bu ilişkiye bakıldığı zaman enformasyon toplumunun bir bilgi toplumu olduğunu ve bilginin kaynağının önemli bir ölçüt olduğundan yolar çıkarak vatandaşlardan alınan ham

verilere göre bilgi kaynağının araştırılıp araştırılmadığı incelenmiştir. Bunun yanında teknolojinin gelişimi, bilgi paylaşımı ve aktif birey olarak gruplandığını görmekteyiz. İlgili kodlamaların yoğunlukla bilgi paylaşımı, aktif birey kavramları üzerinde analizine bakıldığı zaman kişilerin özellikle bu iki kavram üzerinde görüşlerini bildirdiğini böylece ikinci bölümde teorisi sunulan enformasyon toplumu düşüncesine paralel bir sonuç olarak bilgi paylaşımı ve pasif bireyden aktif bireye doğru bir yönelim olduğunu gözlemlemekteyiz. Burada dikkat çekici nokta ise bilginin kaynağının öneminin zayıf olarak görülmesidir. Zira bilginin kaynağı ya hiç araştırılmamış ya da kısmen araştırılmış sonucunu gözlemlemekteyiz.

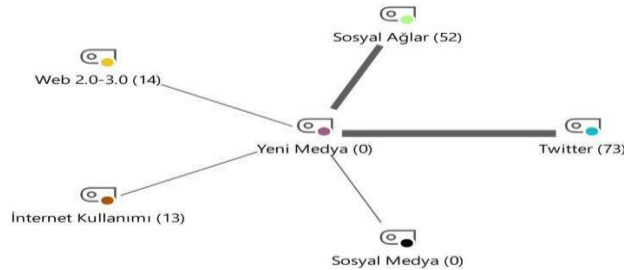
Şekil 3. 11. Yeni Medya Kod-Teori Modeli

Kod-Teori Modeli

Şekil 3.12. Yeni Medya Kod Alt Kod Bölümler Modeli

Kod-Alt kod-Bölümler Modeli

Şekil 3.11 ve Şekil 3.12’ye bakıldığı zaman çalışmanın ikinci bölümünde kitle iletişim araçlarından teknolojinin gelişmesiyle alternatif bir medya olan yeni medyanın kod teori modeli ve kod alt kod ilişkisi gösterilmiştir. Bu ilişkiye bakıldığı zaman sosyal ağlar ve internet kullanımı, sosyal medya, web 2.0-3.0 ve twitter olarak gruplandığını görmekteyiz. İlgili kodlamaların yoğunlukla sosyal medya mecrasında bir mikroblog olan twitter ve diğer sosyal ağlar üzerinde analizine bakıldığı zaman, kişilerin özellikle bu kavramlar üzerinde görüşlerini bildirdiğini böylece çalışmanın teorik bölümüne paralel bir sonuç verdiğini gözlemlemekteyiz.

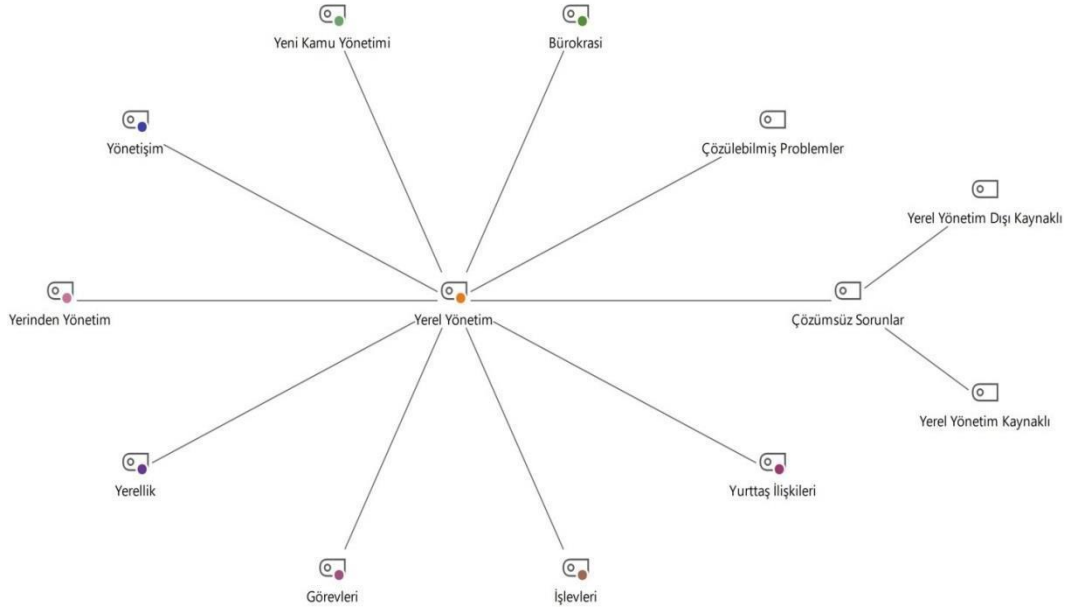
Tablo 3.3.Yeni Medya ile Enformasyon Toplumu İlişkiler Matrisi

Kod Sistemi	Enformasyon Toplumu	Bilgi Kaynağı	Bilgi Kaynağı Araştırılmış	Bilgi Kaynağı Kısmen Araştırılmış	Bilgi Kaynağı Hiç Araştırılmamış	Aktif Birey	Bilgi Paylaşımı	Teknolojinin Gelişimi
Yeni Medya	0	0	0	0	0	0	0	0
Yeni Medya\Internet Kullanımı	0	0	3	1	1	6	7	4
Yeni Medya\Sosyal Ağlar	0	0	4	5	5	12	15	5
Yeni Medya\Sosyal Medya	0	0	0	0	0	0	0	0
Sosyal Medya\Web 2.0-3.0	0	0	2	2	2	5	6	2
Sosyal Medya\Twitter	0	0	6	4	8	19	23	5

Yeni medya ile Enformasyon toplumu arasındaki ilişkiye baktığımızda sosyal medya araçlarından Twitter’ın bilgi paylaşımı ve aktif birey ile pozitif bir ilişki içinde olduğu görülmektedir. Yine bu ilişkinin en önemli ölçütünün bilginin kaynağının araştırılıp araştırılmadığı olduğu gözlenmiş ve burada negatif bir ilişki olduğu görülmektedir.

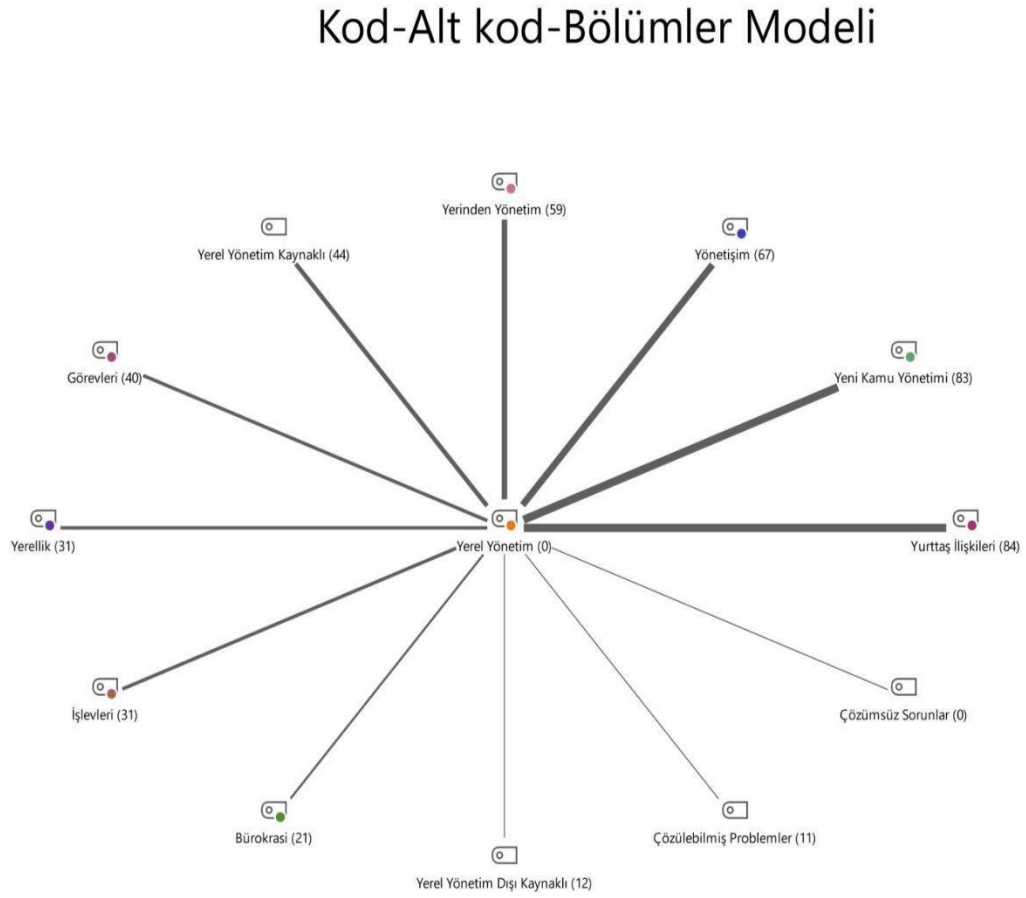
Şekil 3.13. Yerel Yönetim Kod Teori Bölümü

Yerel Yönetim Kod-Teori Modeli

Şekil 3.13'e bakıldığı zaman çalışmanın ikinci bölümünde işlenen Yerel Yönetim kavramının Kod teori modeli kod alt kod ilişkisine bakıldığı zaman. Kodlamaların yeni kamu yönetimi, bürokrasi, yönetişim, yerinden yönetim, yerellik, görevleri, işlevleri, yurttaş ilişkileri, çözümsüz sorunlar kodu altında yerel yönetim kaynaklı ve yerel yönetim dışı kaynaklı olarak gruplanmıştır.

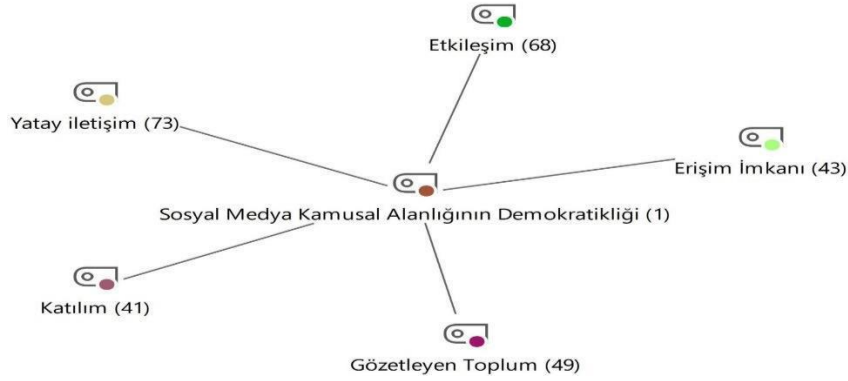
Şekil 3.14. Yerel Yönetim Kod Alt Kod Bölümler Modeli

Yerel Yönetim kaynaklı kodlamalara bakıldığında genel olarak kodlamanın yurttaş ilişkilerine değinildiği görülmektedir. Burada yoğunluk analizine bakıldığı zaman kişiler yeni kamu yönetimi ,yönetişim , yerinden yönetim ile ilgilide görüşlerini bildirmişlerdir. Sosyal medya üzerinden problem çözme kısmında ise Yerel yönetim kaynaklı kodlamanın yoğunluğunun yerel yönetim dışı kaynaklı kodlamadan daha fazla olduğu görülmektedir. Buradan çıkan sonuç toplum problemlerin çözümünde sorumlu olarak yerel yönetimi görmektedir.

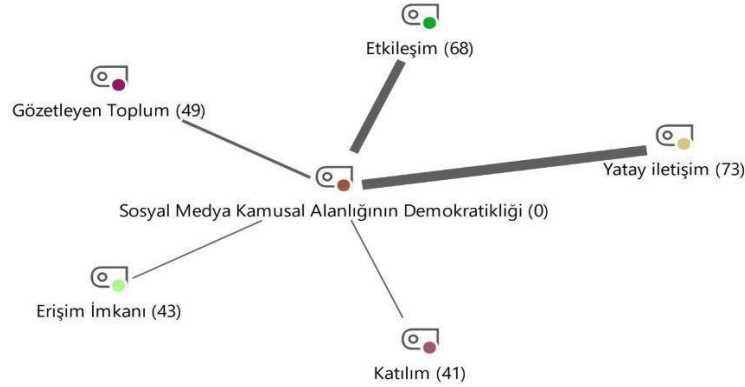
Şekil 3.15. Sosyal Medya Kamusal Alanlığının Demokratikliği Kod Teori Modeli

Kod-Teori Modeli

Şekil 3.16. Sosyal Medya Kamusal Alanlığının Demokratikliği Kod Alt Kod Bölümler Modeli

Kod-Alt kod-Bölümler Modeli

Şekil 3.15 ve Şekil 3.16'ya bakıldığı zaman çalışmanın kavramsal çerçevesini ve araştırma sorularına cevap niteliğinde olan ana kavramları olan; teoride de sunulan sosyal medyanın kamusal alanlığının demokratikliğinin boyutunun kod teori modeli ve kod

alt kod ilişkisi gösterilmiştir. Bu ilişkiye bakıldığı zaman katılım, gözetleyen toplum, erişim imkanı, etkileşim ve yatay iletişim olarak gruplandığını görmekteyiz. İlgili kodlamaların yoğunlukla yatay iletişim ve etkileşim kavramları üzerinde analizine bakıldığı zaman, kişilerin özellikle bu kavramlar üzerinde görüşlerini bildirdiğini böylece sosyal medyanın kurum ve vatandaş arasında; vatandaş ile vatandaş arasında hatta kurum ile kurum arasında yatay bir ilişki geliştirdiğini bu iletişim neticesinde etkileşim ve gözetleyen toplumun ortaya çıktığını gözlemlemekteyiz. Bu alanın demokratik olması için özellikle katılım kavramının önemi düşünülürse en az görüş bildirilen kod olması ise vatandaşların iletişime ve etkileşime geçtiğini ancak sorunlara aktif katılımın az olduğunu göstermektedir.

Tablo 3.4. Yerel Yönetim İle Sosyal Medya Kamusal Alanlığının Demokratikliği İlişkiler Matrisi

Kod Sistemi	Gözetleyen Toplum	Erişim İmkânı	Etkileşim	Yatay İletişim	Katılım
Yerel Yönetim	0	0	0	0	0
Yerel Yönetim\Çözülebilmüş Problemler	2	4	2	2	1
Yerel Yönetim\Çözumsuz Sorunlar	0	0	0	0	0
Çözumsuz Sorunlar\Yerel Yönetim Dışı Kaynaklı	3	2	4	4	0
Çözumsuz Sorunlar\Yerel Yönetim Kaynaklı	8	6	7	10	7
Yerel Yönetim\Bürokrasi	1	2	3	3	2
Yerel Yönetim\Yeni Kamu Yönetimi	7	12	9	15	8
Yerel Yönetim\Yönetişim	8	8	10	12	7
Yerel Yönetim\Yerinden Yönetim	7	8	10	17	7
Yerel Yönetim\Yerellik	4	8	5	9	3
Yerel Yönetim\Görevleri	5	9	5	7	3
Yerel Yönetim\İşlevleri	6	8	6	8	2
Yerel Yönetim\Yurttaş İlişkileri	10	10	12	15	6

Yerel yönetim ile Sosyal medya kamusal alanlığının demokratikleşmesi ilişkisine baktığımızda,yatay iletişimin yerinden yönetim ve yeni kamu yönetimi için çok önemli

olduğu ve pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir Bununla birlikte yurttaş ilişkilerinin etkileşim ve yatay iletişimle yine pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir.

Tablo 3.5. Belge Gruplarının Kodlarla Olan İlişkisi Matrisi

	Belge grubu = TWITTER	Belge grubu = GÖRÜŞMELER	Toplam
Yerel Yönetim	0	0	0
Çözülebilmiş Problemler	3	8	11
Çözümsüz Sorunlar	0	0	0
Yerel Yönetim Dışı Kaynaklı	8	4	12
Yerel Yönetim Kaynaklı	11	33	44
Bürokrasi	3	18	21
Yeni Kamu Yönetimi	9	73	82
Yönetişim	7	60	67
Yerinden Yönetim	12	47	59
Yerellik	9	22	31
Görevleri	9	31	40
İşlevleri	6	25	31
Yurttaş İlişkileri	16	68	84
Sosyal Medya Kamusal Alanlığının Demokratikliği	0	0	0
Gözetleyen Toplum	8	41	49
Erişim İmkânı	9	34	43
Etkileşim	9	59	68
Yatay iletişim	18	55	73
Katılım	8	33	41
Yeni Medya	0	0	0
İnternet Kullanımı	3	10	13
Sosyal Ağlar	3	49	52
Sosyal Medya	0	0	0
Web 2.0-3.0	3	11	14
Twitter	20	53	73
Enformasyon Toplumu	0	0	0
Bilgi Kaynağı	0	0	0
Bilgi Kaynağı Araştırılmış	4	21	25
Bilgi Kaynağı Kısmen Araştırılmış	2	13	15

Bilgi Kaynağı Hiç Araştırılmamış	10	28	38
Aktif Birey	18	72	90
Bilgi Paylaşımı	19	92	111
Teknolojinin Gelişimi	2	12	14
İletişim ve Demokrasinin İlişkisel Boyutu	0	0	0
Siyaset	3	22	25
Siyasal iletişim	9	47	56
Kamusal Boyut	5	71	76
İletişimsel Eylem	0	0	0
Alaycı-Kötümser	5	9	14
İkna	14	31	45
Eşitlikçi	5	42	47
Saygı	6	9	15
İdeal konuşma	11	42	53
İletişim	0	0	0
İletişimsel Eylem	10	45	55
Kitle İletişimi	12	84	96
Kaynak	5	4	9
Alıcı	0	2	2
Mesaj	4	3	7
Müzakereci Demokrasi	0	0	0
Tartışma	14	58	72
Siyasal katılım	9	39	48
Diyalog	14	27	41
Kamu çıkarı	14	51	65
Kamusal alan	10	90	100
Demokrasi	0	0	0
Haklar	8	47	55
Siyasal Temsil	2	24	26
Siyasal Katılım	6	24	30
Özgürlük ve Eşitlik	8	41	49
Temsili Demokrasi	4	11	15
Doğrudan Demokrasi	9	91	100
TOPLAM	416	1886	2302
N (Belgeler)	30	15	45

Çalışmanın araştırma safhasında Twitterdan toplanan verilerin yanısıra yerel yönetim sınırlılıklarını gözlemlemek amacıyla Kadıköy Belediyesi örneği üzerinden gidildiği için Kadıköy Belediye Başkanı Aykurt Nuhoğlu ve Kadıköy Belediyesi Sosyal Medya Şefi ile görüşme yapılmıştır. Bunun yanında yarı yapılandırılmış sorularla yerel yönetimin muhatabı ve araştırma sorularının cevaplarını bulabilmek amacıyla 16 vatandaş ile derinlemesine görüşme yapılmıştır. Tablo 3.5’de bu görüşmeler ve verilerin çalışmanın teorik bölümleriyle ilişkili kodları arasındaki bağlantıların bulgusu görülmektedir. Buradan hareketle twitter verilerinde; pozitif ilişki içinde olan kodlar: twitter, bilgi paylaşımı, aktif birey, yurttaş ilişkileri, tartışma, diyalog, kamu çıkarı olarak görülmektedir. Görüşmelerden gelen verilere göre ise: yeni kamu yönetimi, yönetişim, yerinden yönetim, yurttaş ilişkileri, gözetleyen toplum, etkileşim, yatay iletişim, sosyal ağlar, aktif birey, siyasal iletişim, kamusal boyut, kitle iletişimi, doğrudan demokrasi, kamusal alan, kitle iletişimi, eşitlikçi, idela konuşma, iletişimsel eylem, tartışma, özgürlük ve eşitlik kod grupları pozitif anlamda yoğunlukta olduğu gözlemlenmektedir.

SONUÇ

Kamusal alanın varlığı, özgür bir kamusal iletişimin varlığına dayanmaktadır. Kamusal iletişim, kamusal bilginin ortaya çıkmasını, iletilmesini ve etkinliğini sağlayacak belirli iletişim araçlarını gerektirmektedir. 20. Yüzyılın sonunda, internet, yeni bir kamusal alan oluşturma, özgür bir iletişim ortamı sağlama iddiasıyla, siyaset, ekonomi, kültür ve kimlik aracı olarak gündeme oturmuştur. Fark gözetilmeksizin herkesin katılabilirliği ideali üzerine kurulu bulunan kamusal alan, gerçekte farkların ortadan kalkmadığı ama görmezden gelindiği bir alandır. Bu anlamda internetin, bu görmezden gelme koşulunu sağladığı söylenebilir. Fakat kamusal alanın özü olan ortak iyi ve çıkar için bir tartışma alanı bununla sınırlı kalmamaktadır.

Çalışmada yanıt aranan “bir iletişim teknolojisi olarak internetin bir kamusal alan oluşturup oluşturmadığı” sorusuna verilecek yanıt ile beraber bu kamusal alandan bir müzakereci demokrasi, Kadıköy Belediyesi tarafından twitter aracılığıyla sağlanıp sağlanmadığı ve araştırma sorulara yanıt bulgular üzerinden incelenmiştir. Teknolojinin gelişimi ile birlikte sosyal medyanın kullanımın yıllar içerisinde artışı ile artık yönetim şekillerinden etkileyeme başladığı açıkça görülmektedir. Bu yönetim şekli politikacılarla toplumun arada herhangi bir köprü olmadan yani bürokrasi engeline takılmadan direk olarak iletişimine katkıda bulunmaya başlamıştır.

Çalışmamız bu yönelimin ilk denemelerini yapan Kadıköy Belediyesinin bu uygulamayı ne kadar başarılı yaptığı üzerine bir tartışma yaratmaktır.

Analizin üst kod kısımlarından Yerel Yönetim kod başlığına baktığımızda belediyeye aktarılan toplumsal konuların nazaran düşük seviyede sinin sonuçlandırıldığı bu konuların büyük bir bölümünün çözümsüz olarak bırakıldığı görülmektedir. Çözümsüz konuların ise vatandaş tarafından kurum tarafından çözülebileceği düşünülmektedir.

Ancak vatandaşların az da olsa bir kısmı bahsedilen sorunların belediye kaynaklı olmadığına ve çözümün belediye tarafından sağlanılamayacağını düşünmektedir. Analiz esnasında bazı problemlerde belediye konunun muhatabının kendisi olmadığını savunmasına rağmen toplum konunun çözümünü belediyeden beklemekte ve bu konuda ki tutumunu zayıf bulmaktadır.

Bu kodlamalarda çıkan bir diğer sonuç ise yeni kamu yönetiminin halk tarafından kabul görmesi ve bu konuda birçok şikayetini ve isteğini sosyal medya (twitter, instagram, facebook) üzerinden belediyeye iletmesidir. Bu konuda ki duyarlılık ilerisi için olumlu referanslar vermektedir.

Özellikle yerinden yönetim, yönetişim, yeni kamu yönetimi algısı toplumda olumlu bir referans olmakta, belediye ile bürokrasi olmadan direkt iletişime geçmek ve eleştirilerini söylemek bu konuda pozitif bir algı yaratmaktadır. Doğal olarak bununla birlikte yurttaş ilişkileri de pozitif yönde artmaktadır. Bu artışla birlikte toplumun isteklerine geç cevap verilmesi ya da cevap verilmemesi bu konuda ki en büyük eksiklik olarak görülmektedir. Belediyenin kurduğu ve yönettiği bu platform toplum tarafından olumlu karşılanıyor olsa bile sorun çözme yetenekleri ve bir noktadan sonra konuların çözümsüz kalması şikâyet konuları olmaktadır.

Toplumun yeni dünya düzeni üzerinde yerini aldığını gördüğümüz bu analizde insanların büyük kısmı duyuruları ya da şikâyetlerini sosyal medya üzerinden yapabilmiş ve değerlendirmelerini yine bu platformlar üzerinden takip edebilmiştir. Bu noktada aslında bu platformların belediyeler tarafından kullanılmasını olumlu yönde desteklemektedir.

Sosyal alanın demokratikliği üst kodunu incelediğimizde etkileşim ve yatay iletişim kodlarının yoğunluğunun fazlalığı belediyenin bir noktada ulaşılabilirliğinin göstergesi durumundadır.

Kod ilişkiler matrisini incelediğimizde ise bazı konuların bize çok net bilgiler verdiğini görebilmekteyiz. Kitle iletişimi ile yeni kamu yönetimi ilişkisinin pozitifliği bize yeni kamu yönetiminin kitle iletişimini tetiklediğini ve konularla ilgili birçok kişinin aydınlatıldığı ön bilgisini vermektedir.

Yine yeni kamu yönetiminin yerinden yönetim ile pozitif ilişkisi bu konunun toplum tarafından net şekilde anlaşıldığının bir göstergesi olarak önümüzde durmaktadır. Analizler kısmının ilk aşamasında problemlerin belediye tarafından çözümsüz kalması ile birlikte bu durum bize yeni kamu yönetiminin halk tarafından belediyelerden daha çok benimsendiği göstermektedir. Yine çapraz kodları incelediğimizde yeni kamu yönetiminin bilgi paylaşımı, yatay iletişim olgularını direkt etkilediğini görebilmekteyiz.

Yönetişim kavramını incelediğimizde, yurttaş ilişkileri ile birlikte oluşumu toplumun bu konuda ki farkındalığını yine göstermektedir. Yurttaş ilişkileri genel olarak toplum tarafından olumlu karşılanmış olsa da bir noktadan sonra belediyenin bazı konularda ki ulaşılmaz ya da konuların çözümsüz kalması toplumun dikkatinden kaçmamıştır.

Yerel yönetim kavramlarının yönetim olgusunda ki kodlarında (yönetim,yerinden yönetim, yeni kamu yönetimi) direkt olarak doğrudan demokrasi ile irtilidir. Bu noktada vatandaş belediyenin içinde söz sahibi olmayı ve bu noktada birçok problemi doğrudan olarak belediyeye aktarmakta ve bu konunun takipçisi olmakta çok heveslidir. Bu durum bize yeni kamu yönetimi, yerinden yönetim ve yönetişimin doğrudan demokrasi çatısı altında olması gerektiğini göstermektedir. Belediyenin bu yeni yaklaşımın sadece sosyal medya üzerinden halkın sorunları dinlemek olarak bakmaması bunu bir yönetim şekli olarak görmesi gerektiğidir. Belki de bazı noktalarda halkın bilgi kaynağını araştırmadan belediyeyi eleştirmesinin altında yatan sebepte bu olabilir.

Yerel yönetim olgusunun müzakareci demokrasi olgusu ile olan direkt bağlantılı olması ve kod ve alt kod bağlamında ki direk ilişkisi yeni yönetim kavramının konu üzerinde tartışılarak, kamusal alanda çözümler üretilmesi gerektiği olgusunu

göstermektedir. Bu noktada halk çözümler noktasında belediyenin sadece sosyal medya üzerinden değil alternatif bir medya platformu üzerinden sorunların karşılıklı tartışılarak çözülmesinden yana fikir beyan etmiştir. Belediyenin sadece sosyal medya üzerinden aldığı kararlar ya da verdiği cevapları direk olarak yeterli bulmamışlar ama müzakare noktasında muhatap alabildikleri kamusal bir nokta buldukları içinde bu ilk adımı pozitif değerlendirmişlerdir.

Sonuç olarak vatandaş bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde genel olarak sosyal medyayı yeni bir kamusal alan olarak görmekle kalmayıp bizzat kamusal alan olmasında katkı sunduğunu gözlemleyebiliriz. Yerel yönetim bu noktada halka en yakın birim olarak demokrasinin başlangıç noktası olarak görülmekte bunun sonucunda ise sosyal medyanın sağladığı altyapı ile birlikte müzakereci demokrasi bilincini vatandaşa daha çok aktarıp süreçlere dahil etme noktasına getirebilir.

Özellikle Kadıköy Belediye'sinin sınırları içerisinde yaşayan halkın beklentilerin yeni kamu yönetimi anlayışının getirdiği müşteri memnuniyeti odaklılık ile paralellik gösterdiğinden yerel yönetimlerin kanundan gelen görev ve işlevlerinin yanında kendisinin görev tanımının dışında gelen sorunlarla boğuşması bu noktada analizimizde de ortaya çıkan bilginin kaynağına ulaşmama veya kısıtlı ulaşma ile doğrudan bağlantılıdır. Bu noktada yerel yönetim yine bir okul gibi çalışıp sosyal medyayı aktif kullanarak bu noktada vatandaş bilinçlendirici stabil tek tek verilecek cevaplar yerine sıkça sorulan sorulara vatandaş tarafından genel kabul gören sosyal medya diliyle cevap vermelidir.

Sosyal medyada bir sorunun çözümü veya karşılıklı tartışma ortamının sosyal medyanın verdiği görünürlüğün yanında aynı zamanda kişiye yeni bir kimlik vermesi neticesinde oluşan görünmezlik sayesinde sıklıkla troll dilinin gelişmesine ve bunun sonucunda ortak payda, kamu çıkarı, sağlıklı yatay iletişimin ve tartışmanın gelişmemesine neden olmaktadır. Buradan hareketle müzakereci demokrasinin sonuçlardan çok süreçlerle ilgilenmesinin önünü kapatmasına neden olmaktadır.

Çalışmada araştırma soruları büyük ölçüde cevaplanmıştır. Tezin teorik bölümünde aktarılanlarla çoğunlukla paralellik görülmektedir. Çalışma sonucunda özellikle yerel yönetimlerin buradan çıkan bulguları değerlendirip nicel bir yaklaşımla daha geniş yelpazeden genel bir kanı oluşmasını sağlayabilirler.

KAYNAKÇA

- AKTAN, Can. İyi Yönetişim Kavramı. <http://www.canaktan.org/politika/ozellikler.html>, (Erişim Tarihi: 03.03.2018).
- AKTAN, Can. (2003). *Değişim Çağında Devlet*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- AKTAŞ, Celalettin. (2007). Yeni Medyanın Geleneksel Medya ile Karşılaştırılması. *Medya Üzerine Çalışmalar*, (Der. Gürbuğ Erol), İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım, 107-120.
- AL, Hamza. (2007). *Kamu Yönetiminde Paradigma Değişimi*. İstanbul: Bilimadamı Yayınları.
- ANDERSON, Anthony (1986). A Chance Encounter With William Sturgeon. *Electronics and Power*, 32(2), 129-131.
- ANKARAÜNİVERSİTESİ. Enformasyon Toplumun Teorilerinin Eleştirisi. <https://acikders.ankara.edu.tr/mod/resource/view.php?id=251&redirect=1>, (Erişim Tarihi: 09.10.2017).
- ARMAĞAN, Ahsen; DENİZ, Şadiye (2012). Çocuk İstismarının Sosyal Paylaşım Platformlarında Temsil Biçimleri: Pozantı Cezaevinde Kalan Çocuklar Örneğinin Ekşi Sözlük'te Sunumu. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(7), 70-88.
- ARSLAN, T. Umut; ÖZÇETİN, Burak; BİNARK, Mutlu (2011). *İnternet Mecraları, Kanaat Oluşumu ve Dolaşımı: Kamusal ve Mahrem Arasında*. Ankara: TÜBİTAK Proje No: 110K051.
- AVRUPAKONSEYİ (1998). *Avrupa Kentsel Şartı*, <http://www.mo.org.tr/UIKDocs/kentselsart1.pdf>, (Erişim Tarihi: 19.01.2018).
- AYDOĞAN, Filiz (2011). *Küresel Medya*. İstanbul: Beta Yayınları.
- AYDOĞAN, Filiz; KIRIK, M. Ali (2012). Alternatif Medya Olarak Yeni Medya. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (18), 58-69.
- AYTEKİN, Mesut; ÇİL, Mesut (2014). Yeni Medya ve Demokrasi. Yayınlanmamış Makale, 1-24.
- AZİZ, Aysel (2003). *Siyasal İletişim*. Ankara: Nobel Yayınları.
- BABACAN, Emin Mehmet (2015). Yeni Medya Bağlamında Toplumsal Hareketler ve Yeni Karakter Analizi. *Folklor ve Edebiyat*, 21(83), 295-307.
- BALAY, Refik (2004). Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim. *A.Ü Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, cilt:37 sayı:2, 61-82.
- BALKANLI, A. Osman (2002). Küresel Ekonominin Belirleyici Faktörleri Üzerine. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13-26.
- BANK, World (1989). *Subsaharan-Africa: From Crisis to Sustainable Growth*. Washington: World Bank Publication.

- BARBER, Benjamin (1995). *Güçlü Demokrasi*. (Çev. Mehmet Beşikçi), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- BARBER, Benjamin (2006). How Democratic are the New Telecommunication Technologies? *IDP: Revista de los Estudios de Derecho y Ciencia Política de la UOC*, <http://www.uoc.edu/idp/3/dt/esp/barber.html>, (Erişim Tarihi:10.01.2018).
- BAŞBAKANLIK (2003). *Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı*. Ankara: <http://www.igb.gov.tr/Kutuphane/10%202003%20KYYY%20II.pdf>, (Erişim Tarihi: 05.04.2018).
- BAUMAN, Zygmunt (2006). *Küreselleşme Toplumsal Sonuçları*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- BAYM, K. Nancy; BOYD, Danah (2012). Socially mediated publicness: An introduction. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 56(3), 320-329.
- BAYRAKTAR, Ulaş (2014). Kamuyu Kamusalılaştıran Toplumcu Belediyeler İçin Geçmişten Alınabilecek İlham Üzerine. *Katılımcı Yerel Yönetim* (Der. İnan İzci), İstanbul: Kalkedon Yayınları, 51-67.
- BAYRAKTUTAN, Günseli; BİNARK, Mutlu; ÇOMU, Tuğrul; DOĞU, Burak; İSLAMOĞLU, Gözde; AYDEMİR, T. Aslı (2013). Sosyal Medya Ortamlarının Siyasal İletişim Uygulamaları Açısından İncelenmesi: Türkiye'de 2011 Genel Seçimleri'nde Facebook ve Twitter'ın Siyasi Partiler ve Liderler Tarafından Kullanılması. *Proje No: 111K263*, Ankara: Tübitak, 527.
- BELL, A. Daniel (1999). Democratic Deliberation: The Problem of Implementation. *Deliberative Politics: Essays on Democracy and Disagreement* (Der. Stephen Macedo, Oxford University Press, 70-87.
- BELL, Daniel (1973). *The Coming of Post-Industrial Society*. New York: Basic Books.
- BENİGER, R. James (1986). *The Control Revolution*. Harvard University Press.
- BERK, Çaycı; KARAGULLE, E. Ayşegül (2014). Mobil İletişim Teknolojileriyle Değişen Örgütlenme Biçimleri:Ağlarda Örgütlenen Toplumsal Hareketler. *Journal of Yasar University*,9 (36), http://journal.yasar.edu.tr/wp-content/uploads/2014/12/10_Vol_9_36.pdf ,(Erişim Tarihi: 11.01.2018).
- BİLSEK, Canan (2006). Yeni Dünya. *Yeni Dünya Düzeninde Çözülen Kentler ve Kamusal Alan* <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=41&RecID=1014>, (Erişim Tarihi: 02.01.2018).
- BİNARK, Mutlu (2007). *Yeni Medya Çalışmaları*. Ankara: Dipnot Yayınları 1.Baskı.
- BLİTZER, C. Abraham (1963). *Democracy*. New York: Encyclopedia International Grolier.
- BOZKURT, Veysel (2000). *Küreselleşmenin İnsani Yüzü*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- BOZKURT, Veysel (2007). Küreselleşme : Kavram, Gelişim ve Yaklaşımlar, http://www.genbilim.com/index.php?option=com_content&task=view&id=1659, (Erişim Tarihi:17.09.2017).

- BURKE, Peter (2008). *Bilginin Toplumsal Tarihi*. (Çev. Mete Tuncay), İstanbul: Tatih Vakfı Yurt Yayınları.
- BÜLBÜL, Rıdvan (2001). *İletişim ve Etik*. Ankara: Nobel Yayın-Dağıtım.
- CASTELLS, Manuel (2000). *End of Millennium. The Information Age: Economy, society and culture Volume 2*. Malden: MA: Blackwell.
- CASTELLS, Manuel (2004). *The Power of Identity. The Information Age: Economy, society and culture Volume 2*. Malden: MA: Blackwell.
- CASTELLS, Manuel (2009). *Communication Power*. Oxford: Oxford University Press.
- CASTELLS, Manuel (2010b). *The rise of the network society. The information Age: economy, society and culture Volume 1*. Malden: MA: Wiley-Blackwell.
- CHAMBERS, Simone (2003). *Deliberative Democratic Theory. Univesity of Toronto - Annual Review of Political Science*, 307-326.
- COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES (2001). *European Governance: A White Paper*.
- ÇILDAN, Cihan; ERTEMİZ, Mustafa; KÜÇÜK, Evren; TUMUÇİN, Kaan; ALBAYRAK, Duygu (2012). Sosyal Medyanın Politik Katılım ve Hareketlerdeki Rolü. *Akademik Bilişim*, ab.org.tr/ab12/bildiri/205.doc, (Erişim Tarihi:10.01.2018).
- COŞKUN, M. Kemal (2007). *Demokrasi Teorileri ve Toplumsal Hareketler*. Ankara: Dipnot Yayınları.
- COŞKUN, M. Kemal; HASDEMİR, A. Tuba (2008). Kamusal Alan ve Toplumsal Hareketler. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 63-1, 121-149.
- ÇİFTÇİ, Ahmet (1992). Kitle Haberleşmesindeki Gelişmeler Yeni Radyo ve Televizyon Rejimi Nasıl Olmalıdır. *Ankara Barosu Dergisi*, (4), 513-551.
- ÇİFTÇİ, Oya (1996). Temsil, Katılma ve Yerel Demokrasi. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 5-14.
- ÇUKURÇAYIR, M. Akif (2003). *Yurttaş Odaklı Yerel Yönetim*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- ÇUKURÇAYIR, M. Akif (2009). *Küreselleşme ve Türkiye'de Yerel Yönetimler*. Ankara: Türkiye Belediyeler Birliği.
- CRESWELL W. John (2013). *Nitel araştırma yöntemleri : beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. Ankara : Siyasal Kitabevi, 2013.
- DAĞTAL, Erdal (2007).İnternet, Katılımcı Demokrasi ve Yurttaşlık Hakları. 12. "Türkiye'de İnternet Konferansı" (s. 254-266). Ankara: Bilkent Üniversitesi.
- DAHL, Robert (1996). *Demokrasi ve Eleştirileri*.(Çev. Levent Köker), Ankara: Türk Siyasi İlimler Derneği Yayınları.
- DAHL, Robert (2001). *Demokrasi Üstüne*. (Çev. Betül Kadioğlu), Ankara: Phoenix Yayınevi.

- DEMİR, Nesrin (2010). Demokrasinin Temel İlkeri ve Modern Demokrasi Kuramları. *Ege Akademik Bakış*, 597-611.
- DEMİREL, Demokaan (2010). Yönetişimde Yeni Bir Boyut : E-Yönetişim. *Türk İdare Dergisi*, sayı:466, 65-94.
- DIAMOND, Larry; PLATNER, Marc (1995). *Economic Reform and Democracy*. Baltimore: John Hopkins Press.
- DOĞANAY, Ülkü (2013). Liberal Demokrasiyi Dönüştürebilme Potansiyeli Açısından Bir Olasılık Olarak Müzakereci Demokrasi. *Halkla İlişkilerin Kazancı: Geçmiş Eğilimler, Yeni Yönelimler*, (Der. Pınar Özdemir, Melike Aktaş Yamanoğlu), Ankara: Deki Yayınevi, 452.
- DÖNMEZ, Mustafa (1996). *Mahalli İdarelerin Teşkilat Yapısı, Organları ve Görevleri*. Ankara: Mahalli İdareler Derneği Yayınları.
- DPT (1989). *Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı*. Ankara: DPT
<http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalkinma%20Planlar/Attachments/4/plan6.pdf>.
- DPT (1995). *Dünyada Küreselleşme ve Bölgesel Bütünleşmeler*. Ankara: DPT Yayınları
- DPT (2007). *OECD E-Devlet Çalışmaları: Türkiye*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.
- DRYZEK, John (2000). *Deliberative Democracy and Beyond*. Cambridge: Oxford University Press.
- DÜLGERBAKİ, Talha (2015). *Yerel Yönetimlerde Sosyal Medya Planlaması ve Uygulama Stratejileri*. İstanbul: Erguvan Yayınları.
- ELLİSON, B. Nicole; Boyd, Danah (2007). Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, volume 13 issue:1, 210-230.
- ELMACI, Tuğba (2014). Video art ve Gösterim Platformu Olarak Yeni Medya. *1.Uluslararası Yeni Medya Yeni Yaklaşımlar Konferansı*, Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, 214-220.
- EMRE, Ö. Perrin (2013). İletişim Teknolojileri ve Eylemlilik: Genç Siviller ve Facebook Kullanıcıların Portresi. *Yeni Medya Üzerine....* (Der. Müge Demir), Konya: Literatürk Yayınları, 191-217.
- Encyclopaedia Britannica (2004). *C.11*. İstanbul: Ana Yayıncılık.
- ERBAY, Ö. Nur (2012). Sosyal Medyada "Arap Baharı". *Hepimiz Yereliz Hepimiz Globaliz*, (Der. Edibe Sözen), İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım, 147-168.
- ERDOĞAN, İrfan (2007). Temel Bilgiler: Eleştirel Yaklaşımlarda İletişim Anlayışı. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, sayı:24, 153-198.
- ERDOĞAN, Mustafa (1999). *Anayasal Demokrasi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- ERDOĞAN, Mustafa (2012). Müzakereci Demokrasi ve Sınırları. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:11 Sayı:22, 25-43.
- EROĞUL, Cem (1991). *Devlet Yönetimine Katılma Hakkı*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

- ERSÖZ, Selva (2005). İnternet ve Demokrasinin Geleceği. *Selçuk İletişim*, cilt:3 sayı: 4, 122-129.
- ERSÖZ, Selva; MERAL. S. Pınar (2007). İnternet Okuryazarlığı ve Dijital Uçurum. *Medya Okuryazarlığı*, (Der. Nurçay Türkoğlu, Melda Cinman Şimşek), İstanbul: Kalemus Yayınları, 247-265.
- ERYILMAZ, Bilal (1992). *Tanzimat ve Yönetimde Modernleşme*. İstanbul: İşaret Yayınları.
- ERYILMAZ, Bilal (1997). *Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılanması*. İstanbul: Birleşik Yayıncılık.
- ERYILMAZ, Bilal (2001). *Kamu Yönetimi*. İstanbul.
- ERYILMAZ, Bilal (2004). *Bürokrasi ve Siyaset : bürokratik devletten etkin yönetime*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- FRUCHTER, Mike (2009). Marketing On The Social Web: A Few Key Ingredients. <http://www.michaelfruchter.com/blog/>.
- FUCHS, Christian (2016). *Sosyal Medya: Eleştirel Bir Giriş*, (Çev. Diyar Saraçoğlu, İlker Kalaycı), İstanbul: Nota Bene.
- GAUNLETT, David (2011). *Making is connecting: The social meaning of creativity, from DIY and knitting to Youtube and Web 2.0*. Cambridge: Polity Press.
- GEMALMAZ, M. Semih (2001). *Ulusalüstü İnsan Hakları Hukukun Genel Teorisine Giriş*. İstanbul: Beta Yayınları.
- GERAY, Haluk (2003). *İletişim ve Teknoloji Uluslararası Birikim Düzeninde Yeni Medya Politikaları*. Ankara: Ütopya.
- GEZGİN, Suat (2006). Medya ve Demokrasi. *Alman-Türk Gazeteciler Semineri*, 165-176.
- GIDDENS, Anthony (1999). Küreselleşmenin İklimleri. *Sosyal Demokrat Değişim Dergisi*, 12.
- GIDDENS, Anthony (2000b). *Sosyoloji*. Ankara: Ayraç Yayıncıları.
- GÖKÇE, Orhan (2012). Yeni Medya- Kamuoyu-Demokrasi. *Hepimiz Yereliz Hepimiz Globaliz*, (Der. Edibe Sözen), İstanbul: Alfa Yayınları, 37-54.
- GÖKER, Göksel (2015). İletişimin Mcdonaldlaşması: Sosyal Medya Üzerine Bir İnceleme. *Turkish Studies, International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10 (2), 389-410.
- GÖKSU, Vahap (2016). *Kamusal Alan ve Siyasal Katılma Mecrası Olarak Sosyal Medya*. İstanbul: Çizgi Kitabevi.
- GÖKÜŞ, Mehmet (2010). 1960-1980 Döneminde Türk Kamu Bürokrasinin Hukuki, Ekonomik ve Toplumsal Değişimi. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:6 Sayı:12 , 203-223.
- GÖNENÇ, Özgün (2003). İletişim Tarihi. *İletişim Fakültesi Dergisi*, sayı:18, 57-72.
- GÖRMEZ, Kemal (1993). Türkiye'de Anakent Yönetiminin Sorunları. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Cilt:2 Sayı:1 , 19-29.
- GÖRMEZ, Kemal (1997). *Yerel Demokrasi ve Türkiye*. Ankara: Vadi Yayınları.

- GÖRÜN, Mustafa (2006). Yerel Demokrasi ve Katılım: İzmir, Konya ve Ağrı İl Genel Meclis Üyeleri Üzerinde Bir Araştırma. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, (4:2), 159-184.
- GÖYMEN, Korel (2000). Türkiye'de Yerel Yönetimler ve Yönetişim: Gereksinimler, Önergeler, Yönelimler. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, cilt:9 sayı:2, 3-13.
- GÖYMEN, Korel (2010). *Türkiye'de Yerel Yönetişim ve Yerel Kalkınma*. İstanbul: Boyut Yayın.
- GÖYMEN, Korel (2003). *1. Ulusal Yerel Yönetimler Çalıştayı*. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, 71-86
- GÖZLER, Kemal (2001). *Anayasa Hukukuna Giriş: Genel Esaslar ve Türk Anayasa Hukuku*. Bursa: Ekin Kitabevi Yayınları.
- GÖZLER, Kemal (2009). *Anayasa Hukukuna Giriş: Genel Esaslar ve Türk Anayasa Hukuku*. Bursa: Ekin .
- GÖZÜBÜYÜK, A. Şeref (2003). *Anayasa Hukuku*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- GREIFF, D. Pablo (2000). Deliberative Democracy and Group Representation. *Social Theory and Practice*, volume:26 issue:3.
- GUEDES, Olga (2002). New Technologies, Democracy and Social Movement. *Globalism and Pluralism Conference* .
- GÜLER, A. Birgül (2001). Yerel Yönetimler ve İnternet. *Türkiye'yi İnternete Taşımak*. <http://inet-tr.org.tr/inetcont7/sunum/yerelyonetim.doc>.
- GÜMRÜKÇÜ, Harun (2003). *Küreselleşme ve Türkiye*. İstanbul: Avrupa-Türkiye Araştırmaları Enstitüsü.
- HABERMAS, Jurgen (1984). *Theory of Communicative Action vol.1 Reason and the rationalization of society*. Boston: Beacon Press.
- HABERMAS, Jurgen (1989). The Public Sphere: An Encyclopedia article. *Critical theory and society*, (Der. Douglas Kellner, Stephen Bronner), New York: Routledge, 136-142.
- HABERMAS, Jurgen (1993). *İdeoloji Olarak Teknik ve Bilim*. (Çev. Mustafa Tüzel), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- HABERMAS, Jurgen (1997). *Kamusalılığın Yapısal Dönüşümü*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- HABERMAS, Jurgen (2001). *İletişimsel Eylem Kuramı* . İstanbul: Kabalcı.
- HABERMAS, Jurgen (2009). *Kamusalılığın Yapısal Dönüşümü*. (Çev. Mithat Sancar, Tanıl Bora), İstanbul : İletişim Yayınları.
- HALAVAİS, Alexander (2016). Twitter'ın Yapısı: Toplumsal ve Teknik. *Twitter ve Toplum*, (Der. Cornelius Puschmann, Merja Mahrt, Axel Burns, Katrin Weller, Jean Burgess), İstanbul: Kafka, 79-95.
- HANDEMİR, Berkan; ARSLANEL, Nazan (2007). Küreselleşmenin Sivil Toplum Siyaseti. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 12-23.
- HAUSMANN, Angela (2012). 16 Differences Between Traditional Media and Social Networking. <https://www.hausmanmarketingletter.com/16-differences-between-social-media-and-traditional-media/>, (Erişim Tarihi: 21.03.2018)

- HENDEN, Burçin (2005). Katılımcı Yerel Yönetim Anlayışında E-Belediyeciliğin Yeri ve Önemi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*.
- HESSE-BİBER, Sharlene (2010). Qualitative Approaches to Mixed Methods Practice. *Qualitative Inquiry*, 16.
- HOLDEN, Barry (2007). *Liberal Demokrasiyi Anlamak*. (Çev. Hüseyin Bal), Ankara: Liberte Yayınları.
- <http://dijitalmedyauzmanligi.com/yeni-medya/web-3-0-nedir/>. (Erişim Tarihi: 12.12.2017).
- <http://iletisimdernotlari.blogspot.com.tr/2013/04/sosyal-medya-kavram.html>, (Erişim Tarihi 11.12.2017).
- <https://wearesocial.com/special-reports/digital-in-2017-global-overview>, Erişim Tarihi:19.12.2017).
- <http://www.nytimes.com/2006/11/12/business/12web.html>, (Erişim Tarihi: 12.12.2017).
- <http://ari.cankaya.edu.tr/~figen/radyo.html>, (Erişim tarihi 05.10.2017).
- İNCE, N. Murat (2001). *Elektronik Devlet: Kamu Hizmetlerinin Sunulmasında Yeni İmkanlar*. Ankara: DPT.
- İNÜĞÜR, M. Nuri (1993). *Basın ve Yayın Tarihi*. İstanbul: Der Yayınları.
- İZCİ, İnan (2014). Katılımcı Yerel Yönetime Genel Bir Bakış. *Katılımcı Yerel Yönetim*, (Der. İnan İzci), İstanbul: Kalkedon Yayıncılık, 19-38
- KABOĞLU, Ö. İbrahim (2013). *Özgürlükler Hukuku - İnsan Hakları Genel Kuramına Giriş*. İstanbul: İmge Kitabevi.
- KARABATAK, Murat; KOÇ, Meryem (2011). Sosyal Ağların Öğrenciler Üzerindeki Etkisinin Veri Madenciliği Kullanılarak İncelenmesi. *5th International Computer & Instruction Technologies Symposium Fırat University*.
- KARAÇOR, Süleyman (2009). Yeni İletişim Teknolojileri, Siyasal Katılım, Demokrasi. *Yönetim ve Ekonomi*, 16(2), 121-131.
- KAYA, Raşit (1985). *Kitle İletişim Sistemleri*. Ankara: Teori Yayınları.
- KAYPAK, Şafak (2012). Yerel Yönetimlerde Katılımcı/Müzakereci Demokrasi Sürecinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Önemi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, Cilt: 8 sayı: 17.
- KAZGAN, Gülten (2005). Küreselleşme ve Ulus-Devlet. *İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları*.
- KEANE, John (1993). *Medya ve Demokrasi*. (Çev. Haluk Şahin), İstanbul: Ayrıntı.
- KELEŞ, Ruşen (2011). *Yerel Yönetim ve Siyaset*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- KERTSEN, E. Gregory (2002). The Science And Enginerring Of E-Negotiation: Review Of The Emerging Field, <http://interneg.concordia.ca/interneg/research/papers/index.html>, (Erişim Tarihi: 18.02.2018)

- KEYMAN, E. Fuat (1996). Nasıl Bir Liberal Demokrasi. *Diyalog*, Sayı:1, Ankara: Türk Demokrasi Vakfı, 93-109.
- KEYVANPOUR, MohammadReza; HASSANZADEH, Hamed (2011). A Machine Learning Based Analytical Framework For Semantic Annotation Requirements. *International Journal of Web and Semantic Technology*, Vol: 2, Issue:2 , 27-38.
- KILIÇ, Esra (2013). Seçmen Tercihinde İmaj Faktörü: Siyasal Parti ve Aday İmajı Karşılaştırmasına Yönelik Bir Alan Araştırması. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Süreli Elektronik Dergi*.
- KIRIK, A. Murat (2014). Sosyal Medyaya Birey Odaklı Bakış. *Perspektif*, yıl:20 sayı: 230, 26-29.
- KIZILÇELİK, Sezgin (2002). Kapitalizmin Diasporası Olarak Küreselleşme. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 15.
- KİM, Won; JEONG, Ok-ran; LEE, Sang-Won (2010). On Social Web sites. *Information System*, vol:35 issue:2, 215-236.
- KLİNE, J. Stephan (2003). What's Technology?. *Philosophy of Technology: An Anthology*, (Der. Robert C. Scharff, Val Dusek), Malden: MA: Blackwell Publishing, 210-212.
- KOCACIK, Faruk (2003). Bilgi Toplumu ve Türkiye. *C.Ü Sosyal Bilimler Dergisi*, cilt: 27 no:1, 1-10.
- KOÇAOĞLU, Mustafa (2015). *Yerel Yönetimlerde Katılım ve Kültür*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- KOÇAK, Hüseyin. (2009). Küreselleşme Ve Yerelleşme Çağında Yerel Demokrasi Ve Kentsel Yaşam. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 133-145.
- KÖKER, Eser (1998). *Politikanın İletişimi- İletişimin Politikası*. Ankara : Vadi Yayınları.
- KURAN, Ercüment (1995). İstanbul'da Belediye Teşkilatının Kuruluşu ve Gelişmesi. *Yeni Türkiye Dergisi*, Yıl :1 Sayı:4, 567-569.
- KurumsalHaber. Sosyal Medya Nedir, <http://www.kurumsalhaberler.com/pr/sosyal-medya-nedir.aspx>, (Erişim Tarihi: 15.02.2018).
- KÜTÜK, F. Ömer; DEMİRLİ, Cihad (2010). Anlamsal Web (Web 3.0) Ontolojilerine Genel Bir Bakış. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimler Dergisi*, Yıl:9 Sayı: 18, 95-105.
- LEVY, Moria (2009). Web 2.0 Implications on Knowledge Management. *Journal of Knowledge Management*, vol:13 no:1, 120-134.
- LEWİS, Bernard (2007). *Modern Türkiye'nin Doğuşu*. (Çev. Metin Kırıatlı), Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- LORCH, S. Robert (1992). *State and Local Politics: The Great Enlargement*. New Jersey: Prentice Hall Inc. Englewood Clifss.
- MAİGRET, Eric (2011). *Medya ve İletişim Sosyolojisi*. (Çev. Halime Yücel), İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- MARTİN, Frederic (1993). From web 1.0 to web 3.0: Get the Point in a Picture. <http://fredericmartin.onsugar.com/From-web10-web30-get-point-picture-2173105>, (Erişim Tarihi:17.12.2017).
- MASUDA, Yoneji (1990). *Managing in the Information Society: Releasing Synergy Japanese Style*. Oxford: Basil Blackwell.

- MATTELART, Armand (1994). *Mapping World Communication: War, Progress, Culture*, Minnesota: University of Minnesota Press.
- MATTELART, Armand (2016). *İletişimin Dünyasallaşması*.(Çev. Halime Yücel), Ankara: İletişim.
- MATTELART, Armand; MATTELART, Michele (2016). *İletişim Kuramları Tarihi*.(Çev. Merih Zıllıoğlu), İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- MAYFIELD, Anthony (2008). *What is Social Media*. Nickwinchester.
- MCQUAIL, Denis; WINDHAL, Sven (2005). *İletişim Modelleri*.(Çev. Konca Yumlu), Ankara: İmge Kitabevi.
- MERİÇ, Övünç (2013). Yeni Medya ve Dijital Demokrasi: Kuramsal Tartışmalar. *Siyasal İletişim Demokrasi ve Yeni Süreçler*. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi, 97-112.
- MEYER, Thomas (2015). *Medya Demokrasisi- Medya Siyaseti Nasıl Sömürgeleştirir*.(Çev. Ahmet Fethi), İstanbul: Köprü Kitapları.
- MILL, J. Stuart. (1997). *Hürriyet*. (Çev. Mehmet Osman Dostel), İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MİNARLI, M. Ali (2010). Rusya Siyasal İkliminin Demokrasi Dışı Karakteri. *Akademik Araştırmalar Dergisi*, sayı:44.
- MİNARLI, M. Ali (2014). Habermasçı Burjuva Kamusallığın Demokratik İçeriği. *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 18, 153-172.
- MİSÇİ, Sema (2006). Yeni Medya Kullanımının Organizasyon Yapısı Üzerindeki Etkileri. *Yeni İletişim Ortamları ve Etkileşim Uluslararası Konferansı Bildiri Kitapçığı*, İstanbul: Marmara Üniversitesi, 128-137.
- MOE, Hallvard; BRUNS, Axel (2016). Twitter'daki İletişim Yapısal Katmanları., *Twitter ve Toplum*, (Der. Cornelius Puschmann, Merja Mahrt, Axel Burns, Katrin Weller, Jean Burgess), İstanbul : Kafka, 62-78
- MOROZOV, Evgeny (2010). The Digital Dictatorship. <https://www.wsj.com/articles/SB10001424052748703983004575073911147404540> (Erişim Tarihi: 10.01.2018).
- MORRISON, Jason (2001). The Internet, the Marketplace of Ideas, and the Public Sphere. <http://www.jasonmorrison.net/content/2001/the-internet-the-marketplace-of-ideas-and-the-public-sphere/>, (Erişim Tarihi: 10.01.2018).
- MUTLU, Erol (1998). *İletişim Sözlüğü*. Ankara: ARK.
- MUTLU, Erol (2005). *Kitle İletişim Kuramları*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- ORAN, Baskın (2001). Hangi Küreselleşme., *Küreselleşme ve Ulus-Devlet*, (Der.Meryem Koray), Yıldız Teknik Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi, 49-59.
- O'REILLY, Tim (2007). What is Web 2.0: Design Patterns and Business Models for the Next Generation of Software. *Communications and Strategies*, no:65, 17-37.
- ÖĞÜT, Adem (2007). *Bilgi Çağında Yönetim*. Konya 3.baskı: Çizgi Kitabevi.
- ÖYMEN, Onur (2000). *Geleceği Yakalamak*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- ÖZBEK, Meral (2004). *Kamusal Alan*. İstanbul: Hil Yayın.

- ÖZKAN, Özgehan (2014). Sosyal Medya ve Kültürel Değerler. *Uluslararası Yeni Medya-Yeni Yaklaşımlar Konferansı*.(Der. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi), 166-175.
- PAPACHARİSSİ, Zizi (2002). The Virtual Sphere: The Internet as the Public Sphere. *New Media & Society*, 4(1), 5-23.
- PARLAK, Bekir; ÖKMEN, Mustafa (2008). *Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler : ilkeler yaklaşımlar ve mevzuat*. İstanbul: Alfa Aktüel.
- PENNİNGTON, Mark (2003). Hayekian Political Economy and the Limits of Deliberative Democracy. *Political Studies*, vol: 51/4, 722-739.
- PERRATON, Jonathan; HELD, David; GOLDBLATT, David; MCGREW, Anthony (1999). *Global Transformations: Politics, Economics and Cultures*. Chamridge: Polity Press.
- POLAT, İkbâl (2014). Bir Katılım Deneyimi Olarak "Nilüfer Mahalle Komiteleri". *Katılımcı Yerel Yönetim*, (Der. İnan İzci), İstanbul: Kalkedon Yayınları, 113-124.
- POLAT, K. Rabia (2005). The Internet and Political Participation: Exploring the Explanatory Links. *European Journal of Communication*, 20(4), 435-459.
- POSTMAN, Neil. (1999). *Televizyon Öldüren Eğlence*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- PUSCHMANN, Cornelius (2016). Twitter ve Toplum: Giriş. *Twitter ve Toplum*, (Der. Cornelius Puschmann, Merja Mahrt, Axel Burns, Katrin Weller, Jean Burgess), İstanbul: Kafka, 33-46.
- PUSTU, Yusuf (2005). Yerel Yönetimler ve Demokrasi. *Sayıştay Dergisi*, Sayı:57, 121-134.
- RASMUSSEN, Terje (2008). The Internet and Differentiation in the Political Public Sphere. *Panel Discussion II: Culture and Media Technology*, 73-84.
- RİNGEN, Stein (2010). *Demokrasi Neye Yarar?- Özgürlük ve Ahlaki Yönetim Üzerine*.(Çev.Nurettin Elhüseyni), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- SANDER, Oral (2000). *Siyasi Tarih İlkçağlardan 1918'e*. İstanbul: İmge Kitabevi.
- SARIBAY, Y. Ali; KAHRAMAN, B. Hasan; TEKELİ, İlhan; KEYMAN, Fuat (1999). *Katılımcı Demokrasi, Kamusal Alan ve Yerel Yönetim*. İstanbul: Demokrasi Kitaplığı.
- SARMAŞIK, Jale; GİRİTLİ, İsmet (2001). *Anayasa Hukuku Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş Yeni Baskı 2.Baskı*. İstanbul: Beta Basım Yayın.
- SARTORİ, Giovanni (1993). *The Theory of Democracy*. London: Chatham House.
- SCHMİDT, G. Manfred (2001). *Demokrasi Kuramlarına Giriş*.(Çev. Emin Köktaş), Ankara: Vadi Yayınlar, 400.
- SELÇUK, Sami (1999). *Demokrasiye Doğru*. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- SINIFPUSULASI (1999). Küreselleşme-Sermayenin Uluslararasılaşma Süreci. *Sınıf Pusulası*.
- SİTEMBÖLÜKBAŞI, Şaban (2005). Liberal Demokrasinin Çıkmazlarına Çözüm Olarak Müzakereci Demokrasi. *Akdeniz İ.İ.B.F Dergisi*, (10), 139-162.
- STEVENSON, Nick (2008). *Medya Kültürler*. Ankara: Ütopya Yayınevi.

- STRATTON, Jon (2000). Siberlan ve Kùltürün Kùreselleşmesi. *İnternet: Üçüncü Devrim*. No:30, İstanbul: YKY yayınları.
- ŞAHİN, Bican (2008). Liberal Demokrasinin Temelleri. *Demokrasi Teorisinde Güncel Tartışmalar*, (Der. Bircan Şahin), Ankara: Orion Kitabevi.
- ŞAYLAN, Gencay (1981). *Çağdal Siyasal Sistemler*. Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, No:192.
- ŞEN, Leyla (2014). Katılımcı Yerel Yönetim. *Katılımcı Yerel Yönetim*, (Der. İnan İzci), İstanbul: Kalkedon Yayınları, (s. 69-74).
- ŞENER, Gülüm; EMRE, P. Öğün; AKYILDIZ, Fatih (2015/3). Türkiye'de Sosyal Medyanın Siyasi Katılıma Etkileri. *Folklor/edebiyat*, cilt:21 sayı:83, 75-97.
- ŞİMSEK, M. Şerif (1999). *Yönetim ve Organizasyon*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- TALİMCİLER, Ahmet (2013). Sosyal Medya Aracılığıyla Değişen Futbolun Yeni Dünyası. *Yeni Medya Üzerine: Yeni İletişim Teknolojileri*, (Der. Müge Demir), Konya : Literatürk Yayınları.
- TDK. *Güncel Türkçe Sözlük*. www.tdk.gov.tr, (Erişim Tarihi:25.10.2017).
- TEKELİ, İbrahim (1983). Yerel Yönetimlerde Demokrasi ve Türkiye'de Belediyelerin Gelişimi. *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt: 16 Sayı:2, 3-22.
- TEKELİ, İbrahim. (1996). Yönetim Kavramı Yanısıra Yönetişim Kavramının Gelişmesinin Nedenleri Üzerine.
- TEKELİ, İbrahim (2009). *Cumhuriyetin Belediyecilik Öyküsü*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- TEKELİ, İbrahim (2014). Türkiye'de Yerel Yönetimlerde Katılımcı Demokrasi Pratiğinin Geliştirilmesi Üzerine Yorumlar. *Katılımcı Yerel Yönetim*, (Der. İnan İzci), İstanbul: Kalkedon Yayınları, 39-50.
- TELLİ, Azime (2012). İnternet ve Sosyal Medyanın Dünyada ve Türkiye'de Kamu Yönetimlerinde Kullanımı: Devlet 1.0 Anlayışından Devlet 2.0 Anlayışına. *Hepimiz Yereliz Hepimiz Globaliz*, (Der. Edibe Sözen), İstanbul: Alfa. 99-125.
- TEZCAN, Mahmut (1996). Küreselleşmenin Eğitimsel Boyutu. *Türkiye 2.Eğitim Felsefesi Kongresi*, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 187.
- TEZİÇ, Erdoğan (2009). *Anayasa Hukuku*. İstanbul: Beta Yayıncılık 13.baskı
- TİMİSİ, Nilüfer (2003). *Yeni İletişim Teknolojileri ve Demokrasi*. İzmir: Dost Kitabevi.
- TODAİE (1991). *Kamu Yönetimi Araştırması Genel Rapor*. Ankara: TODAİE http://www.todaie.edu.tr/resimler/ekler/185a8f8def383a8_ek.pdf, (Erişim Tarihi: 15.04.2018)
- TOKGÖZ, Oya (2008). *Siyasal İletişimi Anlamak*. Ankara: İmge Kitabevi.
- TOKSÖZ, Fikret (2008). *İyi Yönetişim El Kitabı*. İstanbul: TESEV Yayınları.
- TOPÇU, Hakan; ÇAKIR, Hamza (2005/2). Bir İletişim Dili Olarak İnternet. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19 yıl , 71-96.

- TOPRAK, Ali; BİNARK, Mutlu; YILDIRIM, Ayşenur; AYGÜL, Eser; BÖREKÇİ, Senem; ÇOMÜ, Tuğrul (2009). *Toplumsal Paylaşım Ağı Facebook: Görüyorum Öyleyse Varım!*, İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- TOURAİNE, Alain. (1998). Özneler ve Hareketler. *Cogito-Mayıs*, 68, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 253-265.
- TOURAİNE, Alain (2002). *Demokrasi Nedir?*. (Çev. Olcay Kunal), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- TÖRENLİ, Nurcan. (2005). *Yeni Medya, Yeni İletişim Ortamı*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- TUNÇ, Hasan (1999). *Anayasa Hukukuna Giriş*. Ankara: Nobel Yayınları, 191-192.
- TUNÇ, Hasan (2008). Demokrasi Türleri ve Müzakereci Demokrasi Kavramı. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1115-1117.
- TUTUM, Cahit (1994). *Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma*. Ankara: TESAV.
- Türk Demokrasi Vakfı (1995). Demokrasi Anı. *Demokrasinin Küresel Yükselişi*, (Der. Larry Diamond, Marc F. Plattner), Ankara: Yetkin Yayınları, 72-73.
- UÇKAN, Özgür (2003). *E-devlet, E-demokrasi ve Türkiye : kamu yönetiminin yeniden yapılanması için strateji ve politikalar-I*. İstanbul: Literatür Yayınları.
- UNAT, A. Nermin (1988). Türkiye'de Toplumsal Değişme, Piyasa Araştırmaları ve Kamuoyu Yoklamaları. *Kamuoyu Araştırmaları Birinci Uluslararası Sempozyumu*, (Der.A.Ü. BBYO Yayını).
- UNITEDNATIONS (1971). *Popular Participation in Development: Emerging Trends in Community Development*. New York: United Nations <https://ia800605.us.archive.org/14/items/popularparticipa00unit/popularparticipa00unit.pdf>, (Erişim Tarihi: 03.01.2018).
- UYGUN, Oktay (2017).Ulusüstü Siyasal Birlikler ve Küreselleşme. <http://www.stratejik.yildiz.edu.tr/makale7.html>, (Erişim Tarihi: 15.11.2017).
- ÜNAL Feyzullah (2011). Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Yasal ve Yapısal Dönüşümü . *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 241-248.
- WEEKS, C. Edward (2000). The Practice of Deliberative Democracy: Results from Four Large-Scale Trials. *Public Administration Review*, 60(4), 360-372.
- YAĞAN, Uğur (2013). Teknoloji, Kamusal Alan ve Sosyal Medya: Üniversite Öğrencilerin Sosyal Medya Kullanımı ve Politik Katılım Üzerine Ampirik Bir Çalışma. *İletişim Araştırmaları Dergisi*, 11 (1-2), 123-153.
- YAKIN, Mehmet (2006). Bilgi İletişim Teknolojileri ve Medya. *Bilgi İletişim Teknolojileri ve Yansımaları*, (Der. Z. Beril Akıncı Vural), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 7-43.
- YAVAŞGEL, Emine (2004). *Siyasal İletişim Kavramlar ve Ardındakiler*. Ankara: Babil.
- YAYLA, Atilla (2011). *Liberalizm*. Ankara: Liberte.
- YAYLA, Yıldızhan (1982). *Anayasalarımızda Yönetim İlkeleri Tevsi-i Mezuniyet ve Tefrik-i Vezaiif*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi SBF Yayınları.

- YEGEN, Ceren (2013). Demokratik ve Yeni Bir Kamusal Alan Olarak Sosyal Medya. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:1 Sayı:2, 119-135.
- YILDIRIM, Selahattin (1993). *Yerel Yönetim ve Demokrasi: Kavramlar, Yaklaşımlar*. İstanbul: T.C. Başbakanlık TOKİ Başkanlığı ve IULA-EMME.
- YOUNG, Sherman; MEİKLE, Graham (2012). *Media convergence: Networked digital media in everyday life*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- ZILLIOĞLU, Merih (2003). *İletişim Nedir?* İstanbul: Cem Yayınevi.
- ZYL, V. S. Anria (2009). The impact of Social Networking 2.0 on Organisations. *The Electronic Library*, Vol.27 Issue.6, 906-918.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı : Gün Mahir

Uyruğu : Türk

Doğum Tarihi ve Yeri : 17/12/1993 Kadıköy

Telefon : 05376848845

E-mail : mahir_gun@hotmail.com

Eğitim

<i>Derece</i>	<i>Eğitim Birimi</i>	<i>Mezuniyet Tarihi</i>
Yüksek Lisans	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Okuyor
Lisans	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	2015
Lise	Halit Armay Lisesi	2011

İş Deneyimi

<i>Yıl</i>	<i>Yer</i>	<i>Görev</i>
2015-2017	DST Medical Care	Sorumlu Müdür

Yabancı Dil

İngilizce (Orta Seviye)

Yayınlar

Yok